Danske Museer

www.danskemuseer.com • årgang 24 • nr. 4 • oktober 2011

INDHOLD

Danske Museer • årgang 24 • nr. 4 • oktober 2011

3 Leder
Line Hjorth Christensen

6 Prisregn over de danske museer
Anne Slot

8 Lokalmuseerne i virkeligheden
Keld Dalsgaard Larsen

10 Bevar det folkelige mandat i museumsbestyrelsen!
John Holmer

13 I hvalens tegn – undervisning mellem kunst og natur
Signe Jacobsen

17 Fra løvelort til grafisk tryk
Lone Brandt Thomsen

19 COMCOL – det handler om indsamling
Christian Hede

21 LANDET – et kulturprojekt for unge i provinsen
Marianne Nielsen og Johanne Floris

24 Med ungdommen på museum
Laura Vibe Hobolt Larsen

26 Unges Museumsbrug
Helle Jørgensen

30 Meddelelser

34 Nye bøger

41 Udstillinger

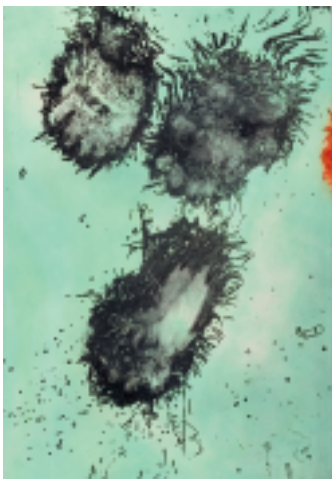

Forside: Pernille Kløvedal Helweg: Isbjørnespor. 2004. Kobbertryk. 120 x 80 cm. Foto: Thomas Petri.

Bagside: Tøjvask på Museumsgården. Foto: John Holmer.

DANSKE MUSEER udgives af Museumstjenesten og udkommer 6 gange årligt.
Formålet med DANSKE MUSEER er at være et debatskabende og orienterende medie der er medvirkende til at udbrede kendskabet til den danske kulturarv, museernes egenart og arbejdsvilkår. Alle er velkomne til at sende artikler til DANSKE MUSEER. Eftertryk kun tilladt i uddrag og med tydelig kildeangivelse.

VEJLEDNING TIL FORFATTEREN

Tekst

I Danske Museer beregner vi en fordeling mellem tekst og illustration på 60% tekst, 40% illustration. Artikellængde ifølge aftale med redaktøren, hvor en normalside er 2200 anslag. Artiklen inddeles i underafsnit, og hvert afsnit forsynes med en overskrift. Forfatteren udfærdiger en manchet (kort indledning til artiklen på 3-4 linjer), som enten er artiklens indledning eller en kort beskrivelse af artiklens emne.

Illustrationer

Artiklen skal vedlægges illustrationer, som udvælges og fremsendes af forfatteren sammen med billedtekster. Antallet af illustrationer ifølge aftale med redaktøren.
Illustrationer og billedtekster indsendes altid sammen med artiklen.
Billeder leveres i digital form, kun undtagelsesvist modtages illustrationer til indscanning. Filerne sendes som selvstændige billedfiler, aldrig lagt ind i teksten, og skal leveres i mindst 300 dpi. Husk at angive fotografens navn. CD'er returneres normalt ikke.

Aflevering af manuskript

Deadline er angivet i hvert nummer. Manuskripter med billedmateriale sendes til redaktøren (se kolofon). Korte udstillingsomtaler med ledsagende illustrationer samt nye publikationer og andre meddelelser til respektive rubrikker i tidsskriftet sendes til redaktøren af dette stof (se kolofon). Tekst og billeder fremsendes digitalt. Anfør venligst navn og kontaktadresse. Diskette eller cd returneres ikke.

DANSKE MUSEER udgives af Museumstjenesten, Sjørupvej 1, Lysgård, 8800 Viborg. Tlf 86 66 76 66. **NR. 4/11**

Redaktion
Line Hjorth Christensen (artikler)
Tove Borre (korte udstillingsomtaler, publikationer mm.) redaktions sekretær

Layout
Else Kierstein
e-mail: kierstein@esenet.dk

Redaktionens adresser

Line Hjorth Christensen
Engbakken 7
2830 Virum
Tlf. 35 38 07 31
e-mail: lhc@danskemuseer.com

Tove Lind Borre
Sct. Mogens Gade 32 E, st.th.
8800 Viborg
Tlf. 86 62 14 34
e-mail: tlb@danskemuseer.com

Redaktionskomité

Jacob Thage
Museum Jorn

Orla Madsen
Museum Sønderjylland

Ekspedition
Museumstjenesten
Sjørupvej 1,
Lysgård, 8800 Viborg
Tlf. 86 66 76 66
www.danskemuseer.com

Annoncer
Rosendahls Mediaservice
Conny Rita Pallesen
e-mail: crp@rosendahls.dk
Tlf. 76 10 11 43

Abonnementspris
Kr. 230,- årligt

Frist for aflevering af stof til
nye bøger, udstillinger og meddelelser:
5: 23.9., **6:** 28.10.

Aflevering af stof til artikler aftales med Line Hjorth Christensen.

Vejledning til forfatteren:
Se også www.danskemuseer.com

Produktion
Rosendahls
e-mail: rosendahl@rosendahls.dk

Mig og museet

Af Line Hjorth Christensen

”Hvordan får museerne fat i de unge?” Det spørgsmål kredses der om flere steder i dette nummer af Danske Museer. Bag spørgsmålet og enhver formodning om, at unge har godt af en vis dosis museum, ligger en gammelkendt, men efterhånden sjældent debatteret idé om museet som sted for dannelse. Ud fra en statistisk norm går den nationale brugerundersøgelse så vidt som til at fastslå, at der på museerne er en ’underrepræsentation’ af unge i alderen 14-29 år i forhold til befolkningen. I en hverdag, som for unge i skole- og uddannelsesalderen ofte er stramt skemalagt, og hvor det at være *ung* generelt er dynget til med idealer og normer skabt af dem, der ikke selv er så unge længere, er der dog ikke brug for yderligere krav og lokkende tilbud om dit og dat. Snarere for meningsfulde frirum. Museet kunne være sådan et frirum. Men det kræver, at museerne får øje på sine frisættende egenskaber, præciserer dem og gør det klart, at *de* er det særlige ved museumsoplevelsen. Uanset om det gælder museumsbesøg i fritiden eller som led i undervisning, må ethvert initiativ rettet mod *unge*, og alle andre, der danner og uddanner sig, tage afsæt i den præmis. At være et meningsfyldt frirum i fritiden modsiger heller ikke at være rum for målrettet undervisning og læring. Tværtimod. Èn blandt mange pointer ved at undervise og lære i relation til museer og én af de sider, der kendetegner den dannelse, som kan finde sted her er, at fokus flyttes fra den enkelte over på fællesskabet, fra *mig-selv* til *os* - det man lærer i et museum, lærer man også sammen. På den måde bliver præstationsbyrden for den enkelte en anden, fordi den viden, man tilegner sig i museer og de måder, man tager denne viden til sig på, har vores *fælles* omverden, i al dens forskellighed, og *de andre*, venner, medstuderende, læreren, i den anden ende af linen. Det er noget ethvert museum med fordel kan tænke med og bruge i egne undervisningsaktiviteter. Også selv om museer primært skal drive museumsarbejde, ikke skole- og uddannelsespolitik. Derfor kunne man især ønske sig, at tiøren snart faldt for politikere, embedsmænd og alle andre, der arbejder på at udvikle og forbedre vores uddannelsessystemer til gavn for de unge selv og det samfund, de om føje tid skal ud og præge. Derfor er der brug for frugtbar tværministeriel dialog med henblik på kommende integrerede samarbejder mellem museer, skoler og andre uddannelsesinstitutioner.

SYSTEM STANDEX TILBYDER "FULL SERVICE"

I samarbejde med vores partnere tilbyder vi bl.a. idéudvikling - design - grafik - kommunikation - interaktive løsninger.

SYSTEM STANDEX®

SYSTEM STANDEX A/S
Herluf Trolles Vej 140
DK-5220 Odense SØ
Tlf.: +45 66 15 66 15
Fax: +45 66 15 55 48
info@system-standex.dk
www.system-standex.dk

Rich's

Rich´s Kaffeerstatning

Det er atter muligt at købe kaffeerstatning i Danmark.

80 pk. á 125 g. 960,00 kr. + moms og fragt.

Andelslandsbyen Nyvang
Oldvejen 25, 4300 Holbæk
nyvang@andelslandsbyen.dk
www.andelslandsbyen.dk
Tlf.: 59 43 40 30

AV·HUSET A/S

Levende 3D-holografisk præsentation...

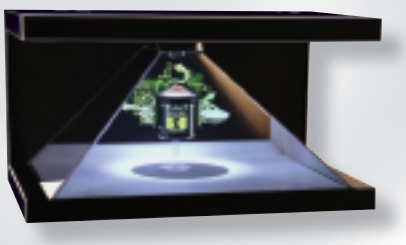

Du tror ikke dine egne øjne - og det gør dine gæster eller kunder heller ikke. Det er en publikums-stopper af de helt store. Dit emne eller produkt svæver fx rundt, bliver skilt ad og samlet igen. Mulighederne er uendelige...

Se en video...

JERNBUEN 1 . 4700 NÆSTVED . TLF. 5577 4030
ØRBÆKVEJ 268 C . 5220 ODENSE SØ . TLF. 6612 2730
WWW.AV-HUSET.DK

FAABORG FLYTTEFORRETNING
JUST JUSTESEN

Kunsttransport
Personlig interesse og professionelt arrangement

TLF. 62 61 11 66

Chr. d. IXs Vej 13 · 5600 Faaborg
info@just-justesen.dk · **www.just-justesen.dk**

FORSIKRINGSMÆGLING
FORSIKRINGS JURISTEN

Danmarks billigste søm til søm dækninger
Kun internationalt anerkendte forsikringsselskaber

Tlf. 36 46 57 47
www.forsikringsjuristen.dk

Compactus® mobil reol

.. du sparer værdifuld gulvplads
.. din samling er fuldt tilgængelig hele tiden
.. hyldehøjden indrettes efter samlingen.

A Member of the Constructor Group

CONSTRUCTOR
Lager- og arkivindretning

www.constructor.dk

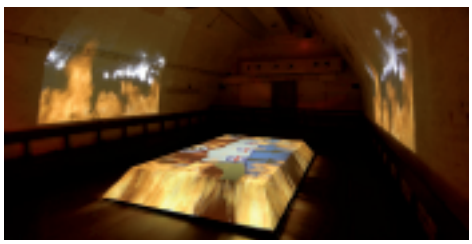

Prisregn over de danske museer

Af cand.mag. Anne Slot, Bikubenfonden

Torsdag den 26. maj kunne Bikubenfonden for 10. gang uddele Bikubenfondens Museumspriser. HEART – herning museum of contemporary art lagde hus til begivenheden.
Ved arrangementet blev der uddelt priser for i alt 650.000 kr til en række danske museer, som på den måde blev hyldet for deres enestående indsats med at udvikle og synliggøre museernes vigtige arbejde. Museumsledere og museumskyndige var blandt gæsterne, der, mellem uddelingerne, kunne nyde klassisk musik ved Ensemble MidtVest. Desuden bidrog politikeren, MF Mogens Jensen med et kulturpolitisk indlæg, og Granhøj Dans optrådte med uddrag fra deres forestilling "2men2mahler".
På museumsprisernes 10 årsdag er der i endnu højere grad end i 2001 behov for at prise den kulturelle kraft, der ligger i et levende, forskende, formidlende, indsamlende, registrerende og bevarende museumsvæsen. De fem søjler er stadig det, der skal bære museernes arbejde fremover på den lange bane. Bikubenfonden vil gerne forsætte sit engagement i de danske museer ved at lovprise dem som et af de mest værdifulde frirum for fordomsfri og dannelsesbåret dialog, livslang læring og menneskelig udvikling.

Med priserne fulgte juryens motiveringer til årets prisvindere:
HEART – herning museum of contemporary art modtog Bikubenfondens store museumspris, Den Danske Museumspris, der ud over æren, en smuk messingplakette også ledsages af en check på ½ mio. kr. "HEART – herning museum of contemporary art" v/museumsleder Holger Reenberg. HEART er prismodtager af Den Danske Museumspris for museets fine internationale profil og udstillingernes høje, kunstneriske niveau. Museet har en klar profil, som er afspejlet i både arkitekturen, erhvervelserne og udstillingerne. Efter genåbningen af museet i 2010 har Heart præ-

Prisvinder af Den Danske Museumspris. Museumsdirektør Holger Reenberg og museets formand Lars Damgaard lykønskes af museumsdirektør Charlotte Sabroe. Foto: Steen Gyldendal.

KØS prisvinder af Museumsjuryens Specialpris. fra venstre ses museets formand Freddy Avnby, museumsdirektør Christine Buhl Andersen og jurymedlem, dr.phil. Maria Fabricius Hansen. Foto: Steen Gyldendal.

Ensemble MidtVest v/Martin Hansen på piano og Jonathan Slaatto på cello. Foto: Steen Gyldendal.

Granhøj Dans optræder med uddrag fra "2men2mahler". Foto: Steen Gyldendal.

Direktør Michael Metz Mørch, Bikubenfonden lykønsker museumsleder Erik Kromann, Marstal Museum. Foto: Steen Gyldendal.

steret unikke særudstillinger af Jannis Kounellis, indiske verdensnavne på udstillingen Indian Highway, fokus på Piero Manzoni i selskab med bl.a. Duchamp, Yves Klein og Fontana samt endnu en "Socle du Monde" - kunstbiennalen, der i 2010 blev afholdt for 5. gang med velproducerede, nye værker. "Socle du Monde" biennalen udvikles i et partnerskab mellem en række udvalgte kunstnere og erhvervsvirksomheder, der i fællesskab producerer værkerne til udstillingen."

KØS – museum for kunst i det offentlige rum modtog museumsjuryens Specialpris på 100.000 kr.
"KØS Museum for kunst i det offentlige rum v/museumsleder Christine Buhl Andersen tildeles Bikubenfondens Specialpris for sin konsekvente, fagligt velfunderede og formidlingsmæssigt stærke udadvendte virksomhed. Museet har meningsfuldt formået at overføre en væsentlig del af sit arbejde til den omverden, som dets eksistensberettigelse hviler på. Ligesom museet fokuserer på den kunst, der er integreret i det offentlige rum, er det offentlige i bred og forbilledlig forstand en integreret del af museets virksomhed."

Museumsleder Erik Kromann, Marstal Søfartsmuseum modtog Bikubens Museumslegat på 50.000 kr.
"Museumsleder Erik Kromann, Marstal Søfartsmuseum udtrykker lokalsamfundets identitet og er totalt integreret i sine omgivelser. Det er i høj grad en del af overlevelsesstrategien på Ærø. Det er et eventyr i gammeldags forstand at besøge museet med de righoldige samlinger fra nær og fjern, det er levende og effektiv kulturarv, så det batter, og så er det totalt båret af frivilligt engagement.
Leder af museet siden 1980 er Erik Kromann, lærer, politiker, sømand og forfatter. Erik Kromann har selv formuleret sine tanker om museet således: "Vi – besætningen på Marstal Søfartsmuseum – har sat os for at bekæmpe den tiltagende maritime analfabetisme ved at servere søfartshistorien i en så appetitlig anretning, at selv de mest jordbundne landkrabber får trang til søluft". Det er på alle måder lykkedes.
Tillykke til prismodtagerne og de, der var med i opløbet.
I forbindelse med prisuddelingen blev der omdelt et 10-års jubilæumshæfte, som frit kan rekvireres ved henvendelse til as@bikubenfonden.dk.

Lokalmuseerne i virkeligheden

Af Keld Dalsgaard Larsen, museumsinspektør, Silkeborg Museum

Kjeld Dalsgaard Larsen.

Centralisering er i tidens ånd. Også inden for den danske museumsverden. Det er tankevækkende, at henvisninger til globaliseringen og ønske om styrkelse af fagligheden er murbrækkere i argumentationen for centralisering på museumsområdet. I samme forbindelse fortoner forståelsen for den lokale dimension sig mærkbart. Som museumsinspektør på et lokalmuseum er det en alarmerende udvikling at iagttage, og mens den varslede centralisering af det danske museumsvæsen er sat på stand by, er det mit ønske her at fremhæve den lokale dimensions eksistentielle betydning og de lokale museers store potentiale i en globaliseret verden.

Museernes traditionelle udgangspunkt er den materielle virkelighed og de håndgribelige genstande. Det konkrete har altid været en museal tilgangsvinkel. De lokale museer har en privilegeret position ved at være en integreret del af lokalsamfundet med den opgave at forholde sig reflekterende til konkret levet liv over tid og i tiden. De lokale museer har i deres daglige virke blikket rettet på det lokale og er med til at sætte ord på denne virkelighedsdimension, herunder at sætte det i perspektiv med de nationale og globale dimensioner. De lokale museers tilgang er induktiv ved at gå fra det konkrete til det abstrakte modsat megen universitær forskning, som typisk har en deduktiv tilgang fra det abstrakte til det konkrete.

Det lokale er konkret. Mennesket kan i sit lokalområde træde frem som konkret individ. Det er i det nære, livet leves, og den store verdens påvirkninger implementeres. I hverdagen kan mennesket fordøje og forlige sig med den globale foranderlighed. I den lokale dimension træder mennesker frem som synlige aktører, mens de enkelte mennesker i den nationale og globale dimension anonymiseres til statistiske og abstrakte størrelser.

I det abstrakte verdenssamfund kan man måske håbe på de berømte 15 minutters berømmelse – for at få en fornemmelse af at være til. I lokalsamfundet virker kampen om de 15 minutters berømmelse absurd. Her kan man ved sin umiddelbare tilstedeværelse "være noget", "være synlig" og "gøre en forskel". I nærmiljøet skabes og smedes den enkeltes identitet i en vekselvirkning mellem den personlige intention og omverdenens reaktion.

Tidens fokusering på det globale og underkendelse af det lokale afspejles i tidens standardiserede forskningsbegreb. I "Midtvejsrapport – i udredningsarbejdet om fremtidens museumslandskab" (Kulturministeriet, september 2010) omtales universitetsforskning som en selvfølge som forskning i bestemt ental. Og den er bl.a. karakteriseret ved et "alment forskningsbegreb" med "videnskabelige standarder" og "specialisering af videnskaberne". Universitetsforskningen gøres til skabelon for al forskning. Det er der god grund til at problematisere.

Universiteternes forskning er i sin essens en forskning for forskere. Forskningen konstitueres gennem anerkendelse af fagfæller. Og den humanistiske forsknings vinkling er det abstrakte, teorien og metoden.

Den museale forskning på lokalmuseerne lever af anerkendelse i lokalsamfundet. På den måde er den museale forskning altid indlejret i en dialog med den lokale virkelighed. Udgangspunktet er det konkrete og den empiriske virkelighed.

Den universitære og den museale forskning burde kunne komplettere hinanden på fornem vis. Men det kræver en anerkendelse af det museale forskningspotentiale. Universitetsforskningen og dens forskningstilgang kan ikke stå alene.

Midtvejsrapportens portrættering af den standardiserede forskning giver indblik i et iboende skisma ved universitetsforskningen. Den "almene" videnskabelighed er åbenbart karakteriseret ved sin "specialisering". Vi møder her idealet om den enkelte forsker, som ved uendeligt meget om uendeligt lidt. Forskningen bliver et hav af fragmenterede specialiteter, og den enkelte forsker en marginaliseret nørd i et akademisk hierarki. For netop i specialiseringen opnår forskeren anerkendelse. Livet er imidlertid en kompleks helhed. Når forskning er nødsaget til at tage udgangspunkt i "specialiteter", er det en pragmatisk nødløsning. Det kan aldrig ophøjes til en ideel metode. Hvis universitetsforskningen gøres til skabelonen for den lokale museale forskning tabes en værdifuld tilgang og tradition på gulvet.

Lokalmuseerne er med deres forankring

Silkeborg Hovedgård: Silkeborg Museum har til huse i Silkeborgs ældste bygning, Silkeborg Hovedgård fra 1767. Den unge by Silkeborg fra 1846 brugte Hovedgården til fællesbygning til byens første kirke, skole og posthus. Siden flyttede byens børneasyl ind i bygningen, og i 1954 fik byens museum halvdelen af bygningen. Silkeborg Museum overtog hele Hovedgården i 1975 og fik en nybygning i 1991. Silkeborg Hovedgård sætter på fin vis den unge by i historisk relief. Foto: Silkeborg Kulturhistoriske Museum.

følsomme over for det levede liv. I al dets kompleksitet. Lokalsamfundet ægger hele tiden til undren, dokumentation og undersøgelse. Lokalsamfundet er på en og samme tid objekt og anerkendende subjekt i en permanent dialog. Lokalmuseerne må i vid udstrækning udforske og beskrive den konkrete virkelighed "fra neden", mens universitetsforskningens perspektiv gerne er "fra oven". Og virkeligheden ser ofte forskellig ud alt efter perspektivet.

I lokaliteten popper mange temaer "tilfældigt" op og inddrager det lokale museum. Tag f.eks. de mange lokale jubilæer. Normalt rynker den akademiske verden på næsen over jubilæumsudstillinger eller jubilæumsskrifter. Men det kan være helt uberettiget. Tværtimod kan der komme meget ud af sådanne "refleksionspunkter", hvor foreninger, enkeltpersoner, virksomheder eller institutioner stopper op fra den hektiske hverdag og sætter deres aktuelle situation i relief ved en historisk perspektivering. Lokalmuseernes planlægning er på godt og ondt konstant påvirket af lokalsamfundets med- og modspil.

Befolkningens historieinteresse og historiebrug er blevet udforsket. Resultaterne er entydige: Skolefaget historie anses generelt for at være kedeligt og uden megen relevans. Befolkningen ønsker en kombination af "den lille historie" (hvor de selv er en aktiv del) og "den store historie". Lokalmuseer står midt i "den lille historie" og kan bidrage meget på dette område.

Den danske museumsverden har et utroligt godt udgangspunkt for at varetage sine opgaver. Det er en styrke, at den lokale museumsverden har to Herrer – den lokale (kommunerne og lokalbefolkningen) og den nationale (kulturministeriet og kolleger). Det giver et spændingsforhold mellem det lokale og det nationale (og globale), hvorved lokalmuseerne meget direkte bliver forpligtet til at perspektivere det lokale.

Tidens underkendelse og ringeagt for lokalmuseernes virke og bidrag er videnskabelig og intellektuel dårskab. Det kan få alvorlige konsekvenser for vor viden om menneskenes vilkår som menneske i hverdagen i en foranderlig global verden. Det er tid til besindelse. Det danske museumsvæsens decentrale struktur giver en enestående mulighed for den konkrete og almene viden om samfund og mennesker.

At kunne leve godt i vor globale verden kræver respekt og anerkendelse af den lokale dimension, hverdagen og mennesker af kød og blod.

I Silkeborg Kommune ligger et lille museum i Them. Et helt enestående musealt museum! En mindesten ved museet fortæller, at dansk industris gamle kæmpe, A. Foss var bagmanden til dette museum. Den store industrimand var levende interesseret i den nationale historie, og det gav sig konkret udslag i dette lille lokalmuseum, som først og fremmest vidner om det danske almuesamfund før industrialiseringen. Foto: Silkeborg Kulturhistoriske Museum.

Bevar det folkelige mandat i museumsbestyrelsen!

– "museumsudredning", Lars Liebst's, og det folkelige engagement

Af John Holmer, arkitekt m.a.a., formand for Museumsforeningen Sydsjælland og Møn

John Holmer. Foto: Atelier Susanne, Præstø.

En gennemsnitfamilies indfaldsvinkel

Siden ungdomsårene har vores familie været engageret i både natur- og kulturarv. Ud over egne museumsbesøg, er mange børnefødselsdage gået til diverse museer. Vovet var det engang for 30 år siden, da vi inviterede vores søns førsteklasse på Hirschsprungs Samling i København. De betuttede børn blev senere opmuntret med et besøg på det daværende legetøjsmuseum i Indre by.

Hjemme har vi et lille privat "husmuseum" med skiftende udstillinger og rariteter af vekslende kvalitet. Eksempler på "numre" i vores husmuseum kan nævnes: Oldefars høje hat (kakkelovnsrør) fra tiden omkring 1. verdenskrig, en katekismus (90x10,5 mm) trykt i Christiania 1836 (familieeje), Teknobiler med reklamer fra 1950'erne, fundne flækker, flintestykker, som med lidt god vilje kan analyseres til pilespidser, skraber eller kantstikkel, måske fra Allerødtiden?; desuden diverse vættelys, forstenede søpindsvin og kuglerunde raslesten samt haj-æg fra Vesterhavet og håndsmedede søm fundet i det daværende Østtyskland osv. Dertil kommer, at Tidsskriftet SKALK i mange år var skattet læsestof. Jeg tror, at mange familier kan genkende disse interesser eller lignende aktiviteter relateret til museerne og historien. Det har derfor også været med stor interesse, at vi har fulgt udviklingen af det danske museumslandskab. Vores eget

Stumpemarked på Køng Museum. Foto: John Holmer.

professionelle arbejde har fyldt meget i dagligdagen, så det er kun, når noget helt usædvanligt sker, at vi er dykket ned i museernes nærmere organisation og problemstillinger.

Fra nydende til aktiv museumsven

Før var vi udpræget nydende og interesserede brugere, men noget helt usædvanligt hændte i vores lokalområde, da fondsbestyrelsen for Røde Led, Danmarks ældst fungerende pottemagerværksted ved Præstø, valgte at bortsælge tre generationer af pottemageres unikke Kählersamling. Begrundelse: Taget var utæt, så der skulle rejses penge. Det fik os op at stå. Vi kendte den sidste pottemager, Hans-Jørgen Knudsen, ganske godt og vidste, at han var stolt af familiens samling. Denne var da også en væsentlig del af arven til den nye selvejende fond, Rødeled Fonden, med siddende borgmester i Præstø Kommune som bobestyrer. Fonden blev oprettet 2 år inden Hans-Jørgen Knudsens død. Han havde ingen arvinger. Vordingborg Museum brugte mange ressourcer på registrering og katalogisering af den unikke samling.
Sagen er kendt fra landspressen, især fra dagbladet Politiken og journalist Libbie Fjelstrup. Ved et rent tilfælde opdagede keramiker og ekspert i Kähler, Peder Rasmussen, Næstved, at samlingen på over 1.000 små og store værker var sat til salg på Lauritz.com. Peder Rasmussen største indignation var det stykvise frasalg. At Fonden ikke havde forsøgt at sælge kunstværkerne samlet. Vores indignation var, at Fondens bestyrelse overhovedet svigtede pottemager Hans-Jørgen Knudsen sidste ønsker og nedfældede vedtægter i fundatsen samt bortsolgte en for lokalsamfundet unik og vedkommende kulturarv.
I den tro, at Rødeled Fonden efter kommunesammenlægningen nu hørte under Museerne Vordingborg, troppede jeg op på den førstkommende generalforsamling i Museumsforeningen Sydsjælland og Møn. Mit ærinde gjorde indtryk på generalforsamlingen, og jeg blev valgt ind i bestyrelsen. Selve Museumsforeningen er relativ ny og blev etableret efter kommunesammenlægningen i 2005. Foreningen modsvarer det nye Vordingborg storkommunes Museum, som er en fusion af 4 statsanerkendte museer. Derudover har Museerne Vordingborg driftsaftaler med 3 selvejende museer.

Centraliseringen gav knubs

Det har været interessant at følge udviklingen i det museale landskab siden sammenlægningerne. Mange museer skulle finde deres ben i den nye struktur, og det er tydeligt, at processen for museernes egne ansatte har været lidt af en revolution. Organisationsændringerne har også været udfordrende for de enkelte museers støtteforeninger. Mest på grund af det, som for de aktive medlemmer fremstår som uforståelige beslutninger om-

Smeden på Museumsgården.
Foto: John Holmer.

Vaskebrædet bruges på Museumsgården. Foto: John Holmer.

kring det enkelte museum. Pludselig opståede funktionsændringer og organisatoriske tiltag. Der skal, som bekendt, en vis tilvænning til fra at være det bærende element i museernes opretholdelse til "at tage mod ordrer".

Hvor står den fusionerede Museumsforening?

Oprindeligt eksisterede der i Vordingborg Kommune fire museumsforeninger tilknyttet hvert deres museum. Men i forbindelse med fusionen opløstes to af disse, mens de to øvrige fortsatte. Det var muligvis meningen, at den nye museumsforening skulle fungere som støtteforening for samtlige museer. Dette har ikke kunne bekræftes. Fakta er, at kun to ud af fire museer har bevaret støtteforeningerne, hvilket selvfølgelig er mindre heldigt, eftersom medlemmerne i de respektive museumsforeninger jo føler sig tættest knyttet til eget museum. Især er de to fortsat eksisterende museer og deres støtteforeninger kendetegnet ved mange aktiviteter, og begge er både før og efter kommunalreformen højt profilerede både i lokalsamfundet og i storkommunen.
Den etablerede Museumsforening for Sydsjælland og Møn har legitimitet ved vedtægtsmæssigt at have tre repræsentanter i Museumsbestyrelsen. Det har støtteforeningerne ikke. Foreningen arrangerer derudover foredrag og udflugter. Som medlem af Museumsforeningen har man gratis adgang til samtlige museer og fordele ved køb i museumsbutikkerne. Det har medlemmer af støtteforeningerne ikke, hvorfor mange støttemedlemmer også er medlem af Museumsforeningen.

Lars Liebst's og det folkelige engagement

I forbindelse med det af Kulturministeriets nedsatte udvalg kaldet "Lars Liebst udvalget" og dets betænkning fra januar 2011 om "God Ledelse i selvejende kulturinstitutioner" lægges der nu op til i Vordingborg, at Museumsforeningen skal miste sine mandater i Museumsbestyrelsen. En mulig fortolkning af Lars Liebst-udvalgets anvisninger. Museumsforeningen mister hermed sin væsentligste legitimitet, og museets bestyrelse fravælger sig i så fald en mulighed for et lokalnært, folkeligt engagement. Museumsforeningen arbejder på og håber, at dette ikke bliver den endelige beslutning.

En revitaliseret museumsordning for støtteforeningerne i Vordingborg

En dygtig museumsledelse på Museerne Vordingborg opfangede her i foråret usikkerheden i støtteforeningerne og delte på eksemplarisk vis ud af sin "magt". De frivillige museumsvenner udfører et beundringsværdigt stykke arbejde, og en vis form for selvforvaltning var oplagt. Museet har derfor indgået aftaler med støtteforeningerne om driftsordninger og deling af omsætning på de enkelte museer. "Institutionen" betaler hvert år et fast beløb til støtteforeningen, samt en procentdel af omsætningen. Så hjælper støtteforeningen med salg af billetter, omvisning på museerne, afholdelse af events, samt vedligeholdelse i et vist omfang. Det giver Institutionen luft til mere forskning og til at koncentrere sig om nye udfordringer. I Vordingborg handler det om etablering af et nyt spændende "Danmarks Borgcenter" med forskningscenter til over 100 million kroner. Selvforvaltnings-ordningen er til glæde for alle parter.

Hvad med Museumsforeningen?

På et vigtigt møde i foråret med ledelsen for Museerne i Vordingborg diskuterede man bl.a. en revitalisering af Museumsforeningen. I Vordingborg Storkommune er der flere aktiviteter, der ikke umiddelbart kan rummes i stormuseets rammer, men som ikke desto mindre trænger til bevågenhed og som Museumsforeningen kunne være løftestang og støtte for frem for at bero på enkelte ildsjæle. På mødet fik Museumsforeningen også overdraget medlemskartotek og medlemskasse med hovedopgaven at være primus motor i tegning af nye medlemmer. Endelig opfordrede museumsdirektøren foreningen til at være løftestang for nye støtteforeninger til de to museer, der mistede deres foreninger i forbindelse med kommunesammenlægningen.
Nu mangler vi i Vordingborg blot at overbevise den nye museumsbestyrelse om, at brugerfunktionen er en vigtig ressource, som bør medregnes i bestyrelsesarbejdet. Brugerrepræsentation må stadig gælde i den nye professionelle bestyrelse på lige fod med medarbejderrepræsentionen - det vil være at tage det folkelige engagement i kulturarven alvorligt.

I hvalens tegn

– undervisning mellem kunst og natur

Da Pernille Kløvedal Helweg i 2008 spurgte Vejle Kunstmuseum: "Hvis jeg trykker en grindehval som grafisk tryk, vil I så vise det på Vejle Kunstmuseum?", var det umuligt at afslå. Museet sagde ja tak, fordi det lød morsomt, grafisk fornyende og passer ind i en profil som specialmuseum for grafik. Med emnet, dyrespor og hvaler, var der også lagt op til et aktivt undervisningsprogram på tværs af kunst og natur.

Af museumsinspektør Signe Jacobsen, Vejle Kunstmuseum

Grafik og udstilling

Baggrunden for tilbuddet var kunstnerens mangeårige fascination af dyrespor, og nu havde hun sat sig det mål at trykke en hel grindehval på præparerede kobberplader. Spændingen steg frem til sommeren 2010, hvor Kløvedal Helweg fik tilladelse til at anvende en hval fra et færøsk grindedrab - ikke helt nemt, da grind som bekendt er en højt påskønnet madvare her.
En omfattende logistik gik herefter i gang: Hvalen skulle fryses, senere tøs halvt op, nedsænkes på blødgrundspræparerede plader og trykkes på Steinprent-trykkeriet i Tórshavn. Litograf Jan Andersson og kobbertrykker Mette Marott hjalp med den håndværksmæssigt udfordrende side under kunstnerens overvågning. Kløvedal Helwegs fascination af dyresporenes forskelligartede koreografi på pladerne og fortællingen om en gammel hvals liv, som den stod aftegnet i huden, var et fantastisk udgangspunkt for formidling til alle aldersgrupper. Heri indgik også en video om processen, forarbejdet og den vanskelige, tidskrævende udførelse af trykkene, hvor håndteringen af hvalen i sig selv mindede om en kunstnerisk happening.
Tilfældighederne spillede med: 10. juni strandede en finhval under stor mediebevågenhed i Vejle Fjord. Fra januar frem til afslutningen af "Dyrespor & Hvaltegn. Feltgrafik af Pernille Kløvedal Helweg" (vist 9.4. – 5.6.2011) fyldte det 'lokale' gigantiske hvalskelet kunstmuseets foyer. Også den strandede hval blev udgangspunkt for et tryk og en film om hvalens opskæring på Vejle Havn, værker, der begge kom til at indgå i udstillingen. Fra Esbjerg Fiskerimuseum havde museet desuden lånt hvalknogler til hands-on, som blev sat op sammen med Joensen-Mikines' grindehvalsmalerier. Vejle Kunstmuseum stod i udstillingsperioden virkelig i hvalens tegn!

Fod på kunsten – Det' for børn!

Allerede inden hvaltemaet blev udvidet med en finhval, stod det klart, at udstillingen var særligt oplagt at formidle til børn. I april 2010 besluttede vi derfor, for at imødekomme skolernes langsigtede planlægning, at udarbejde det ambitiøse undervisningsprogram *Fod på Kunsten*. Af praktiske hensyn blev det begrænset til Vejle Kommune og blev tilrettelagt i samarbejde med flere lokale aktører. Ideen var at udnytte udstillingens indbyggede tværfaglighed, den dobbelte tilknytning til kunst og zoologi. Pernille Kløvedal Helweg spiller selv på tværfagligheden, når hun kalder sin særlige grafiske variant for 'feltgrafik' og lader dyr være medspillere. Sammen med Økolariet i Vejle og skoletjenesten ved Givskud Zoo løb undervisningsprogram-

Museumsinspektør Signe Jacobsen i dialog med en 5. klasse i Pernille Kløvedals Helwegs udstilling på Vejle Kunstmuseum. Foto: Susanne Baldus.

Det 10 m² store grindehvalstryk sammensat af tryk fra 5 plader, som blev lagt ud under hvalen. Det er fra ophængningen på Vejle Kunstmuseum bag plexiglasplader, skråt ophængt og belyst både bagfra og forfra. Foto: Keld Jensen, Vejle Kunstmuseum.

Grindehvalen er ophængt over de blødgrundspræparerede plader. I baggrunden bliver Pernille Kløvedal Helweg interviewet til færøsk TV. Foto: Henrik Wibroe.

Fod på Kunsten. Ophængning af børns arbejde med dyrespor og trykning. Foto: Signe Jacobsen.

Museumspædagog Susanne Baldus instruerer i trykning i workshop i forbindelse med undervisningsprojektet Fod på Kunsten. Foto: Signe Jacobsen.

Grindehvalens genstridige hale trykkes ned på pladen af PKH og Niels Wibroe, mens processen filmes. Foto: Henrik Wibroe.

met parallelt med udstillingen i april-maj 2011. Målgruppen var 0.- 5. klasse, og projektet skulle udmunde i en udstilling af et fællesværk pr. klasse samt fernisering og festlig afslutning på museet. Det tværfaglige aspekt, workshop på museet og besøg i naturen og Givskud, var utvivlsomt også en vigtig årsag til, at de 20 klasser, vi havde mulighed for at betjene, meldte sig til inden for en uge.

Mager økonomi

På grund af den lange tidshorisont for skoleprojektet kom museet i den situation, at ansøgning om støtte kom til at ligge efter tilbuddet til skolerne, som dog var blevet gjort opmærksom på usikkerheden omkring den økonomiske opbakning til transport, entré mm. Desværre gik det også sådan, at netop disse poster, samt lønudgifter til ekstra hjælp til workshop, evaluering etc. ikke kunne opnå støtte (fra bl.a. KUAS' formidlingspulje 2 og Friluftsrådet). Den manglende støtte til transport og entré til Givskud Zoo betød, at 10 skoler måtte melde fra igen af økonomiske årsager. Tre fra ventelisten kom til, men kun 5 ud af de slutteligt 13 skoler kunne rejse penge via forældrebetaling til Givskud-turen. Det var naturligvis skuffende for skolerne og for os, der arbejdede med at realisere et formidlingsprojekt, som i sin endelige form blev mindre ambitiøst, end vi havde håbet på, og som personalemæssigt og økonomisk kom til at belaste museet betydeligt mere end forventet.
De elever, der fik mulighed for at deltage i projektet, fik en god og lærerig oplevelse: Børn kan umiddelbart relatere sig til en udstilling, der har med dyr at gøre. Der blev gættet elefant- og skildpaddespor (sidstnævnte med hjælp fra undertegnede, som måtte kravle hen ad gulvet og imitere skildpadde, hvilket vakte en del jubel). Film i børnehøjde viste f.eks., hvordan en pingvin blev opmuntret til at betræde de blødgrunds-indsmurte kobberplader og afsætte fine små spor for så at afslutte værket med en stor utilsigtet klat, noget, der også morede alle. At følge den lange proces frem til det endelige resultat på museets vægge gav respekt for, at et grafisk tryk ikke er noget, der kan klares med et klik på et tastatur: Her skal man bruge tid og gøre sig umage! Også grindetryksfilm og det enorme tryk på 10m² vakte stor opmærksomhed og udløste kommentarer og diskussion: "Er det synd for hvalen?", "Hvad kan man spise?", "Hvordan kan vi se vores liv på vores hud?"

Pernille Kløvedal Helweg. Spor af elefant. 2004. Kobbertryk. 228 x 110 cm. Foto: Thomas Petri.

Pernille Kløvedal Helweg (nr. to fra venstre) mellem sine hjælpere på Færøerne. Til venstre for PKH kobbertrykker Mette Marott, til venstre lederen af Steinprent Færøernes Grafiske Værksted, litograf Jan Andersson. Til højre herfor: Niels Wibroe, Claus Wibroe, Kristoffer Kløvedal Helweg. Foto: Henrik Wibroe

Trykplader på rad og række med spor af hvalen i blødgrunden. Færøerne. Foto: Henrik Wibroe.

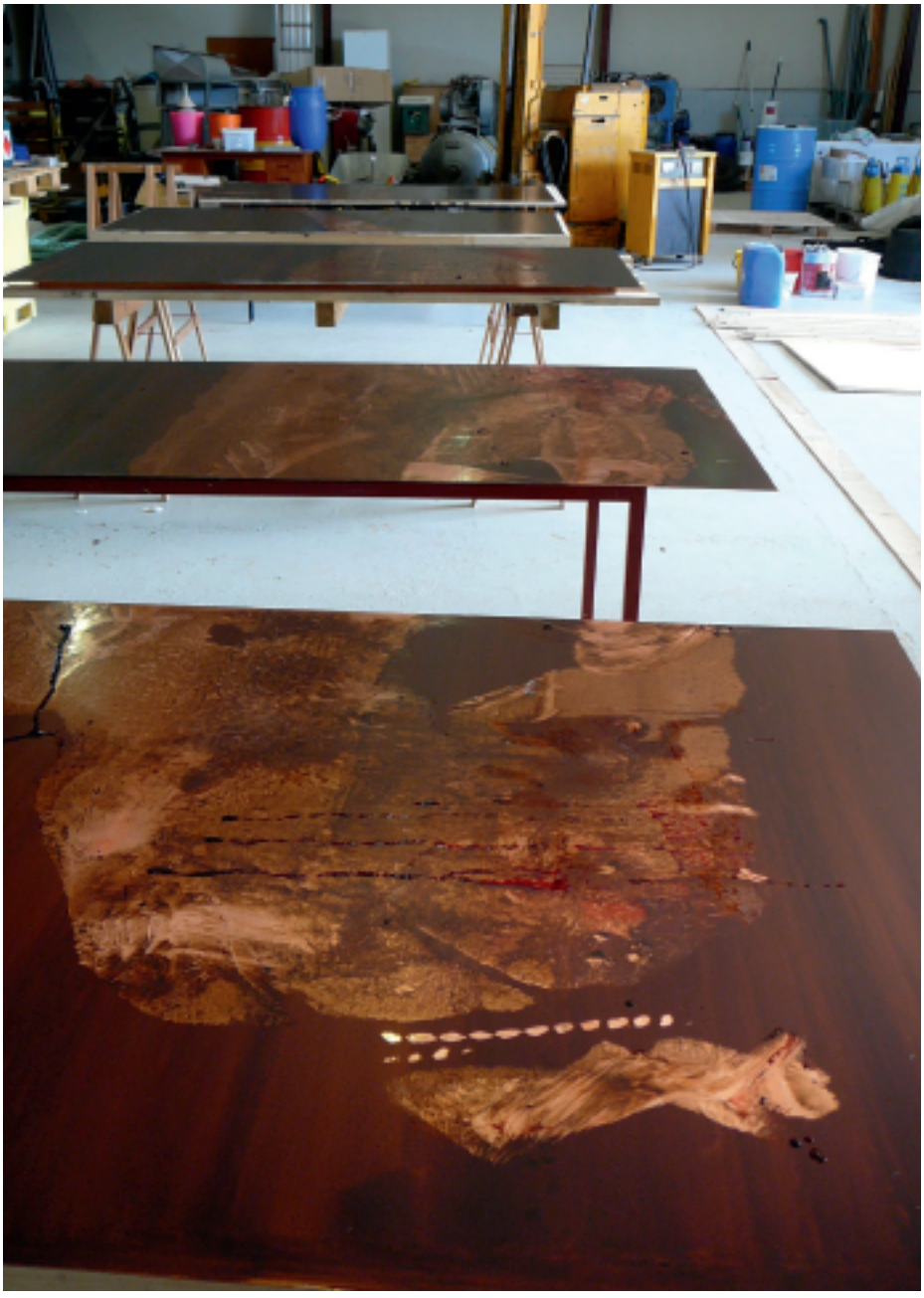

Sanser i brug

For museet, såvel som for de øvrige deltagere selv, var det en fornøjelse at se klassernes 13 fællesværker fylde museets lille JuniorGalleri. Her mødtes billedkunst og natur/teknik i den tilsigtede skønne forening. Vi mærkede tydeligt børnenes stolthed under talen ved ferniseringen, og da de selv kunne vise værkerne frem. Et stort arbejde var gjort fra skoler og forældres side med at få alting til at gå op, og museet kvitterede for hjælpen ved at give fri adgang til en runde om det store hvalskelet og udstede fribilletter til alle deltagende børn, så de en anden og fredeligere dag kunne invitere en voksen med på museet. I løbet af ferniseringen strømmede ca. 350 børn og voksne ud og ind af huset og fyldte JuniorGalleri og foyer med latter og snak. Ved ferniseringen, hvor børnene blev bænket med en juice og spurgt, hvad der havde været sjovest ved projektet, svarede lige dele med håndsoprækning: "Trykning af dyrespor" og "at være ude i naturen/i Givskud Zoo", så man kan vist konkludere, at projektet sikrede, at flere intelligenser kom i spil og sanserne kom i brug. På negativsiden er, at så mange interesserede klasser ikke fik mulighed for at deltage – man kunne meget vel forestille sig, at det netop var dem, der havde haft størst behov. Som så ofte før hørte vi mangen et hjertesuk fra omegnsskoler, der ikke mere har økonomi til besøg ud af huset.

Udstillingen "Hvaltegn og Dyrespor. Feltgrafik af Pernille Kløvedal Helweg" vises efter Vejle Kunstmuseum på Fuglsang Kunstmuseum 25.6.-25.9. og på Kunsten Museum of Modern Art Aalborg 15.10. -2.1.; herefter på Stavanger Kunstmuseum og Nordens Hus Tórshavn.

Vejle Kunstmuseum har i 20 år haft en lærerserviceordning, hvis formål er at knytte lærere på folkeskoleniveau såvel som ved ungdomsuddannelser/VUC tættere til museet. Udsendelser om undervisningstiltag sker via nyhedsbrevet *Lærernyt* med tilmelding her: http://www.vejlekunstmuseum.dk/SEEEMS/31.asp.
Servicen er gratis, ligesom det halvårlige lærerkursus er det.
Vejle Kunstmuseum huser et JuniorGalleri, hvis forvalter museumspædagog Susanne Baldus Pedersen i maj 2011 modtog Nordeas Kulturudviklingspris på 25.000 kr. for sit arbejde. I JuniorGalleriet vises skiftende udstillinger, såvel med værker udvalgt til pædagogiske formål som med børns billeder, udarbejdet i dialog med museets værker.

Fra løvelort til grafisk tryk

Af Lone Brandt Thomsen, cand.mag. og lærer i billedkunst, Højen Skole

Foråret 2011 har budt eleverne i 3. klasse på utraditionel undervisning i natur/teknik og billedkunst. Et helt nyt projekt med store oplevelser blandt løver i Givskud Zoo, elefanter og bjørne på Vejle Kunstmuseum og forårsbukken ved Højen Bæk ryddede skemaet.

Det er spændende at høre historien om næsehornet, der var bange for kobberpladen.

Projekt Fod på Kunsten

Hvad har løvelort med grafik at gøre? 3. klasse fra Højen Skole er i Givskud Zoo. Inden de lukkes ind til løverne, som pænt må vente i deres stald, er klassen i gang med at lede efter spor fra løverne. Den kompetente løveformidler står med en lort i hånden, for heri findes synlige spor efter den hest, løven har spist. Løverne havde vi allerede stiftet bekendtskab med på Vejle Kunstmuseum, hvor vi indledte *Fod på Kunsten*. Omgivet af Pernille Kløvedal Helwegs udstilling "Hvaltegn og dyrespor" havde museumsinspektør Signe Jacobsen fortalt os historien om det store stærke næsehorn, der i flere dage nægtede at gå hen over en stor plade, hvorpå det skulle sætte sit fodaftryk. Det lykkedes til sidst; i udstillingen hang også smukke grafiske tryk med løvefodspor side om side med spor fra isbjørne, en elefantunge, grindehvalen og Vejles berømthed, den ca. 140 år gamle finhval. Børnene lyttede med store ører og gik herefter på opdagelse i udstillingen udstyret med kameraer, så deres egne billeder senere kunne bruges i et lille bogprojekt om forløbet. Besøget sluttede i museets JuniorGalleri med en workshop, hvor vi selv arbejdede med dyretryk på florlet japanpapir – et arbejde, som fortsatte hjemme på skolen.

Kunst, natur og dyr

Ved at deltage i Fod på Kunsten øjnede vi mulighed for at samlæse billedkunst og natur/teknik, fag, der sjældent betragtes som slyngveninder, men vi var overbeviste om, at netop den konstellation kunne åbne for nye og anderledes erkendelser. Især var vi interesserede i, at eleverne fik et indtryk af, hvordan en kunstnerisk proces kan forløbe. Nemlig som en inspiration fra den natur eller det liv, der omgiver os og ikke som et isoleret forløb inde i hovedet på en kunstner – og med det formål at vise, at mange kunstnere konkret bruger naturen som inspirationskilde. Et forløb, eleverne selv kom til at kopiere i billedkunsttimerne. Samtidigt kunne vi give eleverne en kunstoplevelse, der var lidt ud over det sædvanlige, og hvor børnenes interesse for dyr var i centrum hele vejen.

Nærmiljø og materialekendskab

Højen Bæk er kendt af alle børn i nærområdet - her lufter man hund, tager på picnic og cykler halsbrækkende ture ned ad skrænterne. Et rigt dyreliv præger området; vi fik Steen Hedrup fra Økolariet i Vejle til at guide og fortælle om galhvepse, rådyr og smådyr i og omkring vandet. Grene med tydelige spor fra årets fejende buk, resterne af en muserede, fjer og afgnavede blade kom i små sorte poser klar til at blive brugt i det grafiske arbejde. Processen har været præget af børnenes eksperimenter med materialer og farver. Det var et af de trinmål, vi valgte at arbejde med i løbet af projektet, fordi materialekendskab er en pædagogisk hjørnesten i billedkunst. Ved at kende materialet lærer eleverne, at det endelige udtryk forandrer sig afhængigt af det materiale, man trykker på.

Børnene var med i beslutningerne, og der måtte mange skitser til, før hvert barn kunne afsætte det endelige tryk. Også det imponerende løveaftryk, eleverne havde lavet i Givskud Zoo, skulle med. Da det

Vi afprøver teknikken og laver masser af tryk med fjer, kogler og muslinger.

Pyt med at skoene bliver våde! Det er meget mere spændende at lytte til, hvad naturvejleder Steen Hedrup fortæller.

Vi har lige set resterne af et hesteskelet, og børnene har mange spørgsmål til formidleren i Givskud Zoo.

færdige resultat hang på sin plads i museet, var alle synligt stolte.

Ude og hjemme: Læringspotentiale og trinmål

Sideløbende med Fod på Kunsten har eleverne både i dansk og engelsk arbejdet med at skabe en bog, som fik individuelt præg ved hjælp af billeder fra turene til museum, dyrepark og Højen Bæk. Oplægget lød: "Hvad har jeg oplevet?", og "Hvad har jeg lært om dyrespor?" På den måde ville vi skabe en rød tråd gennem det 1½ månedlange forløb og fokusere såvel på den enkeltes oplevelse som på forståelsen af det erfarede. Billederne fungerede som huskespor fra de forskellige besøg, og vi ville især sikre sammenhæng mellem fagene, så eleverne hele tiden vidste, at det kunstneriske arbejde hjemme på skolen afhang af deres observationer gjort på turene uden for skolen.

Derudover har forløbet givet anledning til at arbejde med følgende trinmål for faget natur/teknik: *beskrive udvalgte dyr og planter fra nærområdet, kende deres navne og kunne henføre dem til grupper og kende udvalgte dyr og planter fra andre verdensdele.* I billedkunst arbejdede vi med trinmålet: *eksperimentere med teknikker, materialer og værktøjer samt deltage i kulturelle begivenheder og udstillinger på skolen og i nærmiljøet, herunder udsmykningsopgaver og medieproduktioner.* Hele forløbet blev indledt med en før-test om dyrespor; gennem klassens koncentrerede arbejde med bøgerne kunne vi efterfølgende vise, at krydsningen mellem naturvidenskab og kultur i Fod på Kunsten har givet et meget frugtbart resultat.

Endelig kunne udstillingen åbnes!
Foto: Benny Nielsen

COMCOL
– Det handler om indsamling

Af Christian Hede – leder af center for Strategi og Administration, Nationalmuseet

En ny ICOM gruppe vil bringe indsamlingen tilbage på midtbanen i museernes arbejde. Indsamling er ikke det, vi bruger størstedelen af vores tid på; i stedet digitaliserer vi blå kort og gør de allerede indsamlede genstande og værker tilgængelige i Museernes Samlinger og Kunstindeks Danmark. Lad os få indsamlingen flyttet fra udskiftningsbænken og tilbage på midtbanen i de danske museers arbejde!

ICOM Shanghai

På november måneds ICOM konference i Shanghai havde jeg den store fornøjelse at deltage i grundlæggelsen af en ny ICOM komité *COMCOL*. Det handler om indsamling, og 'col' står for collecting. COMCOL er en platform for professionel udveksling af synspunkter og erfaringer omkring indsamling i bredeste forstand. Komiteen beskæftiger sig med indsamlings- og udskillelsespolitikker, samtidsdokumentation og tilbagelevering af kulturgenstande. Hvad er samlingernes rolle, både nu og i fremtiden, for alle typer af museer og fra alle dele af verden? COMCOL vil arbejde for et øget samarbejde på tværs af internationale grænser for at fremme innovation på museer og for at opmuntre og støtte museumsansatte i deres arbejde med en aktiv udvikling af samlingerne. COMCOL vil arrangere et møde årligt og engagerer desuden sine medlemmer i dialog gennem et nyhedsbrev, der udkommer fire gange årligt og distribueres til medlemmer af gruppen. Nyhedsbrevet findes også på COMCOL's hjemmeside http://www.comcol-icom.org.

Hvorfor en ny international komite for indsamling?

På COMCOLs første mødedag, den 9. november, startede vi med en livlig debat om indsamlingspraksis, -teori og -etik. Diskussionen kom på baggrund af en tale holdt af den midlertidige præsident Peter van Mensch. Peters indlæg handlede om baggrunden for oprettelsen af COMCOL og bar den meget sigende titel: 'Hvorfor skal vi have en ny international komite for indsamling?' Svaret på dette var sådan set meget enkelt: Der er ikke nogen gruppe, der tager de overordnede indsamlingsdiskussioner på sig. De mange forskellige temagrupper behandler indsamling inden for deres eget snævre område, men de overordnede prioriteringer og diskussioner af indsamlingsspørgsmål har ikke tidligere haft en særskilt gruppe. Den er hermed skabt. Peter blev efterfulgt af et panel

Vi bliver nødt til at tænke i nye sammenhænge i museernes arbejde med samtidsdokumentation. Vi skal arbejde tættere sammen. Fælles indsamlinger som bl.a. den Øhavsmuseerne foretog omkring øhavet er vejen frem. Foto: Pete Reed, Flickr.

af talere, der med forskellige vinkler på indsamling og samtidsdokumentation satte emnet i perspektiv.
Panelet bestod af Hans Ottomeyer, direktør for Deutsches Historisches Museum, Berlin; Tanja Roženbergar, direktør, Museum for Nyere historie, Celje (Slovenien) og Zvjezdana Antoš, kurator, Etnografisk Museum, Zagreb. Særligt Zvjezdana Antoš og hendes fortælling om samtidsdokumentation af fastfood fik smilene frem på læberne hos tilhørerne, og det var dejligt, at der var så mange forskellige perspektiver på indsamlingsmulighederne.

Mobile samlinger

Susanne Petterson fra Alvar Aalto museet i Helsinki fortalte herefter om EU's "Lending for Europe" program. Susanne har deltaget i udviklingen af programmet, der har til formål at få museer til i stigende grad at låne genstande af hinanden og på den måde udnytte hinandens samlinger. Formålet er således dobbelt, vi skal låne genstande til hinanden, men derved skal vi heller ikke alle samle det samme ind. Ved at øge mobiliteten for museernes samlinger kan europæiske borgere i højere grad stifte bekendtskab med deres egen og an-

Nationalmuseet sikrer løsøre fra klimatopmødet for eftertiden

Dagbladet Politikens omtale af Nationalmuseets indsamling til COP15 topmødet. Det er ikke hverdagskost for de danske museer at ramme avisernes overskrifter med den samtidsdokumentaristiske indsamling.

dres kulturer. Collections Mobility 2,0, Lending to Europe er udviklet i et samarbejde mellem 9 institutioner på tværs af EU, ingen danske institutioner har hidtil deltaget i projektet. Der kan læses mere om projektet her http://www.lending-for-europe.eu/index.php?id=157.

Samtidsdokumentation

På andendagen begyndte programmet med to indlæg: Léontine Meijer-van Mensch: *Contemporary tendencies in the practice, theory and ethics of collecting, og* Eva Fägerborg: *SAMDOK and the prehistory of COMCOL*. Léontine beskrev, hvordan hun så det som en nødvendighed at udvikle begrebet "fælles ansvar". Museer har, ifølge Leontine, et fælles ansvar med forskellige organisationer og interessegrupper samt et ansvar for det omgivende samfund og dets borgere. Det betyder, at vi må have en diskussion af den rolle og det ansvar, museumsansatte har i forhold til indsamling. I denne sammenhæng er det ikke for ingenting, at deltagende (participatory) indsamling er blevet valgt som emnet for årsmødet i Berlin i 2011 – mere om dette senere. Eva Fägerborgs indlæg var særligt fra et dansk perspektiv interessant. Eva fortalte om det svenske SAMDOK program, der, så vidt jeg er orienteret, er inspirationen til de puljesamarbejder, der på flere områder findes herhjemme. SAMDOK er dog noget mere fast organiseret med et fælles sekretariat og langt større tradition for koordineret indsamling. Der er nogle oplagte videreudviklingsmuligheder for puljerne, hvis der ønskes et mere forpligtende samarbejde i lighed med SAMDOKs arbejde på tværs af Museumsdanmark. Se indlæg om dette på COMCOLs hjemmeside.
På konferencen i Shanghai valgtes en bestyrelse for den nye COMCOL-gruppe. Præsident for gruppen blev Leontine Meyer-van Mensch fra Reinwardt Academie i Amsterdam. Herudover blev også Eva Fägerborg fra Nordiska Museet valgt ind. Eva og Leontine er begge blandt initiativtagerne til komiteen. Komiteens bestyrelse endte med at se således ud:

COMCOL Executive Board 2010-2013
Formand: Léontine Meijer-van Mensch, lektor, Reinwardt Academie, Amsterdam, the Netherlands
Næstformand: Elisabeth Tietmeyer, vicedirector, Museum Europäisher Kulturen, Berlin, Germany
Sekretær: Eva Fägerborg, Kurator, Nordiska Museet, Stockholm, Sweden
Kasserer: Roger Heeler, professor, Toronto, Canada
Menige bestyrelsesmedlemmer:
Etienne Boumans, rådgiver, Europa Parlamentet, Bruxelles, Belgien
Eva Hult, arkivar, Vasa Museet, Stockholm, Sverige
Minna Sarantola-Weiss, forskningsleder, Helsinki Bymuseum, Finland
Efter overstået valg til bestyrelsen diskuterede vi komiteens møde i 2011. Der er allerede forberedt meget, og alt er derfor nu klart til et møde i Berlin i efteråret 2011. Alle medlemmer af COMCOL kan deltage i mødet i Berlin, og hvis DU vil være med til at sætte indsamling på den museale dagsorden igen, så er det her det sner.

COMCOL 2011

Tema: *Strategier for en fælles (deltagende) dokumentation af nutiden*
Hvor: Museum Europäisher Kulturen Berlin, Germany
Hvornår: 31. oktober – 3. november
Programmet: eftermiddagen den 31. oktober er dedikeret til keynotes. 1. november vil blive fyldt med papers og diskussion. 2. november er der planlagt en udflugt til Eisenhüttenstadt, og den 3. november vil COMCOLs formelle årsmøde blive afholdt.

Fra indsamlingen til projektet Waterworlds. Et samarbejde mellem Københavns Universitet og Nationalmuseet. Fotograf. Signe Hastrup.

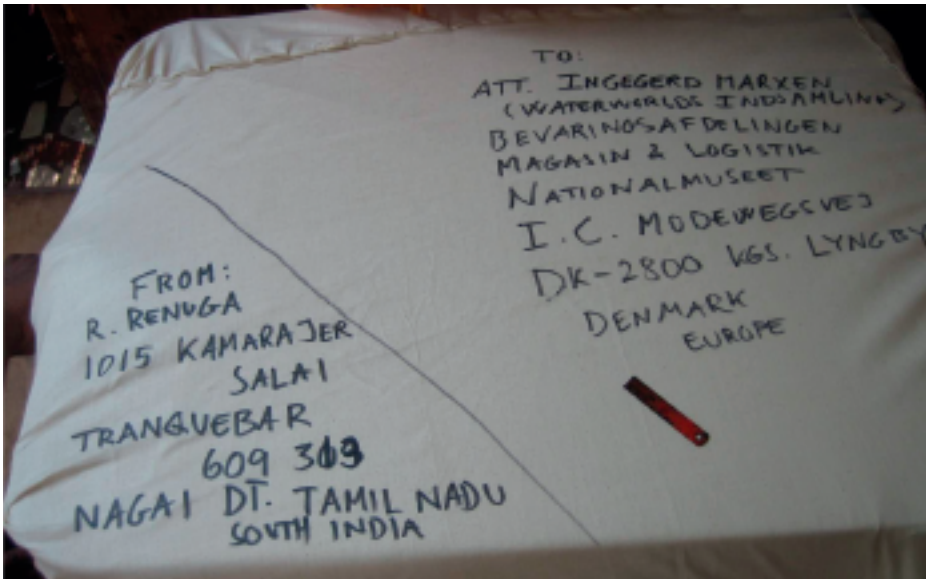

LANDET
– et kulturprojekt for unge i provinsen

Af Marianne Nielsen, PR-medarbejder og Johanne Floris, formidler, Odsherreds Kulturhistoriske Museum

Hvordan får man teenagere i provinsen til at gå på museum og i teatret? Man samler skuespillere, busskure og knallerter i et rum og inviterer unge indenfor. Odsherreds Kulturhistoriske Museum, Odsherred Teater og Odsherred Bibliotek er gået sammen i forsøg på at give unge i aldersgruppen 14-18 år personligt ejerskab til kulturlivet og vise, at en tur på museum, teater eller bibliotek kan være en sjov og tankevækkende oplevelse.

I maj 2011 åbnede "LANDET – should I stay or should I go" dørene for en interaktiv udstilling og en teaterforestilling på Odsherreds Kulturhistoriske Museum, hvori kulturhistorie møder fiktion. I museets kostald kan gæster gå på opdagelse og få et indblik i unges univers, da projekt LANDET handler om at være ung i Odsherred. Otte temaer, bl.a. familie, venner, fest, sex & kærlighed og uddannelse, viser unges hverdag og udfordringer – både de universelle, men også de specifikke udfordringer ved netop at bo på landet, eller i "udkants-Danmark". En stor udfordring for unge i området er transport, da det uden knallert eller bil kan være svært at komme fra A til B. Derfor er udstillingsrummet formet som en landevej. På vejen fortæller unge om deres dagligdag gennem film, billeder, tekst og lydfiler. På grund af manglende uddannelsesmuligheder i Odsherred, stiller mange unge sig selv et centralt spørgsmål: "skal jeg blive eller rejse væk?", deraf projektets undertitel. Åbner man enten "Stay" eller "Go"-døren i udstillingen, fortæller en række unge, filmet i helfigur, om deres valg.

Hvorfor unge?

Grunden til et fokus på unge skete, både fra teatret, biblioteket og museets side, ud fra et fælles ønske om at tiltrække den mest underrepræsenterede brugergruppe på alle tre kulturinstitutioner. Målet var at få målgruppen 14-18-årige til at finde det interessant og vedkommende at bruge kulturinstitutionerne aktivt, så de ikke blot

Stand up komiker Thomas Wivel overrækker en af LANDET-priserne til en glad vinder. LANDETs Odscar show var et stort hit for de tre 9. klasser i Odsherred, som deltog i projektet. Foto: Marianne Diers.

bliver "fremtidens brugere" som ældre, men også benytter kulturtilbud som unge i dag. Hvordan kan man ændre dette? Projektgruppen vurderede, at der lå muligheder i at afprøve, om et aktuelt tema om de unge selv kunne give dem lyst til at bruge kulturtilbuddene og engagere sig. Deri ville de kunne genkende sig selv og hinanden og samtidig få indflydelse på indholdet.

"Om os unge herude på LANDET"

For at lære unge i Odsherred at kende blev cand.mag i International Virksomhedskommunikation Johanne Floris ansat i tre måneder som researcher på museet gennem støtte fra Børnekulturens Netværk. Formålet var at dokumentere og beskrive unges liv i et område som Odsherred, hvor der er stor fraflytning af unge, der flytter til storbyerne for at uddanne sig, og hvor der blandt de tilbageblevne unge er høj arbejdsløshed. Resultaterne af undersøgelsen er publiceret i rapporten "Om os unge herude på LANDET", som beskriver og undersøger hverdag, livsformer, fremtidsdrømme og udfordringer for unge i denne del af Danmark. Undersøgelsen bygger på 65 interviews og leder frem til fem overordnede grupperinger: Straight liners, de kreative, de sportsaktive, de unge på bænken og enten-eller-gruppen. Data fra de mange interviews kom til at danne udgangspunkt for udstillingsteksterne, som Johanne Floris efterfølgende blev projektansat til at formidle. Samtidig har rapporten givet inspiration til manuskriptet til teaterforestillingen "LANDET".

Publikationen "om os unge herude på LANDET" er museets dokumentationsdel, der danner inspiration til udstilling og forestilling. Undersøgelsen bygger på fokusgrupper og interviews med unge i Odsherred. Foto: Marianne Nielsen.

Unge med – hele vejen

Forudsætningen for projektet har været, at indholdet i udstillingen ikke var kendt på forhånd. Det har områdets unge selv været med til at definere gennem forskellige delprojekter undervejs i forløbet. Bl.a. har tre 9. klasser bidraget med 18 små "lommefilm" optaget på egne mobiltelefoner over temaet "ønskedrømme og forhindringer", mens en fotokonkurrence med temaet "Det gør mig glad" har indbragt 166 billeder, der vises i udstillingen. Otte unge har desuden lavet videopræsentationer af deres hjembyer; Fårevejle, Sj. Odde, Asnæs og Nykøbing Sj., som vises på en skærm på en cykel og knallert. Hermed fortæller unge selv om deres liv og er på den måde medskabere af udstillingens indhold.
En lille gruppe frivillige unge har sagt ja til at være ambassadører for projektet og del af "det kreative team". Opgaven for holdet er at komme med ideer til events på museet, som de mener kan tiltrække områdets unge. Første event var en bandaften med tre lokale unge-bands, der spillede om aftenen på åbningsdagen for udstillingen, og næste arrangement bliver en havefest med graffiti/male-workshop, spil, akustisk musik og "LANDET"-drinks, som teamet – og deres venner – står bag. Teamet og andre unge har også fungeret som gæsteomvisere i udstillingen i form af lydoptagelser, som kan downloades som MP3-filer. På denne måde har de sat egne ord og fortællinger på projektet.

Online og off site-aktiviteter

At få unge til at engagere sig har krævet hårdt arbejde, planlægning, tålmodighed – og lyst til at tænke i nye formidlingsformer. Projektgruppen erfarede tidligt, at det var en udfordring at flytte unge væk fra computeren og mobiltelefonen, derfor blev løsningen i stedet at komme dem i møde og være aktivt til stede i de medier, de i forvejen bruger. En Facebook-side blev etableret, næsten et år inden udstillingsåbningen, og mobiltelefoner blev brugt som arbejdsredskab. Så var der kontakt! Udover Facebook-siden, som pt. 538 brugere "synes godt om", har LANDET en YouTube kanal med de unges film, mens bloggen på Wordpress bliver brugt som samlet hjemmeside for de tre kulturinstitutioner med nyheder og mulighed for brugerspørgsmål og kommentarer.

LANDETs unge-team besøgte det kreative ungehus, Bolsjefabrikken, i København for at se, hvordan andre unge arbejder med kultur. Her præsenterede scenograf Lea Burrows de unge for tankerne om udstilling og forestilling i samme rum. Foto: Johanne Floris.

Kombinationen af online og off site - fysiske aktiviteter - har vist sig at være værdifuld, da det har skabt den største interesse for projektet blandt målgruppen. Eksempelvis blev tre 9. klasser sat stævne på biblioteket for at høre, hvordan man laver film på mobiltelefoner. Filmene blev oploadet på YouTube, hvorefter de kunne stemme på deres yndlingsfilm på Facebook. Til et gallashow i den lokale biograf fik vinderne overrakt præmier af en standup-komiker og Odsherred Kommunes borgmester. Jo flere workshops, konkurrencer og events projektgruppen løbende har kunnet tilbyde, des flere unge syntes godt om LANDET på Facebook

Kreativt og krævende kultursamarbejde

Èn ting er at få de unge i tale og få dem til at involvere sig. En anden ting er samarbej-

Kultur for unge – hvordan?

Samarbejdet mellem de tre institutioner giver genlyd både kommunalt og regionalt, fordi LANDET inspirerer andre til tværgående samarbejde, og fordi projektet inddrager en ny målgruppe og nye metoder. I år og frem til 2013 har Børnekulturens Netværk unge og kultur som fokusområde. Men allerede sidste år valgte Børnekulturens Netværk at støtte LANDET med den begrundelse, at projektet kan udvikle og styrke kunst- og kulturtilbud for, med og af unge i provinsen. På grund af dette fokusområde er repræsentanter fra LANDETs projektgruppe desuden inviteret som sparringspartnere til Odsherred Kommunes udvikling af ungeområdet.

Tiden vil vise, om de unge forsat vil bruge kulturtilbuddene i et udkantsområde som Odsherred. Men ser man på billetsalget til forestillingen, hvor næsten alle dagsforestillinger på forhånd var udsolgt, giver det et indtryk af, at LANDET har trykket på nogle rigtige knapper.

Udstillingen er åben frem til 31. oktober 2011 (med mulig forlængelse), mens forestillingen har premiere d. 6. august 2011 og spiller indtil 10. september.

Læs mere om LANDET online på:
www.paalandet.wordpress.com/
www.facebook.com/paalandet
www.youtube.com/paalandet
Send en SMS med "LANDET info" til 1220 for at få mere info (alm. SMS-takst).

det kulturinstitutionerne imellem. Fra begyndelsen har Odsherred Teater været overordnet tovholder, mens lederne af hhv. museum, teater og bibliotek har været projektansvarlige i forhold til de forskellige delprojekter.

Alle har stillet mandskab og ressourcer til rådighed, mens fonde er blevet søgt individuelt af hver institution til specifikke formål, eksempelvis til projektansættelser og udarbejdelse af undervisningsmateriale i Skoletjenesteregi. En-to gange månedligt mødtes arbejdsgruppen på ca. 15 personer, teknikere, håndværkere, scenografer, pr-medarbejdere og ledere, til produktionsmøder, og dagligt har museet, biblioteket og teatret været i kontakt via mails, telefon og holdt mindre møder for at få det hele til at gå op. Det har krævet tid, alle kræfter blev sat ind både for processens og resultatets skyld.

Model af udstilling og forestilling. På Odsherreds Kulturhistoriske Museum vil der være teaterforestilling og udstilling i samme rum. Her er blandt andet mulighed for at se cykelfilm, gå ind i bilerne og skrive sine drømme på pc, der bliver blæst stort op på en lysavis. Foto: Finn Hoelgaard.

Med ungdommen på museum

Gymnasieelever på workshop i antiksamlingen. Eleverne bliver sat til at reflektere og interagere med emner, der strækker sig fra antikken over nyklassicismen og op til deres hverdag idag. Foto: Iben Mondrup.

Af Laura Vibe Hobolt Larsen, cand.mag. i klassisk arkæologi ved Aarhus Universitet og tidligere praktikant ved Thorvaldsens Museum

En artikel i april-udgaven af Danske Museer beskrev, hvordan Thorvaldsens Museum arbejder med undervisning rettet mod gymnasiet. Ud fra en kandidatafhandling om antiksamlingers læringspotentialer suppleres her med betragtninger over, hvad der skal til for at etablere denne type samarbejder.

Unge er en eftertragtet, men ofte underrepræsenteret gruppe på museerne. Ved at målrette forløb mod gymnasieskolen forsøger museerne at nå gruppen med underholdende læring, hvor viden serveres med den nyeste teknologi, ofte med en humoristisk og moderne tilgang. Hermed former man fremtidens museumsgæster, for gymnasieelever er museumsbrugerne af i morgen. Derfor er det i museernes interesse at skabe oplevelser, der åbner de unges øjne for de mange lærerige og socialt stimulerende tilbud, museer kan rumme, og at de opmuntrer til fremtidige besøg.

Når jeg fremhæver Thorvaldsens Antiksamling i min afhandling, er det i anerkendelse af museets rolle som frontløber i det nye felt af stærke undervisningstilbud lavet i samarbejde med gymnasieskolen. I et felt, der ellers er domineret af museums- og gymnasiesamarbejdet *intrface,* tegner museet sig som en selvstændig og innovativ spiller i kampen om den unge målgruppe og det på trods af samlingernes statiske 1800-tals udstillingsprincipper. Museets Skoletjeneste har fokus på dialogbaseret undervisning, hvilket kunstnerworkshoppen "Inspirationens Skatkammer" er et eksempel på; heri indgår ny teknologi og metoder, der integrerer eleverne. Workshoppen tager afsæt i mødet mellem elever og en samtidskunstner og ud fra begrebet 'inspiration'. Ud fra spørgsmål relateret til Antiksamlingen får museet indblik i elevernes oplevelse, hvad der appellerer, og hvad der afskrækker og får derved et redskab til nye undervisningsinitiativer. Deltagerne mødes med ligeværdighed og bliver taget alvorligt, og de får indflydelse på forløbet og dets succes. Jf. Danske Museer 2, 2011[1] er det nyeste tiltag at lade eleverne påtage sig rollen som udstillingskuratorer. Det sker i et tæt samarbejde mellem klassisk sproglige 2.g.-elever og museets ansatte. Et sådan projekt rejser spørgsmålet om hvad, det er, der udgør det gode gymnasiale museumsforløb, og hvordan man lancerer sin samling som gymnasievenligt læringssted og supplement til klasseværelseundervisningen.

Projekt Gymnasieskole

Som målgruppe er gymnasiet ofte en svær tilgængelig størrelse. Fagmål, pensum og undervisningsplaner gør det vanskeligt for gymnasielærere at indlemme et museumsbesøg i undervisningen, dertil lægges al den praktiske planlægning og transportudgifter. Med disse faktorer in mente er det endnu vigtigere for museerne at lave undervisningsrelevante forløb, der inkorporerer gymnasiereformens krav og fagindhold for det pågældende fag. Ved at udspecificere hvilke faglige mål og kompetencer museumsforløbet opfylder, kan museerne række hånden ud til gymnasieskolen og dermed tiltrække flere gymnasieklasser.

Thorvaldsens antiksamling formår, sine små rum og statiske 1800-tals opstilling til trods, at fange gymnasieelever med innovativ museums-undervisning. Copyright: Thorvaldsens Museum.

De nye AT-forløb[2] har dog med deres tværfaglige struktur åbnet for projekter, hvor museer indgår som samarbejdspartnere og steder for anderledes læring. Tidspunktet er inde for museernes indtog i gymnasierne - og omvendt. Samarbejdsprojekter som før nævnte intrface og "Unge øjne på antikken" har det til fælles, at de aktivt inddrager eleverne, ofte på lige fod med museets medarbejdere. De er kendetegnet af tætte bånd mellem gymnasium og museum, hvor begge parter arbejder på at skabe forløb, der opfylder behov hos underviser, elever og museum. Vigtigst af alt har de fokus på, hvordan man kan integrere museumsbesøget i den øvrige undervisning.

I Kulturministeriets udredning om museernes formidling fra 2006 beskrives Skoletjenesten på Sjællands model for undervisningstilbud som tre prioritetsområder: forberedelse, besøg og efterbehandling. Argumentet er, at eleverne får det største udbytte, når et besøg er velforberedt og inkluderes i det efterfølgende arbejde på skolen. Det samme prioritetsområde går igen i Ringkøbing-Skjern Museums undersøgelse[3] af gymnasieskolen, hvor man har gennemgået eksisterende museumstilbud til gymnasier og interviewet formidlere og gymnasielærere i kommunen. Også her konkluderede man, at det er vigtigt at integrere museumsbesøget i undervisningen ved at stille materiale til rådighed for lærerne til brug i forberedelse og efterbehandling.

Uden tilstrækkeligt materiale og oplæg til det videre arbejde på skolen bliver det lærerens eget ansvar at integrere besøget. For nogen kan det være en uoverkommelig opgave. I sådanne tilfælde bliver besøget let en enkeltstående event. Med grundig forberedelse og efterbehandling cementeres det lettere i hukommelsen og kan indgå som en naturlig del af pensum. De færreste lærere har overskud til selv at opfinde den dybe tallerken i relation til museumsundervisning, og derfor må museerne stille sig til rådighed. Desuden rummer digitale platforme og gymnasiernes egne ressourcer oplagte muligheder relateret til de enkelte fag, f.eks. i form af skriftligt eller mundtligt elevarbejde. Besøgets succes afhænger også af underviserens forventninger, ideer og initiativer, og museerne må justere sig herefter. Den sikreste vej til succes er forventningsafklaring og justering, hvorefter mængden af materiale og assistance fra museets side kan planlægges.

Det gode samarbejde

Gode samarbejder mellem museum og skole kræver ikke kun en inddragelse af eleverne, pensumrelevans og efterbehandling. Det involverer også lærerens aktive deltagelse i sparring med museumsunderviseren. Når læreren inviteres med i planlægningen af et projekt gøres han samtidig til medansvarlig for dets succes; her er det op til den enkelte at forberede eleverne og beslutte, hvordan det skal bearbejdes og afrundes, men museet kan assistere et langt stykke hen af vejen. Gymnasielærere er selvsagt forskellige, men hvis der er god dialog med underviseren, afklarer man nemmere begge parters forventninger til forløbet.[4]

I min afhandling blev kunstnerworkshoppen "Inspirationens Skatkammer" evalueret også med respons fra gymnasielærerne. Forventningerne til workshoppen og museets andel i efterbehandlingen varierede alt efter fag; der var stor forskel på lærerengagementet og delte meninger om virkning og succes. Men det viser, hvor vigtigt lærerens tilgang og arbejde med museumsforløbet er for læringsudbyttet. Det kan virke som om, at det indebærer en masse arbejde for museerne, og at der er lang vej endnu, men vinden er ved at vende, og vi er på rette vej mod solide partnerskaber mellem gymnasier og museer. I mine undersøgelser opdagede jeg de massive potentialer selv små antiksamlinger ligger inde med. Men også at det kan være svært at udfri potentialet i forhold til gymnasierne. Det er en målgruppe, der er langt mere fokuseret på eksamen end folkeskolen, og undervisningen skal være på et højt niveau. Når man så er kommet over den hurdle, det er at planlægge undervisningsforløb tilpasset specifikke fagmål, læreplaner, eksamensstof osv., kan man til gengæld høste den fornøjelse det er at arbejde med elever, der kan tænke abstrakt og vurdere komplekse problemstillinger. Dertil skal lægges den uudtømmelige kilde gymnasieeleverne er, når det kommer til at få indsigt i unges verden og hverdag, en indsigt, museerne med fordel kan bruge i deres arbejde.

Artiklen er skrevet på baggrund af kandidatafhandlingen "Antiksamlingers læringspotentiale – En undersøgelse af og forslag til undervisningsforløb om antikken på Thorvaldsens Museum henvendt til gymnasieskolen". Specialet kan rekvireres ved henvendelse til: lauravibe@hotmail.com

1. Julie Lejsgaard Christensen, 'Unge øjne på antikken', pp.14-16 i Danske Museer nr.2, april 2011
2. Almen Studieforberedelse er et samarbejde mellem fag inden for og på tværs af det almene gymnasiums tre faglige hovedområder: naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab. AT-Læreplan 2010
3. Kulturarvspædagogik i Midt- og Vestjylland, P. L. Lauridsen (ed), Ringkøbing-Skjern Museum, 2007. En undersøgelse af potentialer og begrænsninger i forbindelse med skolers anvendelse af museer, historiske værksteder og kulturmiljøer som kulturarvspædagogiske læringsrum.
4. Se Lauridsen, P., Kulturarvspædagogik i Midt- og Vestjylland, Ringkøbing-Skjern Museum, 2007for undersøgelser af gymnasielærere og museer

Unges museumsbrug

– resultater af en målgruppeundersøgelse for Kulturarvsstyrelsen

Af Helle Jørgensen, Center for Museologi, Aarhus Universitet

De seneste to års nationale brugerundersøgelser på de danske statslige og statsanerkendte museer har vist, at unge i alderen 14-29 år er underrepræsenteret på museerne. Derfor bad Kulturarvsstyrelsen i 2011 konsulentvirksomheden DAMVAD og Center for Museologi om at foretage en opfølgende kvalitativ undersøgelse om unges museumsbrug. Undersøgelsen tager afsæt i dansk og international viden på feltet og i interviews med unge og museumsfagfolk. Artiklen opsummerer resultaterne.

Foto: Torben Nielsen.

Følgeundersøgelsen blev foretaget marts- juni 2011 med afsæt i museer i Randers, Odense og Roskilde, hvor der findes eksempler på særlige tiltag for unge og derfor også er god mulighed for at indhente viden om deres motivation for at bruge eller undlade at bruge museerne. Præmissen for undersøgelsen er, at museerne ikke kan anskues isoleret, men må forstås i relation til nærmiljøet, borgerne, den kommunale kulturpolitik og øvrige lokale kultur- og uddannelsestilbud. Undersøgelsens resultater bekræfter megen af den viden, vi i forvejen har om barrierer for unges brug af museerne; men de belyser også institutionelle forhold på museerne og viser, at barriererne gælder for begge parter, og at der kan der arbejdes med dem. En udvikling frem mod flere unge museumsbrugere handler derfor ikke kun om at trække de unge ind, men også om at udvikle museet som institution.

Museer for alle?

Er museerne for alle? Ifølge museumsloven er svaret entydigt 'ja'. Samme ideal vil også komme til udtryk hos mange danske museumsfolk. Spørger man brugerne, varierer svaret dog. I den nationale brugerundersøgelse i 2010 var de unge den brugergruppe, som i mindst grad erklærede sig enige i udsagnet om, at museet er for alle. Samtidig dokumenterer brugerundersøgelserne for 2009 og 2010, at de unge ikke blot er underrepræsenterede i forhold til deres andel af befolkningen, de er også i mindre grad end de øvrige brugere tilfredse med, hvad de oplever, når de kommer på museerne. Noget tyder altså på, at der er et behov for, at de danske museer opkvalificerer indsatsen over for målgruppen 15-30 år. Det er let at antage, at denne gruppe per definition ikke har interesse for museerne, men barriererne ligger ikke nødvendigvis kun hos de unge. Man kunne også spørge: Kan museerne gøre det bedre?

Fokus på unges museumsbrug

At unge bruger museerne sjældnere end de ældre, er ikke en særskilt dansk erfaring, men genfindes på museer verden over. Britiske myndigheder og museer har eksempelvis arbejdet med problemstillingen i flere årtier, mens indsatsen i Danmark er af nyere dato. KUAS har i de seneste år via formidlingspuljerne støttet tiltag rettet mod unge, og en række danske museer har med støtte både herfra og fra andre udviklingsmidler udviklet projekter for og med unge. Denne opmærksomhed er der god grund til. De unge er ikke blot fremtidens museumsbrugere; de er også nutidens (potentielle) brugere og har samme demokratiske ret til at blive taget seriøst i museernes formidling. Museerne må overveje, om de unges fravær blot er en naturlig sag eller om den snarere skyldes, at museerne ikke formidler så målrettet til unge som til andre brugergrupper. De unge er i en livsfase, hvor de er optaget af deres personlige udvikling, faglige evner og rolle i samfundet. Her har museerne meget at tilbyde ved at bidrage til de unges dannelse som aktive og reflekterede borgere. Ved at tiltrække unge og bidrage til personlig og faglige udvikling øger museerne samtidig deres samfundsmæssige relevans.

Barrierer

"Gamle pilespidser og døde skeletter. Sådan er de fleste museer (…) De udstiller, hvad de lige har fået gravet op af jorden". Sådan udtalte en ung mand, som ikke kommer på museer. Opfattelsen af museer som 'støvede', er han ikke alene med. Undersøgelsen viser, at en del af de unge ikke-brugere har et konservativt og ofte forældet billede af, hvad de kan opleve på museerne. Alle unge har erfaring med museer, ofte fra besøg med folkeskole eller ungdomsuddannelse. For nogen er det deres eneste museumsoplevelse, og flere af de adspurgte har haft dårlige oplevelser, som senere påvirker fravalget af museer. At skabe gode oplevelser i uddannelsesregi er derfor vigtigt. Ligeså vigtigt er det at skabe opmærksomhed om museerne som et kvalificeret fritidstilbud og som noget, der ikke kun forbindes med uddannelse og skolegang, men også som et sted, hvor man kan søge viden og oplevelser på egne præmisser.

Mere synlige museer

Unges manglende fritidsbrug af museerne handler i høj grad om manglende synlighed i hverdagen. Undersøgelsen fandt flere unge, som ikke vidste, at der var museer i deres hjemby, og unge, som ærgrede sig over, at museernes markedsføring ikke når ud til dem, og at de først opdager spændende tilbud, når de er taget af plakaten. Derfor er fravalget ikke altid baseret

på en reel viden om, hvad museerne kan tilbyde. Her ligger der en udviklingsopgave for museerne i at nå de unge, hvor de er, og kommunikere klart til dem, hvad de kan få ud af at bruge museerne.

Hvad ønsker de unge sig af et museum?

Undersøgelsen viser, at aldersgruppen ofte er usikre på det, de opfatter som uskrevne regler for, hvordan man bruger museerne, f.eks. at man skal være stille under et museumsbesøg. At denne opfattelse ikke blot er udbredt blandt dem, der ikke bruger museerne, men også blandt dem, der faktisk kommer, viser at museerne har en udviklingsopgave. De adspurgte ønsker sig museer, hvor rammerne indbyder til at tale sammen om det, de ser, og hvor de ikke mødes med misbilligelse af deres samværsformer, men af imødekommende ansatte, som de kan spørge om det, de oplever på museet. Den sociale dimension af museumsbrugen er vigtig; de fænges af den gode historie, som sætter genstandene i relation til dem selv og deres samtid, og af muligheden for selv at mærke og prøve, frem for at opleve genstandene bag glasmontrer. Sidstnævnte fremhæver mange som distancerende, de vil erfare og opleve via kontakt med genstanden. Dermed ikke sagt at montrer og faste samlinger ingen plads har i et museum, men at de unge peger på et behov for mere varieret formidling, som taler til forskellige brugeres måder at relatere til genstandene.

De unge: En vanskelig målgruppe?

Flere museumsledere stiller sig tøvende over for, om unge skal udgøre et decideret satsningsområde; som sådant figurerer de først og fremmest i relation til undervisningstilbud. I fritidsregi finder man sjældnere tiltag målrettet unge brugere til forskel fra indsatsen rettet mod børn og børnefamilier. Og de unge – ja, de kommer måske på museum igen, når de selv får børn? Naturligvis er unge brugere velkomne, men har de ikke for travlt med ungdomslivet, fester og kærester, til at ofre museerne opmærksomhed? Sådan spørger flere museumsfolk, men en voksende mængde gode erfaringer med særlige satsninger på flere af de undersøgte museer viser dog, at det faktisk er muligt at tiltrække unge.

Hvordan kan museerne udvikle sig?

En række danske museer har i de seneste år udviklet nye tiltag for unge. Ideerne opstår typisk i museernes formidlingsafdelinger, ikke mindst fordi formidlerne har den tætteste kontakt til brugerne. Enkelte ildsjæle på museerne spiller en stor rolle for udviklingen på ungeområdet, men erfaringerne på de undersøgte museer viser, at der ligger et stort potentiale i at forankre indsatsen for unge brugere mere langsigtet i museernes formidlingsstrategier og organisation. På den måde kan de gode erfaringer fra projekter føres videre uafhængigt af enkeltpersoners indsats. Det gælder også i tværfagligt samarbejde med andre kultur- og uddannelsesinstitutioner, som kan styrke museernes relevans både lokalt, regionalt og nationalt. Her viser erfaringerne på museerne i undersøgelsen, at samarbejde med andre aktører om udviklingen af tiltag med og for unge ikke bare skaber mere kvalificerede tilbud, men også udvikler museet som organisation. Med langsigtet strategisk samarbejde er der mulighed for at udvikle og professionalisere museernes praksis og skabe bedre tilbud, end det enkelte museum kan skabe alene.

Læs mere: Undersøgelsens resultater publiceres i oktober og kan rekvireres på tryk fra Kulturarvsstyrelsen eller downloades som PDF på http://www.kulturarv.dk/publikationer/. Interviews blev foretaget med ledere og formidlingsansvarlige på 9 danske museer, mens der blev foretaget 3 fokusgruppeinterviews med i alt 21 unge museumsbrugere samt individuelle interviews med 26 unge, som ikke har brugt museer inden for det seneste år.

"Der stod en stikflamme ud af telefonen"

En forsikring fra Topdanmark til ca. 1.500 kr. kunne have sparet Gammel Estrup Herregårdsmuseum for en regning på en halv million. Det måtte museumsdirektøren sande, da hun tidligere i år oplevede et voldsomt lynnedslag tæt ved hendes museum.

Ifølge museumsdirektøren var det som om, der stod en stikflamme ud af telefonen, da lynet slog ned i et målerskab og førte den ekstremt kraftige strømladning direkte ind i museets elnet. Stort set alt elektronisk udstyr blev ødelagt. Regningen lød på 500.000 kr.

Året inden havde hun takket nej til en Edb- og svagstrømsforsikring fra Topdanmark, som havde dækket skaderne. Prisen var ca. 1.500 kr.

Ring eller skriv til os og hør, hvad vi kan gøre for dig for at sikre, at du ikke kommer til at stå i Gammel Estrup Herregårdsmuseums situation. Medlemmer af Museumstjenesten får særlige fordele hos os, blandt andet overskudsdeling. I 2010 fik de museer, der er med i ordningen i gennemsnit tilbagebetalt 25 % af den pris, de havde givet for deres forsikringer – det blev i alt mere end 1 million kr.

44 74 33 77

ei-aftaler@topdanmark.dk

Museums tjenesten

Topdanmark
Forsikring • Pension

Personalia

Den Gamle by, Aarhus
Den Gamle By har ansat cand.mag. Martin Brandt Djupdræt som ny overinspektør. Den nye overinspektør tiltrådte 1. august og indgår i museets ledelsesgruppe. Han vil få to primære opgaver: Dels skal han være chef for den museumsfaglige afdeling, dels skal han være koordinator og inspirator på formidlingsområder. Martin Brandt Djupdræt kommer fra en stilling som leder af formidlingsafdelingen på Moesgård Museum.

Sydvestjyske Museer
Dr.phil. i historie Flemming Just er ansat som direktør for Sydvestjyske Museer (Ribes Vikinger, Esbjerg Museum, Quedens Gaard i Ribe, Esbjerg Vandtårn og en stor magasinbygning i Ribe).
Flemming Just som er tiltrådt 1.august kommer fra en stilling som professor og institutleder ved Syddansk Universitet i Esbjerg.

Nivaagaards Malerisamling
Michael Bjørn Nellemann er ansat som ny museumsdirektør på Nivaagaards Malerisamling. Michael Bjørn Nellemann tiltræder 1. oktober.
Michael Bjørn Nellemann har en BA i Kunsthistorie og har læst økonomi og sprog (SPRØK) på Copenhagen Business School.
Michael Bjørn Nelleman kommer efter 10 år som kulturråd ved den danske ambassade i Paris, hvor han som leder af kultur- og presseafdelingen har været ansvarlig for ambassadens og Danmarkshusets aktiviteter.

Priser

Københavns Museum
Museets formidlingsprojekt VÆGGEN har vundet den internationale pris, The World Summit Award. Prisen gives for bedste digitale indhold og mest kreative brug af informationsteknologi.

Konferencer, seminarer

Den Gamle By, Aarhus
Konference i Den Gamle By torsdag den 25. oktober 2011 – Urban History Exhibited.
Formålet med seminaret er at informere om nye metoder til at kommunikere og udstille byhistorie. Oplægsholderne er en række danske og udenlandske forskere og formidlere af byhistorie. Oplæggene vil blive holdt på engelsk.
Konferencegebyr er på 250 kr. og dækker bl.a. frokost.
Flere oplysninger og tilmelding på www.dengamleby.dk/urbanhistory

Foto: Den Gamle By i Århus.

Danske Center for Herregårdsforskning, Gammel Estrup – Herregårdsmuseet
Konference om herregårdenes økonomi i fortid og nutid på Hindsgavl Slot 26. oktober 2011.
De danske herregårde står i dag over for store økonomiske udfordringer. Herregårdene, der tidligere var baseret på skov- og landbrug, bevæger sig i stigende grad imod oplevelsesindustrien.
Titlen på konferencen er: Hvad levede godserne af? Herregårdenes økonomiske grundlag ca. 1500-2011. Alle kan deltage. Pris 675 kr. (frokost, kaffe morgen og eftermiddag). Tilmelding: Dansk Center for Herregårdsforskning, dch@gammelestrup.dk eller T 86 48 30 01. Frist 1. oktober 2011.

Nyerhvervelser

Ordrupgaard, Charlottenlund
Ordrupgaard har takket være Ny Carlsbergfondet erhvervet et lille oliemaleri og en tegning af den franske impressionist Camille Pissarro – begge naturskildringer fra Caribien. Pissarro skabte værkerne i 1850'erne.

Vejen Kunstmuseum
Den 25. juni indviedes Sophia Kalkaus bidrag til *Kunst langs Hærvejen"*. Værket "Lenticula" er efter ønske fra kunstneren placeret i Skibelund Krat.

Efterlysninger

Dansk Landbrugsmuseum, Gl. Estrup, Auning
Et nyt projekt skal sikre bevarelsen af lokale typer af kirsebær og formidle deres kulturhistoriske anvendelse. Projektet er et samarbejde mellem Københavns Universitet Pometet og museet. Det er håbet at folk med kendskab til 'oprindeligt' eller vildt materiale i haver, hegn eller skove vil kontakte Dansk Landbrugsmuseum. Indsamlingen sker i august måned (!). Træerne vil blive plantet ved Pometet ved KU, Dansk Landbrugsmuseum samt ved Frederiksdal Gods på Lolland, der har specialiseret sig i kirsebærvinsproduktion. Projektet er finansieret af Ministeriet for FødevarerErhverv.

Morslands Historiske Museum, Nykøbing Mors
Historisk køkkenhave på Skarregaard. Det sidste par år har museet på Skarregaard forsøgt at genskabe en landbokøkkenhave fra ca. 1940-50 og museet ønsker nu at dyrke netop de sorter, som groede i køkkenhaverne på Mors i perioden ca. 1930-1960. Museet har allerede kontakt til foreningen "Frøsamlerne", som vil hjælpe med at samle frø og planter, men de lokale historier om planter og frø har meget stor interesse for museet. Museet hører meget gerne på tlf.97 72 34 21 eller e-mail: dueholm@museum.dk

Forskning

Museum Midtjylland, Herning Museum, Textilforum
Herning Kommune og Museum Midtjylland kortlægger tekstil- og beklædningsindustriens bygninger i Herning, Hammerum og Birk. Uden tekstil- og beklædningsindustrien ville Herning by ikke se ud, som den gør. Villaernes høje kældre, værkstedsbygningerne i baghaverne og de knopskudte fabriksbygninger ses overalt i byens centrum. Her har systuer og strikkerier haft gang i alt fra undertøj til slips, mens en tur ud til de store fabrikker i Birk, fører historien op til i dag.
Forskerne undersøger nu dette. Formålet er at få kortlagt de fysiske spor efter tekstil- og beklædningsindustrien og øge opmærksomheden omkring fabriksbygningernes arkitektoniske og kulturhistoriske værdier. Kortlægningen er en udløber af Kulturarvsstyrelsens udpegning af 'Tekstilbyen Herning' til Nationalt industriminde i 2007.

Museum Lolland-Falster
Hoby på Lolland er en af de klassiske arkæologiske lokaliteter i Danmark, og det er her Nordeuropas rigeste grav fra det 1. årh. e.Kr. er fundet. Nationalmuseet og Museum Lolland-Falster genoptog udgravningerne i juni. Undersøgelsen ved Hoby indgår i forskningsprojektet 'Førkristne kultpladser'.

Moesgård Museum, Aarhus
Pollen fra oldtidsdragt undersøgt for første gang. Mikropalæobiolog Renée Enevold fra Konservering og Naturvidenskabelig afdeling på Moesgård har haft pollen fra Hammerumpigens 2000 år gamle og velbevarede dragt under lup. Det har givet spændende resultater og vist, at der måske er mulighed for at komme tættere på oldtidsmenneskenes hverdag, hvis man studerer de pollen, der sidder i bevarede tekstiler.

Nationalmuseet, København
4.500 år gamle trommer fortæller nyt om de første mennesker i Arktis. De første jægerfolk i Grønland sang og dansede til trommerytmer for 4.500 år siden. Fund i de dybfrosne kulturlag på bopladser i Vestgrønland afslører spor efter de første trommer i Arktis. For et år siden skabte det sensation, da danske forskere ud fra menneskehår fra bopladsen Qeqertasussuk ved Qasigiannguit i Disko Bugt kunne rekonstruere Saqqaq-menneskets komplette DNA og dermed vise, at de genetiske rødder til det første folk i Vestgrønland skal findes i Sibirien. Nu har analyser af de 4.500 år gamle, velbevarede arkæologiske fund af trægenstande på Qeqertasussuk og den nærliggende lokalitet, Qajaa ved Jakobshavn Isfjord, givet ny viden om livet blandt disse folk.

Kulturarvsstyrelsen
Forskning i bygningskulturarv
Realdanias og Kulturarvsstyrelsens koordinerede initiativ, Bygningskultur 2015, lancerer nu et femårigt forskningsinitiativ, som skal skabe ny viden om bevaring, anvendelse og udvikling af bygningskulturarven gennem ni projekter. Initiativet gennemføres i nært samarbejde med Kunstakademiets Arkitektskole i København, Arkitektskolen i Aarhus og Københavns Universitet.

Kulturarvsstyrelsen
Gravhøjen Borum Eshøj ved Aarhus genåbnes af internationalt forskerhold
Et internationalt forskerhold genåbner den godt 3400 år gamle gravhøj Borum Eshøj i jagten på ny viden om bronzealderen. Borum Eshøj regnes for en af landets største gravhøje fra bronzealderen, og forskerholdet skal bl.a. fastslå, om bygningsværket virkelig var op til 40 meter i diameter. Udgravningerne forventes også at bringe ny viden om bronzealderen. Udgravningen sponseres af EU's udviklingsmidler, Moesgård Museum, Aarhus Universitet og Kulturarvsstyrelsen. Et ungt forskerhold fra europæiske universiteter står for udgravningerne.

Kulturarvsstyrelsen
Flere ph.d'er på museerne
Fremtidens museer får brug for flere medarbejdere med ph.d.-grad. Aktuelt projekt, støttet af Kulturarvsstyrelsen, viser nye veje for at anerkende museernes forskning i det formelle forskningssystem på universiteterne.

Digitalt

ARKEN Museum for Moderne Kunst, Ishøj, København
De besøgende på ARKEN kan nu ganske nemt får mere ud af udstillingerne. Museet udlåner i et samarbejde med Sennheiser Nordic et antal iPod touch med hovedtelefoner

Den Gamle By, Aarhus
I forbindelse med, at Den Gamle By har overtaget funktionerne i Aarhus Bymuseum, vises fotoudstillingen Aarhus Flashback fra 1.10. Udstillingen rummer omtrent 50 historier fra Aarhus fortalt især med fotografier. Der bliver mulighed for at dykke ned i historien, mens man opholder sig i selve byrummet. Museet lancerer applikationen Aarhus Street Museum til smartphone – et interaktivt bykort med 67 fotos knyttet til den aktuelle geografiske position.

Furesø museer
'På podwalk med museet'. Der ligger mange historier gemt omkring den gamle kommunegrænse ved Mølleøen. Dem har museet udforsket og gjort til lydfortællinger. Man kan via sin computer eller mobiltelefon med netadgang, høre lydfortællingerne.

Kulturarvsstyrelsen
Oplev museerne". Komplet og opdateret oversigt over statslige og statsanerkendte museer i Danmark. *Oplev museerne* kan søges blandt museerne ud fra beliggenhed og samling, eller man kan lave en fritekstsøgning, hvis man har en mere specifik interesse. Resultaterne ses på en liste eller præsenteres på et kort, hvorfra man kan videre.
Det er museerne, der redigerer deres egne sider, og de har dermed mulighed for at lave en kort præsentation af sig selv og linke videre til deres egne hjemmesider.

Foto: Nationalmuseet.

Kulturarvsstyrelsen
Flere digitale undervisningsmidler på e-museum
Udvikling af 16 digitale undervisningsmaterialer, der nu sættes i gang med støtte fra Undervisningsministeriet og Kulturministeriet. Der udvikles således 13 helt nye digitale materialer og gives tilskud til videreudvikling af tre eksisterende materialer. Materialerne er en del af projektet *e-museum*, der skal bringe viden fra museer og science centre ind i folkeskolen og ungdomsuddannelserne undervisning.
Der gives tilskud på i alt otte millioner til udvikling af de 16 digitale undervisningsmaterialer. Når materialerne er færdige, kan de gratis hentes ned fra e-museums hjemmeside, hvor der findes mere end 500 online undervisningsressourcer. En del af materialerne er udviklet med støtte fra projektet e-museum.

Axiell Calm og Roskilde Bibliotekerne
Axiell udvikler højteknologisk løsninger til biblioteker og arkiver. Systemet for arkiver og museer CALM anvendes af arkiver og museer i Europa.
Roskilde Biblioteker, der også rummer Roskilde Lokalhistoriske Arkiv, har fået EU-midler, så de kan levere data til Europeana – den europæiske database for kulturarv. Og takket være Calm's teknologi, kan data løbende leveres til Europeana, som i dag indeholder mere end 15 millioner historiske filer fra 27 lande. Roskilde Bibliotekerne har lige haft Danmarkspremiere på Calm, og ved indvielse fik Roskilde-samlingen navnet Roskildiana og allerede nu er mere end 6000 billeder tilgængelige online. Calm er designet, så det er muligt at håndtere mere end 50 forskellige dataformater. Alt samles i en database, og det er let og overskueligt at søge efter posterne.
Se http:www.rose.roskildebib.dk/calmview eller på www.europeana.nu

Formidling

Gammel Estrup – Herregårdsmuseet
Museet har i de senere år arbejdet med at formidle det enestående kulturlandskab, der findes omkring herregården. Det har udmøntet sig i forskellige udendørs tilbud til museets besøgende.

Gammel Estrup – Herregårdsmuseet samarbejder med museer, restauratører og brancheorganisationer i det storstilede projekt "En bid af historien". Gammel Estrups bidrag til projektet centrerer sig om den danske madkultur for 100 år siden, hvor husjomfruen Otilie stod for madlavningen på Gammel Estrup.

Museum Lolland Falster
'En tidsrejse på Pederstrup viser nye veje for pædagogik'
10 dagtilbud fra Lolland deltager i et stort kulturhistorisk projekt omkring Pederstrup og Reventlow Museet. Projektet skal både give børnene en lærerig oplevelse og gøre pædagogerne dygtigere til at inddrage kulturhistorie og kulturelle udtryksformer. "En tidsrejse på Pederstrup' bygger på samarbejde mellem Museum Lolland Falster, Børnehaven Myretuen i Holeby, Kultur og Fritid Lolland Kommune, Lollands Billedskole og Sektor for dagtilbud til børn i Lolland kommune.

Kulturarvsstyrelsen
Bornholms råstofindustri
I 2007 udpegede Kulturarvsstyrelsen 25 nationale industriminder, historiske steder og landskaber i Danmark med særlig betydning for udviklingen af industrisamfundet. Blandt de 25 var den bornholmske Råstofindustri. Projektet skal danne grundlag for formidling af råstoflandskaberne, i forlængelse af strategien om Bornholm som oplevelsesø.

Danmarks Oldtid vækkes til live i landskabet
I forsommeren indviedes ni seværdige fortidsminder i anledning af, at de alle har fået et formidlingsmæssigt ansigtsløft. Dermed er det nu nemmere at komme tæt på fortiden i kraft af forbedrede adgangs- og parkeringsforhold, rengøring og restaurering af stenmonumenterne og gravhøjene. Og ikke mindst i kraft af nye skilte, der kobler stederne til den europæiske historie via illustrationer, tidslinjer og fotos. De ni steder er en del af projektet Danmarks Oldtid i Landskabet, som er blevet til i kraft af en stor donation. Formålet er at fortælle om Danmarks historie fra rensdyrjægerne til vikingekonger på de steder i landskabet, hvor historien foregik. Projektet omfatter omkring 100 af Danmarks 30.000 fortidsminder.

Nye skilte til verdensarv
Danmarks tre steder med verdensarv – Roskilde Domkirke, Jelling og Kronborg, har fået nye skilte, der fortæller lokaliteternes historie, og forbinder til mere viden om verdensarv. På stederne er nu sat nye skilte op med fotos, tegninger, kort, lyd og stedernes fortællinger på en international tidslinje. Skiltene spiller sammen med internettet, så man via smartphone kan hente ekstra viden inden, under og efter besøget.

Arrangementer

Energimuseet, Tange
I efterårsferien byder Energimuseet på aktiviteter og lærerige oplevelser suppleret med Science Show GPS-jagt og desuden en udstilling om
Nina og Hjaltes jordomrejse i el-bilen "Den Grønne".
13.10. er der foredrag med Nina og Hjalte med billeder fra turen.

Furesø Museer
17.10.: Mosegaarden: Efterårsferie for børn. Kartoffeltryk.
19.10.: Mosegaarden: Efterårsferie for børn.
27.10.: Grafen, Farum Kulturhus: *Aftryk.* Med sange og musik af unge uledsagede flygtningebørn. Musikeren Peter Rønn fortæller om de unge og spiller musik fra *Aftryk*

Biennalen for Kunsthåndværk og Design 2011. En illusion i strik. Strikdesigner Marianne Johnstad-Møller. Foto: Ole Akhøj.

7.11.: Hareskov Bibliotek: Præsentation og relancering af Hareskovgruppens hjemmeside 'Hareskovhistorie'.

Holstebro Kunstmuseum
Nye videoer på Musikteatrets storskærm. "Terrain Video – Video til kanten" præsenterer nyt program, der har fået titlen "Maleri og video". Hver dag kl. 7.30, kl. 18.00 og kl. 19.00 til slutningen af oktober.

Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum, Hørsholm
Efterårsferie i Hørsholm: Drøn på Sherwood. 'Robin Hood' og 'hans raske svende' besøger museet. For børn.

Museet på Koldinghus
6.10, kl. 19: Foredrag: Poul Dedenroth-Schou: Christian 3. og Koldinghus.
8.10., kl. 14: Omvisning Biennalen for Kunsthåndværk og Design 2011 ved Axel Johnsen.
9.10, kl. 15: Orla – En korcyklus om Orla Frøsnapper. Børnekor og musikere fra Kolding Musikskole.
10.10., kl. 14-17: Lille Virgil, Albert, Hodja fra Pjort, Frode og alle de andre rødder. Seminar med danskkonsulent Dorte Eriksen.
17.10. til 22.10., kl. 11-15: Kongen vender tilbage. Levendegørelse af historien i efterårsferien.
27.10., kl. 12: Fællessang og kaffe i Riddersalen. V. Tove Tersbøl fra Skærbæk.
29.10., kl. 12: Middagskoncert med Aarhus Kammerkor.
29.10., kl. 14: Ole Lund Kirkegaard. En livshistorie ved Jens Andersen.

Nivaagaards Malerisamling
12.10., kl. 19.30 -21.15: Koncert. Baroque Fever.
26.10., kl. 19.30 til 21.15: Mød kunstneren. Labyrintiske Billeder. Dialog mellem professor Carsten Thau og billedkunstneren Jes Fomsgaard.
I efteråret gratis søndagsomvisninger, kl. 14. Programmet kan findes på www.nivaagaard.dk

Statens Museum for Kunst og Thorvaldsens Museum, København
Samarbejde mellem de to museer og Puskin Museum i Moskva har resulteret i den største udstilling i Rusland nogensinde af dansk guldalderkunst. Udstillingen "Danske Mestre 1800-1850" åbner den 6.september i anledning af dronningens statsbesøg i Rusland. Til 6.11.

Facaden af J. V. Dahlerups bygning. Foto: SMK.

KUNSTEN Museum of Modern Art Aalborg
"International tirsdag" er et tilbud til internationale studerende og ansatte i Nordjylland, der gerne vil have en kulturel oplevelse, men som måske ikke taler dansk eller har et lokalt, socialt netværk. Rundvisninger med engelsktalende rundvisere. Program: 4.10.: Luksussyner – Lars Nørgaard. 18.10.: En overraskelse. 1.11.: Afslutning + en overraskelse.

Meddelelser

Børnekulturens Netværk
Børnekulturens Netværk har givet 10 modelforsøg om ungekultur tilsagn om en samlet pulje på 2,8 millioner. Modelforsøgene vil over en treårig periode skabe nytænkning og kreative initiativer indenfor ungekultur, og øge de unges indflydelse på kulturlivet. 10 projekter har fået tilsagn om at være med i forsøget. 41 idérige og meget forskellige projekter fra hele landet har søgt om at være med i forsøget.

Forstadsmuseet
Forstadsmuseet er Brøndby og Hvidovres nye museum og er udsprunget af det tidligere Brøndby Lokalarkiv og Historiens Hus i Hvidovre. Forstadsmuseet arbejder først og fremmest med forstadens historie og kulturarv. Forstadsmuseet er ikke et museum i traditionel forstand. I stedet kan man møde det på gader og stræder, til foredrag og events, på vandreudstillinger eller i lokal og kommuneplanlægningen. www.forstadsmuseet.dk

Moesgård Museum
Museet opdagelser i Abu Dhabi er optaget på UNESCO's liste over verdens kulturarv.
Siden 1953 har arkæologer fra Moesgård Museum deltaget i ekspeditioner til flere lande omkring Golfen og har gjort en lang række opdagelser, der har vakt stor opsigt internationalt. Blandt opdagelserne er monumenter fra en 4.000 år gammel civilisation ved oasen Al Ain i emiratet Abu Dhabi, som blev kortlagt og undersøgt af danske forskere 1958 til 1972. Den gamle civilisation er kendt som Umm an-Nar kulturen og er især blevet berømt på grund af en række store gravmonumenter, hvoraf de fineste har smukke stenrelieffer med dyre- og menneskefigurer. Sammen med disse monumenter har befæstningstårne fra samme periode været med til at sikre Al Ain en plads på UNESCOs liste

Nordjyllands Historiske Museum, Hals Museum
Fyrtårnsprojekt Hals Skanse. I samarbejde med Aalborg Kommunes Landdistriktspulje, har museet udarbejdet et renoveringsprojekt for Hals Skanse, "Hals Skanse – optimering af Hals Skanse som museal attraktion". Projektet er at Aalborg Kommune udnævnt til Fyrtårnsprojekt.

Vendsyssel Kunstmuseum, Hjørring
Museet vil med støtte fra Nordea-fonden sætte børns kreativitet i centrum. Projektet vil samle børn fra hele Hjørring Kommune i alderen 4-5 år og indeholder bl.a. en sanseudstilling for børn og voksne, som åbner i oktober.

Festskrift. 10 års jubilæum for Bikubenfondens Museumspriser
Red.: Anne Slot
Michael Metz Mørch, direktør Bikubenfonden: Museumsprisernes 10 årsdag.
Marianne Saabye: En god begyndelse – Et historisk tilbageblik.
Frank Birkebæk: Om at blive sat pris på.
Maria Fabricius Hansen: Bevar mig vel! – Om forskningens plads i fremtidens museer.
Erland Porsmose: Nyborg Slot – At genskabe kulturarven.
Nils M. Jensen: Tid til forandring.
Anita Bay Bundegaard, kulturredaktør Politiken: Fra avisen til museet.
Tidligere prismodtagere. Jurymedlemmer – tidligere og nuværende medlemmer af Juryen for Den Danske Museumspris.
31 s., heftet, ill. farve. Bikubenfonden, København 2011

Aarhus byhistorie
Den Gamle By, Aarhus
I forbindelse med, at Den Gamle By har overtaget funktionerne i Aarhus Bymuseum er udgivet bog hvor historier og billeder fra Aarhus foldes ud. Her kan man læse om byens forlystelsesliv, erhverv, bysanering og kvæghold midt inde i byen og om skiftende tiders planer for byens rum.
Klematis Forlag, Aarhus, 2011

Dansk Kunst i 100 år
Af Sine Krogh, Jan Gorm Madsen, Jesper Svenningsen, Marianne Saabye og Anna Schram Vejlby
Bogen er udgivet i anledning af Den Hirschsprungske Samlings 100 år.
255 s., ill.farve. Den Hirschsprungske Samling, København 2011. Pris 299 kr.

Souvenir. 50 udvalgte malerier
Af Sine Krogh, Jan Gorm Madsen, Jesper Svenningsen, Marianne Saabye og Anna Schram Vejlby
Ugivet i anledning af Den Hirschsprungske Samlings 100 år.
112 s., il. Farve. Den Hirschsprungske Samling, København 2011. Pris 99 kr.

Nyborg Slot – kongeborg, fæstning og museum
Red.: Kurt Risskov Sørensen
Nyborg Slot er et af de helt centrale kulturarvsmonumenter i Danmark – både arkitekturhistorisk og som omdrejningspunkt i dansk middelalderhistorie. Fra Grundlæggelsen omkring 1170 som et led i centraliseringen af kongemagten blev det hurtigt mødested for Danehoffet og senere residensslot for en række danske konger indtil 1560. Herefter blev København hovedstad i Danmark. Frem til 1660 var slottet sæde for kongens lensmand, men med indførelsen af enevælden blev lensmanden erstattet af en amtmand, som forlagde residensen fra det forfaldne slot. Det bygningsmæssige forfald blev ledsaget af en funktionsmæssig deroute, der i 1800-tallet endte med, at slottet blev degraderet til arsenal for den stedlige garnison. Med den nationale vækkelse i anden halvdel af 1800-tallet opstod der igen interesse for det gamle kongeslot, og i årene 1917-25 gennemførte Nationalmuseet en gennemgribende restaurering af slottet, som samtidig blev åbnet som museum.
I 2009 blev Nyborg Slot en del af Østfyns Museer, og i den forbindelse blev der igangsat et større forsknings-, formidlings- og restaureringsprojekt, der skal kaste lys over den centrale rolle, som slottet har spillet i dansk middelalderhistorie. For på trods af slottets betydning i den nationale historie, har vi kun begrænset kendskab til slottets historie og de institutioner der knytter sig til det. Som optakt til dette projekt har Østfyns Museer valgt at gøre status over den viden, der findes.
Janus Møller Jensen: Kongeborg, danehof og residensstad.
Bodil Holm Sørensen: Bygningerne og slotsholmen – arkæologiske undersøgelser.
Erland Porsmose: Nyborg Len – konge og lensmand.
Bjørn Westerbeek Dahl: Renæssance- og barokfæstningen Nyborg.
Eva Becher: En kongelig by.
Gese Friis Hansen: Nyborg Slot – tabt og genrejst.
Kurt Risskov Sørensen: Kunst på slottet.
Troels Malthe Borch: Nyborg Slot som ikon.
Lars Ewald Jensen: Nye udgravninger på Nyborg Slot
Mette Ladegaard Thøgersen: Potentialet i Nyborg Slot.
Forord af Carsten Jarlov, Slots- og Ejendomsstyrelsen.
208 s., indb., stort format, ill. farve. Østfyns Museer 2011.

Sommerskær – Christiansø og Kunstnerne
Red.: Lars Abrahamsen
I forbindelse med et nyt Johannes Larsen-maleri på museet i Kerteminde. Maleriet "Kalkstensfigur af Kai Nielsen i kunstnerens have", 1911, har museet genudgivet denne bog som fortæller om malerne på Christiansø og deres værker i netop denne periode. Johannes Larsen malede ikke på Christiansø, men farveholdningen og teknikken på hans billede er meget lig de værker, der blev til i det østligste Danmark på samme tid. Faktisk har Karl Isakson malet et billede fra Christiansø i netop 1911, der er så lig Johannes Larsens, at man må forestille sig en direkte inspiration den ene eller den anden vej. Bogen genudgives nu i anledning af 100-året for etableringen af kunstnerkolonien på øen.
195 s. Johannes Larsen Museet, Kerteminde og Sophienholm, 1911. Pris 228 kr.

Syv herregårde. Udvalgte historier fra herregårdene i Nationalpark Mols Bjerge
Af Lea Glerup Møller og Jakob Vedsted
Forfatteren Henrik Pontoppidan kaldte i 1887 "Djursland – Herregårdenes Paradis" og skrev, at herregårdene ligger "så tætte som Musereder i en Hvedemark". Denne karakteristik gælder også Nationalpark Mols Bjerge. Her findes de syv herregårde: Rugård, Søholt, Skærsø, Lyngsbækgård, Bogensholm, Møllerup og Kalø. Herregårdene rummer en mangfoldighed af spændende kulturhistorie og et righoldigt persongalleri, og så har de været skueplads for begivenheder, der til tider har præget de seneste 7-800 års danmarkshistorie.
Museum Østjylland, Randers – Djursland, 2011. Pris 75 kr.

Tønderhus – en købstadsborg i hertugdømmet Slesvig
Red.: Lennart S. Madsen
To arkæologer, Jette Linaa og Lars Krants Larsen, der har varetaget udgravningen, har skrevet bogens to hovedafsnit, der betyder stor ny viden om, hvilke bygninger, der i den tidlige middelalder lå på Tønderhus' forborgs banke. I tilslutning bringer bogen en udgravningsberetning om de udgravninger, der blev foretaget inden Sønderjyllands Kunstmuseums bygning kunne opføres i 1971, et materiale der ikke tidligere er udgivet. Endelig bringer bogen et afsluttende kapitel, hvor Inger Lauridsen redegør for slottets relation til en generel historisk redegørelse for Tønder bys historie, mens renæssanceslottet Tønderhus eksisterede fra midten af 1500-tallet til 1750, hvor slottet blev revet ned.
Bogen er udgivet 6. august 2011 – se Museum-Sonderjylland.dk
Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Tønder 2011

En Malermesters Pensel fuldkommen værdig… Malerisamlingen på Nymindegab Museum
Af John V. Jensen
Gennem næsten 100 år kom en lang række kunstmalere til Nymindegab og fastholdt landskabet, lyset og menneskene i hundrede af malerier. På Nymindegab Museum kan man se en stor samling af disse Nymindegab-maleres værker. Men hvem var

de? Hvorfor kom de til Nymindegab? Og hvordan passer de ind i den øvrige kunsthistorie?
I 1800-tallet var Nymindegab stort set verdens udkant. Når man boede i København. Men til dette øde, afsides beliggende fiskerleje var den unge kunstner Lauritz Tuxen kommet en sommerdag i 1879. Han kom netop som sommerfiskeriet var på sit højeste, og han så her et leben og nogle motiver, som han straks blev betaget af. Det blev Lauritz Tuxen, der åbnede østdanskernes øjne for herlighederne ved Nymindegab. Og han trak en stribe venner og elever til. Med stigende turisme omkring 1900 blev Nymindegab Kro et yndet sommerferiested for det bedre borgerskab fra Østdanmark, og sammen med borgerskabet fulgte flere kunstnere. En af de kunstnere, der for alvor faldt for Nymindegab var Oscar Matthiesen, der blev professor ved Kunstakademiet i København. Han købte et stråtækt fiskerhus og fik dermed permanent sommerbase i Nymindegab. Matthiessen var ikke den eneste, og derfor rummer mange af sommerhusene historier om malere, grosserer, komponister. Det er nogle af disse historier, der nu er samlet og sammen med malernes øjenvidneskildringer fra Nymindegab får man et fængslende billede af livet på et lille sted på Jyllands vestkyst gennem et århundrede.
103 s., rigt ill. Varde Museum, 2011. Pris 100 kr.

Niels Hansen Jacobsen. Billedbog
Af Teresa Nielsen
I forbindelse med fejringen af Niels Hansen Jacobsens 150-års fødselsdag Udgiver Vejen Kunstmuseum en rig billedbog med punktnedslag i Niels Hansens Jacobsens liv og virke – den længe ventede, let tilgængelige og uhøjtidelige bog om hans forunderlige verden i et cross-over af gamle fotografier, skulptur og keramik. Med afsæt i et stort billedarkiv samles her op på både det velkendte og de hidtil ubeskrevne aspekter af billedhuggerens virke som hans engagement i Hammer Bakker, hans monumentprojekter, det store arbejde med stentøjet og meget andet.
Vejen Kunstmuseum, 2011. Pris 80 kr.

"Tæjelownssjow"
Af Jacob Jacobsen, bearbejdet af Birthe Hansen og Selma Jensen
Niels Hansen Jacobsen havde en bror, Jacob Jacobsen (1856-1901). Denne forfatterbror udgav en række noveller på jysk og i 1888-90 sit hovedværk, *Tæjelownssjov*. På opfordring af museet har et par lokale borgere, Birthe Hansen og Selma Jensen, over en længere periode arbejdet sammen for gradvist at få gjort bogens tekster tilgængelige for alle dem, der ikke kan læse jysk.
I anledning af 150-års fødselsdagen har de sat sig for at lave en 'oversættelse' eller måske snarere en parallel version, på rigsdansk. "Oversætterne gør opmærksom på, at fortællingerne fungerer optimalt på 'de jyders mål', fordi bondens tankegang og levesæt kun kan udtrykkes korrekt i dette. Alle med interesse for Niels Hansen Jacobsen kan nu få et helt nyt perspektiv på billedhuggerens baggrund og opvækst.
Vejen Kunstmuseum, 2011. Pris 75 kr.

Det moderne Grønland – fra Koloni til Selvstyre
Af Rasmus Augustesen og Krister Hansen
Bogen fortæller om Grønlands nyere historie. Om et folk, der er gået fra fangerkultur til moderne nation, og et land, der er gået fra at have status som dansk koloni over hjemmestyre til selvstyre.
108 s., Forlaget Frydenlund, 2011. Pris 119 kr.

De forsvundne. Hedens sidste fortællere
Af Palle Ove Christiansen
Forfatteren Palle Ove Christiansen fra Dansk Folkemindesamling har skrevet bogen om hedens sidste fortællere på baggrund af Evald Tang Kristensens indsamlinger af overleverede sange og fortællinger hos den fattige almue på den jyske hede. En eneste af Evald Tang Kristensens mange vandreture danner grundlag for værket. Den foregik i november-december 1873, og på den besøgte han 13 familier, alle fra samfundets laveste trin, hedebønderne i Midt-Vest-Jylland. Bogen er desuden illustreret med fotos, som fotografen Peter Olsen tog nogle år senere og desuden gengivelser af en del malerier, som den tids kunstnere lavede af netop disse landskaber og deres mennesker. Desuden optagelser af fotografen Henrik Saxgren, som er blevet bedt om at besøge de 13 steder, hvor Evald Tang Kristensen var i 1873. Der er et helsidesfoto fra hvert sted. Alle viser ejendommen og dens omgivelser år 2010. I nogle korte afsnit fortæller forfatteren om hedebønderne, der levede et så nøjsomt liv for 100-150 år siden. Men de fattige bønder besad en skat – den rigdom af historier og viser, der var gået i arv fra mund til mund.
240 s, ill. Gads Forlag 2011. Pris 299 kr.

Troens Ord. Skriften på væggen
Af Ingrid Lisby Schmidt
En kirke- og kulturhistorisk billedbog om indrammede bibelske skriftsteder broderet i Danmark i perioden ca. 1870 til 1930. De broderede indrammede skriftsteder er ikke tidligere beskrevet i dansk sammenhæng, og har derfor en særlig relevans. Mange har set de broderede skriftsteder, som i gamle dage hang i mange hjem. Der stod f.eks. "Herren er min Hyrde" eller "Alt af Naade".
Dette fænomen, de indrammede, broderede skriftsteder, er emnet for bogen, som er skrevet af Ingrid Lisby Schmidt, som er sognepræst ved Treenighedskirken i Esbjerg. Forfatteren beskriver, ud fra en kirkehistorisk og kulturhistorisk synsvinkel, det fænomen, at ord fra bogen blev til skrift på væggen, og den rodfæstethed i den kristne tro, som i perioden 1870 til ca. 1930 gjorde det naturligt for en befolkningsgruppe at gøre deres kristne tro synlig i de nære omgivelser i hjemmet.
Forfatteren har gennem nogle år opbygget en stor samling af disse billeder, som har været udstillet i 2008 på Lemvig Museum og i 2009 på Esbjerg Museum.
166 s., rigt ill., heftet. Poul Kristensens Forlag, Herning 2011. Pris 178 kr.

De sidste sejlskibe – småskibsfarten i Danmark i tiden omkring verdenskrigene
Af Benjamin Asmussen
Som regel er det billedet af de store barker og fuldriggere, som toner frem på nethinden, når man taler om sejlskibe. Det største antal sejlskibe blev imidlertid udgjort af de mange små jagter, galeaser og skonnerter, der sørgede for transport af varer i Danmark og i det nære udland.
92 s., Kontaktudvalget for dansk maritim historie- og samfundsforskning, 2010. www.maritimkontakt.dk

Gestapochefen Karl Heinz Hoffmann- den kultiverede nazist
Af Niels-Birger Danielsen og Suzanne Wowern
Gestapochefen i Danmark fra 1943 frem til befrielsen Karl Heinz Hoffmann var nazist af overbevisning, men han var samtidig interesseret i, at besættelsen skulle forløbe så fredeligt som muligt. Forfatterne tegner et portræt af et sammensat menneske: En kultiveret nazist, der var ansvarlig for tyskernes terror i Danmark, og som havde tætte forbindelse med statsminister Erik Scavenius og dennes familie.
352 s., Nyt Nordisk Forlag, 2011. Pris 299,95 kr.

Cultural Encounters at Cape Farewell. East Greenland immigrants and the German Moravian Mission in the 19th century
Af Einar Lund Jensen, Kristine Raahauge og Hans Christian Gulløv
The main factor in the 19th century history of the Cape Farewell region was the immigration of Inuit from the east coast. There

is no written source material left from the immigrants themselves, as they could not read or write, which explains why the description of the immigration is primarily based on accounts from the Danish colonial authorities and the German Moravian Mission. The book presents for the first time the history of the population in 19th-century Cape Farewell.
350 s., 339 s., Museum Tusculanums Forlag, 2011. Pris 298 kr.

Christian Conceptions of jewish Books. The Pfefferkorn Affair
Af Avner Shamir
I bogen undersøger Avner Shamir de mange ofte modstridende opfattelser, kristne havde om jødisk litteraturs betydning og vigtighed i begyndelsen af det 16. århundrede. Bogen fokuserer på det Hellige Romerske Imperiums forsøg på at konfiskere og brænde al jødisk litteratur i 1509-10, også kaldet Pfefferkorn-affæren.
130 s. Museum Tusculanums Forlag, 2011. Pris 125 kr.

Nye Vidensmedier. Kultur, Læring, Kommunikation
Red.: Hans Jørn Nielsen, Helene Høyrup, Hans Dam Christensen (Det Informationsvidenskabelige Akademi)
Mediers anvendelse i tilegnelse af viden er i stigende grad genstand for interesse. Digitale og sociale medier skaber nye muligheder for læring og formidling, men signalerer også, at selve vidensbegrebet er blevet mere dynamisk. Undervisere og formidlere må erkende, at de ikke længere har monopol på den viden, der formidles. På internettet er viden til stede i overflod, og elever, studerende og kulturforbrugere finder, deler og producerer selv viden i de dialogiske netværksmedier. For professionelle formidlere er det en udfordring.
I denne antologi anvendes begrebet *vidensmedier* om mediers brug i formidling og tilegnelse af viden. Ligesom man taler om nyhedsmedier. Med forskellige indfaldsvinkler og cases undersøger antologien vidensmediering. Nogle af artiklerne giver generel teoretisk baggrund for forståelsen af viden og medier, andre analyserer specifikke typer vidensmedier: fx billedmedier, sociale medier, websteder, webtutorials, encyklopædier og fiktionsmedier. Artiklerne har fokus forskellige steder i de formelle og uformelle former for læring og videnstilegnelse – bl.a. undervisningssektoren, biblioteket og museet.
Forfatterne repræsenterer forskellige videnskabelige felter, bl.a. medievidenskab, kunst- og litteraturvidenskab samt biblioteks- og informationsvidenskab.
318 s., heftet, ill. Samfundslitteratur, 2011. Pris 319 kr.

Romerske Kejsere – Historia Augusta
Torben Damsholt (overs.)
"Historia Augusta" er den traditionelle titel på en samling biografier af romerske kejsere, skrevet på latin omkring år 400 og omfattende tiden 117-285, altså de gode kejseres og soldaterkejsernes historie. Den har ikke før været oversat til dansk. Mere end nogen anden kilde har "Historia Augusta" præget opfattelsen af 2. og 3. århundrede som en forfaldstid.
566 s. Forlaget Multivers, 2011. Pris 398 kr.

Folkelig Bevægelser i Danmark. Selvmyndiggørelse og samfundsengagement
Red.: Harry Haue og Michael Tolstrup
Folkelige bevægelser er en central del af den danske kulturarv, og bogen beskriver deres forskellige udtryk. Bogen fokuserer på de åndelige vækkelser i 1800-tallet, dannelsen af de grundtvigske retninger og Indre Mission. Bevægelserne udviklede sig også i det erhvervsmæssige område med udviklingen af andelsbevægelsen i dens forgreninger og på det sociale område med oprettelsen af fagforeninger, afholdsforeninger og sygekasser.
375 s., indb., Ill., Syddansk Universitetsforlag, 2011. Pris 275 kr. www.universitypress.dk

Korstog ved verdens yderste rand. Danmark og Portugal ca. 1000 til ca. 1250
Af Kurt Villads Jensen
Bogen fortæller historien om, hvordan Danmark blev skabt som et korstogsrige. Den viser også hvordan Danmark og Portugal blev vigtige riger i den almindelige europæiske korstogsbevægelse, og hvordan der var langt større kommunikation mellem landene i Europa i middelalderen, end man hidtil har troet. Det var faktisk muligt at koordinere store militære ekspeditioner med tusinder af kilometers afstand. Derfor er det egentlig heller ikke underligt, at det danske og portugisiske kongehus blev forbundet ved ægteskabet mellem Valdemar Sejr og Berengeria i 1214 på trods af den store afstand mellem de to lande.
Bogen, der er forfatterens doktorafhandling, bygger på 25 års forskning i de originale middelalderkilder på latin, olddansk, oldportugisisk og mange andre sprog.
612 s., indb., gennemill. farver. Syddansk Universitetsforlag, 2011. Pris 398 kr. www.universitypress.dk

Godhavnsrapporten. En undersøgelse af klager over overgreb og medicinske forsøg på børnehjem 1945-1976.
Af Maria Rytter
Godhavnsrapporten er en uafhængig granskning af en række klager rejst af medlemmerne af Landsforeningen Godhavnsdrengene over forholdene på 19 danske børnehjem i perioden 1945-1976. Undersøgelsen omfatter et grundigt interview- og arkivstudium af forholdene på Drenge- og Skolehjemmet Godhavn, samt punktstudier af 18 andre børnehjem. Undersøgelsen er finansieret af Socialministeriet og gennemført af Forsorgsmuseet ved Svendborg Museum under ledelse af museumsinspektør Maria Rytter. Godhavnsrapporten er den første danske undersøgelse af overgreb mod børn under deres opvækst på børnehjem. Forhistorien til undersøgelsen går tilbage til 2005, hvor DR bragte et dokumentarprogram, hvori tidligere børnehjemsbørn og –medarbejdere fremlagde en række anklager om overgreb, vanrøgt og medicinske forsøg med psykofarmaka på Drenge- og Skolehjemmet Godhavn i 1960erne. Den efterfølgende debat førte til oprettelsen af Landsforeningen Godhavnsdrengene, der i flere år arbejdede for at få foretaget en uvildig undersøgelse af forholdene under deres medlemmers opvækst på børnehjem.
257 s., heftet, ill. Syddansk Universitetsforlag, 2011. Serie: University of Southern Denmark Studies in History and Social Sciences, vol. 419. Pris 200 kr. www.universitypress.dk

Danmarks industrielle miljøer
Af Henrik Harnow (tekst), Flemming Wedell (fotografi)
Danmark var gennem en stor del af 1900-tallet et industriland, og industrialiseringen var fra midten af 1800-tallet samfundets vigtigste dynamiske kraft. I bogen skildres udviklingen bag de landskaber, byer og bygninger, der blev formet under industrialiseringen, og som præger det Danmark, vi færdes i. Bogen giver en overordnet skildring af denne udvikling med vægt på de fysiske forandringer, og den giver en nøgle til at forstå miljøer og bygninger over alt i landet. Udviklingen kommer til udtryk i bogens andel del, der skildrer mere end 320 lokaliteter over hele Danmark.
427 s., ind., rigt ill. farve. Syddansk Universitetsforlag, 2011. Serie: University of Southern Denmark Studies in History and Social Sciences, vol. 413. Pris 398 kr. www.universitypress.dk

Breve fra et grænseland
AF Mikael Kristian Hansen
En brevveksling mellem kongelig skuespiller Johan Daniel Bauer og hans søn August Fridolin Bauer under Treårskrigen 1848-50.

Breve fra et grænseland handler om årene omkring midten af 1800-tallet – nogle af de mest dramatiske, men efterhånden også mest glemte i Danmarks historie. Her blev de første sten til demokratiets fundament, Grundloven, støbt i København, samtidig med at Treårskrigen bragede løs i Slesvig og fik tilværelsen til at bryde sammen for familie og venner, der pludselig befandt sig på hver sin side af fronten. August beskriver krigens gru, som selv med nutidens målestok er stor, foruden forholdet mellem soldaterne og mellem de dansk- og tysksindede i Sønderjylland. Faderen Johan gengiver stemningen i guldalderens kulturelle København og på hjemmefronten: Familiens bekymring for deres søn samt de mange rygter, der florerer i hovedstaden om sårede, døde og tilfangetagne, og ikke mindst Grundlovens gennemførelse og koleraens hærgen i hovedstaden.
I dag er det svært at forestille sig, at så dramatiske begivenheder kun kunne kommunikeres via breve, der var dagevis undervejs. Eller hvad afstanden i tid betød for de involveredes forståelse af, hvad der skete i krigen. Og hvad krig betyder for dem, der deltager i den. Brevvekslingen mellem far og søn står tilbage som samtidsseismografiske, topografiske og mentalitetshistoriske beretninger fra en social, national og kulturel brydningstid, som vi stort set har glemt.
Webteksten supplerer en udstillingsinstallation, som er et (lyd)billede på den tid og kultur, som brevvekslingen mellem far og søn er udtryk for. Skuespiller og sanger Ulle Bjørn Bengtsson bidrager med indlæsning af brevene.
Webtekst 4, Teatermuseet i Hofteatret, København, 2011. Webteksten hentes på www.teatermuseet.dk

Guide Slotte og Haver 2011
Slots- og Ejendomsstyrelsen
Årets Guide, nr. 36 er til rådighed. Guiden er udkommet på dansk og engelsk og fås i turistinformationer over hele landet, på de kongelige danske slotte og kan desuden downloades på Guide.
Slots- og Ejendomsstyrelsen, København, 2011

Nyhedsbrev 2011, Foreningen Danmarks Folkeminder
Red.: Karsten Biering
Karsten Biering: Særligt tilbud til medlemmerne ved købe af Foreningens bøger og film. Bogkataloget findes på www.folkeminder.dk Desuden findes det elektroniske tidsskrift *Kulturstudier* på www.tidsskriftet-kulturstudier.dk
Else Marie Kofod: Dansk Folkemindesamlings fotoprojekt.
Lykke L. Pedersen: Seminar om Madkultur (afholdes 12.5-2012. på Frilandsmuseet). Se i øvrigt www.folkeminder.dk
Lene Halskov Hansen: Med Myse-Ellen på jagt efter vildtvoksende og minimalistiske vers. Om visesangeren og –mageren Ellen Nielsdatter (1772-1855) fra Magleby sydøst for Skelskør.
Marianne Holm Pedersen: Lokale fællesskaber i Danmark.
Foreningen Danmarks Folkeminder, 2011

Kataloger/Publikationer udgivet i forbindelse med udstillinger

John Kørner Kvinder til salg
Bog udgivet i forbindelse med udstillingen med samme titel (til 29.12.). Bogen indeholder artikler om prostitution og kvindehandel og om John Kørnes kunst.
Journalist Jens Høvsgaard fortæller en aktuel historie om en afrikansk kvinde, der er blevet tvunget til at arbejde som gadeprostitueret i Madrid og København.
Etnograf Gitte Tilia beskriver i sit bidrag baggrunden for og omfanget af handelen med udenlandske kvinder til Danmark, samt indsatsen for at identificere dem.
Etnolog Niels Jul Nielsen diskuterer prostitution på Vesterbro, som den har udviklet sig i de seneste årtier, med fokus på de mange aktører og stemmer i prostitutionsdebatten.
Kunstkritiker Pernille Albrethsen afslutter med et interview med John Kørner, der stiller skarpt på kunstens muligheder for at gøre sig gældende med sin egen stemme i forbindelse med aktuelle, politisk komplicerede og dybt alvorlige spørgsmål.
Ill. med bl.a. gengivelse af John Kørners værker i stort format. Arbejdermuseet, København, 2011.

Magic Kingdom. Joana Vasconcelos
Katalog til udstillingen med samme titel (til 18.9.), med værker af den portugisiske kunstner Joana Vasconcelos (f.1971). Tekster af Torben Sangild og Augustin Pérez Rubio.
Kunsthallen Brandts, Odense 2011. Pris 95 kr.

***Relicts* Søren Lose**
Til udstillingen med samme titel (til 8.1.2012) er udgivet illustreret katalog med både nye og ældre værker.
Kunsthallen Brandts, Odense 2011

Marianne Grøndahl: Udstødt
I forbindelse med udstillingen med samme titel (til 2.10.) er udgivet et bogværk, hvor de mange Portrætter fra udstillingen er samlet. Bogen har forord af Naja Marie Aidt og efterskrift af psykolog ved Odense Kommune, Søren Dalgaard.
Bogen er udgivet på Forlaget Gyldendal og kan købes på
Museet for Fotokunst, Brandts, Odense 2011

Kvindesyn. Kvindelige kunstnere på Fanø før og nu
Red.: Anne-Marie Frandsen og Marianne Egeskov Gasbjerg
Katalog udgivet i forbindelse med udstillingen med samme titel (til 28.8.)
Forord af Marianne Gasbjerg
Marie Louise Exner indfanger sansernes og følelsernes aftryk.
Lise Blombergs underfundige univers emmer af Fanøs natur.
Kvindesynets særlige fortællinger.
Trine Søndergaards dokumentariske link.
Birte Ohstens sansemættede naturlandskaber.
Margit Enggaard ekspressive og følsomme landskaber
Ulla Diedrichsens konstant bevægelse.
Sanseligt udsyn.
Kvindelige kunstnere i udstillingen. Kurator. Litteraturliste.
23 s., heftet, ill. farve. Fanø Kunstmuseum, 2011

Kobling. Margit Enggaard Poulsen (maleri). Lene Kaltwasser (digt og video).
Katalog til udstillingen med samme titel (16.4. til 15.5.2011)
Forord af udstillingens kurator Pernille Bejer.
6 s., heftet, ill. farve. Fanø Kunstmuseum, 2011-08-17

Himmelgåder. Dansk kunst og astronomi 1780-2010
I forbindelse med udstillingen med samme titel (14.10.2011 til 26.2.2012) på Fuglsang Kunstmuseum og Fyns Kunstmuseum (15.3. til 17.6.2012) er udgivet katalog.
Fuglsang Kunstmuseum, Lolland og Fyns Kunstmuseum, Odense, 2011-12

Martin Bigum. Struktur under Huden
Af Merete Sanderhoff
Katalog til udstillingen med samme titel (til 8.1.2012), efterfølgende på Vejle Kunstmuseum (21.1. til 18.3.2012) og Kastrupgaardsamlingen (29.3. til 3.6.2012). Udstillingen viser et fyldigt og repræsentativt udvalg af kunstnerens væsentligste malerier og fotografier fra 2003 til 2011.
Randers Kunstmuseum, 2011.

Simple Interactions. Lydkunst fra Japan
Katalog til udstillingen med samme titel (til 18.12.). Udstillingen viser værker af 9 ja-

panske kunstnere. Udstillingen blander installationer, performances og dokumentationer, der alle undersøger hvordan simple interaktioner kan skabe komplekse systemer og mønstre.
Museet for Samtidskunst, Roskilde, 2011.

Elmgreen & Dragset
Red. og tekst: William Gelius
Katalog til udstillingen med samme titel (til 29.1.2012).
Udstillingen består af en serie på i alt otte 200 cm høje laserchrome color prints, udført af kunstnerduoen Michael Elmgreen (f. København 1961) og Ingar Dragset (f. Trondheim 1969), alle forestillende en Thorvaldsenskulptur med en nutidig beklædningsmæssig tilføjelse.
Kataloget er udkommet på dansk og engelsk.
28 s., heftet, gennemill. med alle 8 værker m.m. Thorvaldsens skulpturer. Thorvaldsens Museum, København, 2011.

Paintings out of time. Kehnet Nielsen 1980-2011
Katalog til udstillingen med samme titel (til 2.10). Kataloget indeholder et omfattende udvalg af kunstnerens egne tekster, optegnelser og digte, et interview med Poul Erik Tøjner, et essay af kollegaen Ian McKeever og en indføring i hans maleri af Anne Blond.
Kunstmuseet i Tønder, 2011.

Årsskrifter

Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv's Årbog 2010
Red.: Anette Eklund Hansen
Forord.
Peter Ludvigsen: Arbejdermonumenter. Arbejdernes forsamlingsbygninger og UNESCO's verdensarv. 9 mulige bygninger verden over til optagelse på UNESCO's tentativliste beskrives.
Susanne Aasted Gottlieb: Hans Scherfigs blik for kvinder – i udvalgte tegninger fra Arbejdermuseets samling.
Hans Uwe Petersen: Tyske kommunister i landflygtighed under besættelsen. Forfatteren tegner et kollektivt portræt af gruppen af tyske kommunistiske flygtninge i Danmark fra 1933-45 og deres antinazistiske arbejder under besættelsen. Artiklen viser bl.a. hvordan gruppens medlemmer tog aktivt del i modstandsarbejdet, en indsats, som den danske modstandsbevægelse udtrykte anerkendelse af efter krigen.
Åsa Lundqvist, svensk velfærdsforsker: Välfärdsstatens mödrar och barn: mellem arbetsmarknad, jämställdhet och välfärdspolitik.. Åsa Lundqvist foretager en sammenligning af udviklingen i de skandinaviske lande fra 1930'erne til i dag. Fokus for artiklen er balancen mellem arbejdsliv og familieliv og de politiske tiltag for at fremme kvindernes deltagelse på arbejdsmarkedet.
Margit Larsen: 'Now I sleep good at night' – Østarbejdere i dansk landbrug.
Kitt Boding-Jensen: Arbejdermuseets digitale formidlingsprojekter.
Årsberetning om Arbejdermuseets & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkivs mange aktiviteter.
125 s., ill., Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, København 2011. Pris 99 kr.

Holstebro Museum Årsskrift 2011-08-18
Red.: Ann Bodilsen
Niels Therkildsen: På fisketur efter middelaldersværd i Karup Å. Om fundet af et middelalderligt tohånds-sværd i Karup Å. Litteratur og Noter.
Esben Graugaard og Rigmor Lillelund (1923-2007): Sir Østergård – en vestjysk gård fra enevælde til minkavl. Noter.
Helle Henningsen: Guthum ordinis sancti Benedicti – på sporet af Gudum kloster. Museets arkæologiske afdeling har i 2010 udpeget Gudum sogn som særligt indsatsområde med arbejdstitlen "Det Guddommelige Gudum". Litteratur.
Jørgen Kjærulff: Sønder Nissum Hospital og fogeden Bertel Kierulf. Litteratur.
Bo Steen: Kirketoft. Bebyggelser fra førromersk jernalder og tidlig middelalder. Noter. Litteratur.
Lars Froberg Mortensen: "Gandske Sunken". Om strandingen den 24. december 1811 af de to engelske krigsskibe HMS St. George og HMS Defence. Katastrofens omfang satte sig dybe spor i kystbefolkningen. Noter. Litteratur.
Helle Henningsen: Det hemmelighedsfulde Skærum kapel. Undersøgelse i forbindelse med det tværfaglige forskningsprojekt "Nørre Vosborg i tid og rum ". Litteratur.
Harald Thrane og Teodora Boyadzhieva: Konservering af en katamaran. Konservering af katamaran fra Skærum Mølle/ Nørre Vosborg. Noter.
Arvid Lisbjerg: Årsberetning 2010 for Holstebro Museumsforening.
Holstebro Museumsforenings Nordea legat. Modtager Martin Pedersen.
Ole Nielsen: Årsberetning 2010 for Holstebro Museum.
Niels Therkildsen: Årsberetning for Arkæologisk afdeling.
Esben Graugaard: Årsberetning 2010 for Nyere Tid.
Anna Bodilsen: Årsberetning 2010 for Formidlingsafdelingen.
Jannie Würtz Sløk: Årsberetning 2010 for Lokalhistorisk Arkiv for Holstebro Kommune.
Bodil Møller: Årsberetning 2010 for Vinderup Egnshistoriske Arkiv.
Lars Froberg Mortensen: Årsberetning 2010 for Strandingsmuseum St. George.
Gaveliste 2010 – Nyere Tid. Gaveliste 2010 – Arkæologisk afdeling. Holstebro Museumsforening. Regnskab 2010, samt budget 2010-2012. Bestyrelserne for Holstebro Museumsforening og Holstebro Museum. Personale.
112 s., heftet, ill. farve. Holstebro Museum 2011.

ROMU 2010 Årsskrift for Roskilde Museum
Red.: Iben Bækkelund Jagd
Søren Moses: Bager bliv ved din ovn! Om en unavngiven bagersvends beretning og om Tadre Mølle. Noter.
Ole Thirup Kastholm: Skibsbillederne i Himmelev Kirke og langskibene fra Roskilde Fjord. Noter. Litteratur.
Mette Høj: "Et nyt Aandehul" – om Folkeparken i Roskilde. Noter.
Louise Dahl Christensen: Borrevejle – en festplads i Lejre Vig. Noter. Litteratur. Kilder.
Julie Nielsen og Maria Panum Baastrup: Detektorfundne amuletter fra Fredshøj i Gl. Lejre. Noter. Litteratur. Fundliste.
Bygherrerapport af Jens Ulriksen: Arkæologisk undersøgelse af Trekroner Øst, etape VI. Fløng sogn.
Bygherrerapport af Jens Ulriksen: Arkæologisk undersøgelse af Frederiksborgvej 10, Roskilde Domsogn. Noter.
Museets administration, Sankt Ols Gade 15-17, Roskilde. Roskilde Museum, Hovedudstillingen, Sankt Ols Gade 18, Roskilde. Roskilde Museum, Lejre Museum, Orehøjvej 4 B, Lejre. Roskilde Museum, Lützhøfts Købmandsgård, Ringstedgade 6-8, Roskilde. Roskilde Museum, Håndværksmuseet, Ringstedgade 8, Roskilde. Roskilde Museum, Slagterbutikken, Ringstedgade 8, Roskilde. Roskilde Museum, Fjordcenter Jyllinge, Bygaden 28, Jyllinge. Roskilde Museum, Tadre Mølle, Tadre Møllevej, Hvalsø. Roskilde Museum, Danmarks Rockmuseum, Musicon-huset, Rabalderstræde 1, Roskilde. Roskilde Museum, Domkirkemuseet, Domkirkepladsen, Roskilde. Roskilde Museum, Skjoldungelandet, Sankt Ols Gade 15 D, Roskilde.
147 s., heftet, ill. farve. Roskilde Museum, 2011.

Tidsskrifter

Fund & Fortid, Nummer 2, 2011
Red.:Niels Bødker Thomsen, John Peter-

sen, Niels Ishøj Christensen, Dorrit Johnsen, Alan Tomlinson, Benny Staal og Peter Hoffmann
Red.: Leder: "Den har Fanden skabt". Om metaldetektorer – brug og misbrug.
Mogens Bo Henriksen: Detektorarkæologi. Et lille kig uden for Danmarks grænser.
Jens Christian Moesgaard: Detektorfundne Mønter.
Bent Gregersen: Endnu et trefliget spænde fra Bornholms vikingetid.
Flemming Nielsen: Hjelmkam-Krigeren. Om detektorfundet af Ørnehjelmen fra Tissø.
Peter Vang Petersen: En ørnehjelm fra Tissø.
Benny Staal: Guldgubbe dukker frem af mulden – en fotodokumentar.
Jens Skriver: Gode råd om anskaffelse og brug af metaldetektorer.
Eigil Nikolajsen / Mogens Bo Henriksen: Talen til Årets SDA Arkæolog – Leif Rasmussen.
Formanden Jan Andersen: SDA Årsmøde 2011.
Udkommer 4 gange om året. Sammenslutningen af Danske Amatørarkæologer. www.arkaeologi-sda.dk

Natur og Museum. Nr. 2, 2011
Red.: Poul Hansen, Theis Andersen, Charlotte Clausen, Inge-Marie Høi
Stankelben og vintermyg
Af Boy Overgaard Nielsen
Stankelben tilhører de tovingede insekters orden, der omfatter alle myg og fluer. Heftet indeholder beskrivelse af stankelbenfamilie, udseende, larver. Om fjender og snyltere. Levesteder i vand og sump, i skoven, i mark og have. Desuden et kapitel om vintermyg som tilhører samme familie og endelig en oversigt over familierne og bestemmelsesnøgle. Supplerende læsning og hjemmesider.
Udkommer 4 gange om året. Naturhistorisk Museum, Aarhus. www.nathist.dk

Nordisk Museologi, 2011.1
Red.: Ane Hejlskov Larsen, Hovedredaktør. Janne Vilkuna (Finland), Sigurjon Baldur Hafsteinsson (Island), Brita Brenna (Norge), Eva Silvén (Sverige). Allan Risbo (Danmark), redaktionssekretær.
Tema: Digital museologi.
Artikler
Dagny Stuedahl: Social Media and Community Involvement in Museums. A case study of a local history Wiki Community.
Luigina Ciolfi and Marc McLoughlin: Challenges for the Technological Augmentation of Open-Air Museums: Bridging buildings, artefacts and citivties.
Christian Hviid Mortensen and Vitus Vestergaard: The Media Mixer: User creativity through production, deconstruction and reconstruction of digital media content.
Jonathan Westin: The Interactive Museum and Its Non-Human Actants.
Mette Boritz, Mia Ramsing Jensen, Charlotte S.H. Jensen og Ida Lund-Andersen: Digital Levendegørelse – 1700-tals Faktionsleg på Facebook.
Guro Jørgensen: Den Vanskelige Dialogen – Om universitetsmuseernes praktiske utfordringer i møtet med Web 2.0-samfunnet.
Vuokko Harma: Interaction and Performativity in Digital Art Exhibitions.
Chiel van den Akker: Tradition (Re)visited: From place to presence.
Forskningsnetværk
Peter Aronsson: Identity Politics and Uses of the Past with European National Museums.
Præsentation af forskningsprojekter
Magdalena Laine-Zamojska: Digitization of Cultural Heritage.
Connie Svabo: Portable Technologies at the Museum.
Boganmeldelser
Hanne Hammer Stein: Bjørn Olsen: In Defense of Things. Archaeology and the ontology of objects.
Dag Solhjell: Eva Insulander: Tinget, Rummet, Besökaren. Om meningskapande på museum.
Bo Jensen: Amy K. Levin: Gender, Sexuality, and Museums.
Britta M. Lundgren: Ole Strandgaard: Museumsbogen.
Udkommer 2 gange om året. Center for Museologi, Inst. For æstetiske fag, Afdeling for Kunsthistorie, Aarhus Universitet. Distribution: Museumstjenesten. www.nordiskmuseologi.org eller www.museumstjenesten.com

SFINX, 34. årgang, 2011, nr. 2. Om Gardasøen og Verona
Red.: Anne Marie Carstens, Pernille Carstens, George Hinge, Bo Dahl Hermansen, Jens Krasilnikoff, Louise Mejer og Leif Erik Vaag
Flemming Kaul: Mennesker af sten og hus på pæle. Om Gardasøens forhistorie med tråde til såvel Samsø som Kreta.
Leif Erik Vaag: Det romerske Verona.
Flemming Kaul: Borgen i Arco.
Chris Fischer: Scaligerne. Om en mægtig og indflydelsesrig familie fra 1300-tallet.
Hanne Roer: Dantes Verona. Forfatteren Dante Alighieri levede og skrev i eksil i Verona, hvor herskerslægten Scaligerne tog venligt imod ham.
Hans Jørgen Frederiksen: San Zeno Maggiore. Den romanske benediktinerklosterkirke San Zeno Maggiore.
Vinicius Mariano de Carvalho og Sabrina Oertel. Operaen i Verona. Om den berømte operafestivals historie.
Claus M. Smidt: Verona i Danmark. Om Lombardiets og Veronas kulturelle indflydelse på den danske arkitektur gennem tiderne.
Steen Bo Frandsen: Slaget ved Solferina.
Niels Arne Sørensen: Krigsminderne ved Rovereto, 1.Verdenskrig.
Uffe Østergaard: Monumentet for italienernes sejre. Om Gabriele D'Annunzio.
Niels Arne Sørensen: Hvor citronerne blomstrer. Turismens historie ved Gardasøen.
Bagsideartikel: Mathias Albertsen: Hellas Verona, byens fodboldklub.
Udkommer 4 gange om året. Fondens Orbis Terrarum, Aarhus Universitet. sfinx@tidsskriftetsfinx.dk

SKALK, nr. 3, juni 2011
Red.: Christian Adamsen
Mogens Bo Henriksen / Peter Vang Petersen: Prægtigt ringguld. To steder i landet er der for nylig dukket fornemt bonzealderguld frem.
Mogens Friis: Til alvor eller leg? Om et lille instrument og dets historie.
Sally N. Vaughan: Anselms syndige rejse. Om den ene gang, hvor den godmodige abbed trådte ved siden af.
Kronik: Jane Kershaw: Vikingernes bosættelse i England.
Renée Enevold: Hvad dragten gemte. Pollenfund i jernalderpigens dragt fra Hammerum.
Bagsideartikel: Damporglet. Fra Illustreret Tidende 1859.
Udkommer 6 gange om året. Tidsskriftet SKALK.Højbjerg. www.skalk.dk

Samdok-forum 2011/2
Red: Eva Fägerborg
Eva Fägerborg: Från Samdoksekretariatet
Håkan Liby: Konsten att samla med sans och måtta
Sofia Seifarth: Nätnärvaro – en spaning på offentliga institutioneres hemsidor.
Johanna Övling: Vad olika liv vi haft!
Asta Burvall: E-postbilagor som samtidsfenomen och insamlingsobjekt.
Piamaria Hallberg: Barn domumentarer bygget av nye pendelstågsspår gennom Stockholm.
Poolernas sidor.
Eva Fägerborg: Final för Bröd i Norden.
Nye publikationer.
Vem är vem i Samdok.
Udkommer 4 gange om året. Samdoksekretariatet, Nordiska Museet, Stockholm. www.nordiskamuseet.se/samdok. Udkom-

mer digitalt, kan downloades fra www.nordiskamuseet.se/samdok

Museumsnytt, Nr. 3/2011 – Årgang 59
Red.: Signy Norendal
Leder: Hjertebarn og hellige kyr.
Signy Norendal: Skjulte skatter. Årets tema for Kulturminnedagen er 'Skjulte skatter, spor i landskapet'.
Anne Eriksdatter Bue: Viktige venner – Frivillig arbeid i museene – en verdifull ressurs.
Signy Norendal: Nytt nasjonalt register: Norges dokumentarv.
Erik T. Bøe: Moss har fått et nytt utstillingsvindu – konkretisering av det abstrakte kabinett.
Lavterskelmagasin og formidlingsarena på Hadeland.
Signy Norendal: Store gjenstander står ute. Kulturrådet startet arbeidet med en nasjonal plan for samlingsforvaltning.
Svein-Erik Tosterud: Tyskland – verdensmester i motorhistoriske samlinger.
Kronikk: Marianne Brochmann Bugge: Moms på inngangsbilletter til museer – hva innebærer det i praksis?
Kronikk: Vibeke Mohr: Museets makt? Maktens museum?
Museumsnytt. Leserinnlæg. Museumsfolk.
Udkommer 5 gange om året. ABM-media AS. Redaksjon, abonnement: Ullevålsveien 11, 0165 Oslo, Norge.

ICOM news. The International Council of Museums Magasine, Vol 64, No 2, July 2011
Red.: Publication Director: Nadine Amorim. Editor in Chief: Aedin Mac Devitt
Leder: Hans-Martin Hinz og Julien Afruns: Editorial
Museum News. Event, openings and more.
Aedin Mc Devitt: Digitising the collection. The Victoria and Albert Museum is embracing the digital age with its Search the Collections project.
Roeland Paardekooper and Katrin Pres: Evoking the past, shaping the future.
Lothar Jordan, Hermann Hettner: The sustainability of memory. The role of museums in preserving collective memory through sustainable practices.
Accessibility
Aedin Mac Devitt: The quest for inclusion. Accessibility is a challenge that museums are taking seriously, but to what extent?
Art with feeling. The Louvre Museum developed a tactile exhibition concept to increase accessibility.
Accessible initiatives in Manila and Cape Town.
Anne Querinjean: The museum melting pot. Museums: a place for social bonding and cross-cultural dialoque.
Heritage in Danger
Samia Slimani: When the dust settles. How ICOM and WIPO created a programme to facilitate dispute settlements related to art and cultural heritage.
ICOM annual meetings, Paris 2011. Museums in action. Keynote address.
International Museum Day 2011.
Publications.
Udkommer 4 gange om året. ICOM, Paris. http://icom.museum
Desuden kan man modtage ICOM e-newsletter.
Adresse: http://archives.icom.museum/e-newsletter

Meddelelser

Danmarks Vej- og Bromuseum, Holbæk

Museet er en institution under Transportministeriet. Museet har til opgave at virke for udbredelsen af kendskabet til dansk vej- og brobygning. Museet skal varetage opgaver indenfor indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling af genstande med relation til vej- og brobygningens historie i Danmark. Museet har bofællesskab med Andelslandsbyen Nyvang v. Holbæk, adressen er Oldvejen 25, 4300 Holbæk..

Kulturarvsstyrelsen

Vikingeskib genopstår i stål. Historien om vikingeskibet ved Hærvejen nær Klebæk Høje nord for Bække i Jylland bliver nu helt tydelig i landskabet . Vikingeskibet – eller symbolet – bygget ved hjælp af store sten er nu markeret med stålkopier af de oprindelige sten og samtidig er der nye skilte, som fortæller historien: I 900-tallet byggede Ravnunge-Tue skibet til minde om sin mor Vibrog. Vikingeskibet er en del af formidlingsprojektet "Oldtiden i Landskabet".

Vestvolden i Hvidovre. Københavns Befæstning

600 meter af Vestvolden i Hvidovre har fået nyt liv (fra 5.6.2011) og giver de besøgende et indblik i Vestvoldens historie gennem et nyt skilteprogram og et digitalt formidlingsprojekt. Åbningen af Vestvolden er den anden milepæl i revitaliseringen af Københavns nyere befæstning, som startede sidste sommer med genåbningen af søfortet Trekroner.
Det er et partnerskab bestående af Realdania, Kulturarvsstyrelsen og Naturstyrelsen, der har taget initiativ til at revitalisere Københavns nyere befæstning. www.befaestningen.dk

The secret Wartime Tunnels, Dover, England

Er åbnet den 10. juni iår.
Kvorning Design Kommunikation har genskabt 'Operation Dynamo – Rescue from Dunkirk' i et af Europas største, permanente AV-shows. English Heritage har åbnet et nyt museums- og oplevelsescenter i det omfattende tunnelanlæg 26 m under Dover Castle i Sydøstengland.

Kultur og Kapital

Teatre og museer skal på fundraiserkursus. Mindre statsstøtte gør det nødvendigt for danske kulturinstitutioner at tiltrække penge fra fonde og sponsorer. Derfor kan man nu sende medarbejdere på kursus i, hvordan man skaffer private midler. Uddannelsen udbydes i et samarbejde mellem Sponsor med vilje og Fundraiseren.dk. Kultur og Kapital udbydes i Aarhus og København og starter ultimo september 2011. Prisen er 12.500 kr.
www.kulturogkapital.dk

Dansk Naturvidenskabsfestival

Dansk Naturvidenskabsfestival har modtaget en ny pulje til at styrke undervisningen i naturvidenskab – 'Nordea-fondens naturvidenskabelige festivalpulje'. Skoler, der forbereder deltagelse i den årlige Dansk Naturvidenskabsfestival kan fra puljen søge op til 20.000 kr. (men ansøgningsfristen var 22.8.).
Dansk Naturvidenskabsfestival finder sted i uge 39.

Rundetaarn,København
8.10. til 20.11.

Sove her eller tage med hjem?

En udstilling i fire kapitler med udgangspunkt i hjemmet, af kunstnergruppen CultureSnack: Christina Bredahl Duelund, Maria Hornshøj og Tina Uhrskov med gæster.

En klassisk københavnerlejlighed i 1:1 danner rammen om udstillingen, der har fokus på den kærlighed, de erindringer, konflikter og kompromisser, som hersker i alle hjem. Rummene i lejligheden fungerer som udstillingslokaler, hvor de tre kunstnere har fået hver deres flade at arbejde med, og både gulve, vægge og lofter er taget i brug. Hvert rum har sine overordnede temaer, og værkerne fremstår som et ekko af, hvad der både fysisk og psykisk rører sig inden for hjemmets fire vægge.

Udstillingen rummer både video, installation, tegning, grafik, skulptur og maleri. Den har dogmeagtig karakter, der også ret præcist kendetegner CultureSnack og selv idéen bag kunstnergruppen.

RMG-Inspektion

RMG-Inspektion A/S er et uvildigt, tredjeparts inspektionsselskab, der er godkendt af Dansk Akkreditering (DANAK) til at inspicere og godkende automatiske brandsikringsanlæg, såsom automatiske brandalarmanlæg og sprinkleranlæg, samt udføre brandværnsinspektioner.

Vi afholder også brugerkursus, som er et myndighedskrav, der sikrer at de personer, der er ansvarlige for driften af automatiske brandalarm- og sprinkleranlæg, har gennemgået regler for ansvar. Kursets indhold:

- populær brandteori
- hvorfor opstår brande
- hvordan undgår vi brande
- hvordan begrænser vi brandskader
- hvorfor har vi brandsikringsanlæg
- hvordan fungerer brandsikringsanlæg
- instruktion i brugen af anlæggets orienteringsplaner
- reaktion i tilfælde af fejl på brandsikringsanlæg
- reaktion i tilfælde af alarm fra brandsikringsanlæg
- den driftsansvarliges ansvar og pligter
- praktisk gruppeøvelse

Yderligere spørgsmål kontakt Benedikte van Vliet
på telefon 7022 4321 eller mail på bmv@rmg-inspektion.dk,
eller se www.rmg-inspektion.dk

Nikolaj Kunsthal, København
Til 30.10.

Jan Banning: Bureaucratics

50 fotografier der sætter ansigt på bureaukratiet.

Den hollandske fotograf Jan Banning konfronterer bureaukratiet som civilisationens ofte ufrivilligt komiske selvbillede – og portrætterer med lige dele humor, absurditet og medfølelse embedsmænd fra hele verden.

I 2003-2007 rejste Banning sammen med forfatteren Will Tinnemans til otte lande spredt over hele verden: Bolivia, Kina, Indien, Yemen, Liberia, Rusland og USA. Portrætterne fra de meget forskellige lande udgør et farverigt og mangfoldigt mix af kultur, ritualer og symboler. Banning sætter ansigt på det offentlige system, som vi alle er nødsaget til at forholde os til. Hans fotografier påpeger både forskelligheder og de identiske træk, når man sammenligner en landdistriksadministrator i Bihar, Indien, en sherif fra Texas og en guvernør fra Shandong i Kina.

Foto: Jan Banning.

Hotel Nikolaj

Årets interaktive udstilling særligt til børn og unge, hvor Kunsthallen bliver omskabt til et forunderligt badehotel. Udstillingen er en innovativ, sensorisk og interaktiv installation, en form for nyskabende installationsteater, hvor kunst og teater mødes, hvor gæsterne inviteres til at lege med, og hvor sanseindtrykkene vækker nysgerrigheden og opdagelysten. Publikum opfordres til at udforske hotellets mange værelser, hvor særlige beboere er til stede i form af videoprojektioner, lydspor og rekvisitter, der antyder deres identiteter og livshistorier. Hotel Nikolaj er blevet til i et samarbejde mellem scenekunstnerne Gabriel Hernández og Marga Socias fra "Teatro de los Sentidos" i Barcelona og den unge danske videokunstner Lærke Lauta.

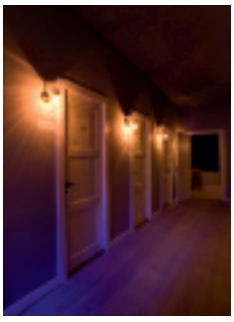

Foto: Ole Misfeldt.

Århus Kunstbygning, satellit I Gellerup
Til oktober 2012

Sigrids Stue

Den 1.august åbnede Århus Kunstbygning Sigrids Stue i Foreningernes Hus i Gellerup – et unikt satellit projekt der inviterer lokalbefolkningen til at blive en del af et kunstværk og opleve kunsten opstå. I Sigrids Stue kan man på skift møde de fire internationale samtidskunstnere *Mario Ybarre Jr.* en amerikansk street-art kunstner, *Sandra Johnston* en irsk performance kunstner, *Amitis Motevalli* en iransk kvindelig kunstner og gruppen *Asyl Dialog Tanken* som arbejder med asylansøgere i Danmark. Under deres ophold vil kunstnerne lade sig inspirere af Gellerup og bruge området i deres arbejde, og de vil inddrage lokalbefolkningen direkte i deres projekter. Århus Kunstbygning flytter med andre ord kunsten ud i lokalsamfundet ved at åbne en udstilling i Gellerup, hvor den kunst som bliver udstillet berører lokalbefolkningens liv.

Amitis Motevalli: Portrait of the artist as a young rebel.

Louisiana, Humlebæk
Til 8.1.2012
Paul Klee & Cobra

Paul Klee: Klovn I seng, 1937. Zentrum Paul Klee, Bern.

Fascinationen af børns evne til at udtrykke sig i billeder er et gennemgående tema hos den schweiziske kunstner Paul Klee (1978-1940), en af de store klassikere i det 20. århundredes kunst. Flere årtier senere blev netop dét at dykke ned i børns billedverden – med nyt historisk fortegn – en kilde til kunstnerisk og politisk opbrud for kunstnergruppen *CoBrA* (1948-51). Åbenheden over for enhver form for erfaring og beredvilligheden til at befri sig fra formelle regler forbinder CoBrA med Paul Klee. Det, der var en individuel kunstnerisk erfaring hos Paul Klee, blev for CoBrA-kunstnerne i efterkrigstiden til en politisk dimension. Den umiddelbare forbindelse til virkeligheden og det spontane, den sanselige brug af farve og materiale som elementær udtryksform er samtidig et radikalt opgør med gældende kunstneriske og samfundsmæssige regler og konventioner.
På udstillingen konfronteres værkerne af Paul Klee og CoBrA-kunstnerne i tematiske kapitler, som sætter manden og bevægelsen sammen i et overraskende møde, som både åbner døren til Klees oeuvre med omkring 120 værker og lærer os at se CoBrA – Corneille, Appel, Jorn m.fl. – på en nye måde med omkring 100 værker af disse kunstnere.
Udstillingen er planlagt i samarbejde med Paul Klee Zentrum i Bern, Schweiz og Cobra Museum of Modern Art i Amstelveen, Holland.

Louisiana – på papir
Til 8.1.2012

Vija Celmins

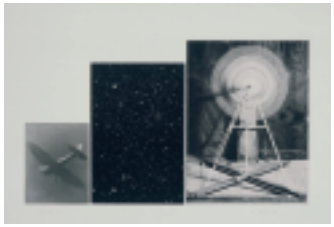

Koncentriske pejlemærker D, 1985. Louisiana.

Årets tredje kunstner i serien *Louisiana – på papir* er Vija Celmins, født 1932 i Riga, Letland og nu bosat i New York. Arbejde på papir kan være et kerneområde for en kunstner, og det er netop tilfældet for Vija Celmins. I en ekstremt realistisk teknik reorganiserer og imiterer kunstneren sort hvide fotografier oftest udført i *grisaille*, grå nuancer, som danner mønstre af lys og skygge. Hendes magiske blik fra det lille papir ud i verdensaltets stjernehav udfolder, hvad det intime format kan rumme: alt fra det mindste til det største.
Vija Celmins fintmærkende kunst er repræsenteret i Louisianas samling ved et enkelt grafisk arbejde, *Koncentriske Pejlemærker*, 1989.

Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Tønder
Til 9.4.2012

Bore, Pi og Hüüw

I udstillingen sættes fokus på hovedtøj og dragter fra de fem Vadehavsøer: Fanø, Mandø, Rømø, Sild og Föhr. Udstillingen er bygget sådan op, at dragterne og hovedtøjerne er sammensat, således at det er muligt at sammenligne og se egnstrækkene i hverdagsdragterne og festdragterne.
Udstillingen viser en blanding af gamle og nysyede dragter og hovedtøjer. På nogle af øerne er hovedtøjs- og dragttraditionen levende endnu. Fanø er et eksempel på en af de øer, hvor dragttraditionen lever og er i brug, bl.a. til Fannikerdag og Sønderhodag. I forbindelse med disse festdage vil mange af øboerne gerne i dragt. Det har betydet, at man bl.a. på Fanø har nytænkt dragttraditionen, og i dag syer og lejer dragter ud.
På Rømø er der ikke længere en levende dragttradition, mens man på Mandø er begyndt at genoplive dragttraditionen og sy nye dragter. På de tyske Vadehavsøer Sild og Föhr holdes dragt- og hovedtøjstraditionen også i live.

Ordrupgaard, Charlottenlund, København
Til 12.2.2012

Helene Scherfbeck

Følsomme landskaber, fine personskildringer, forenklede interiører, farvemættede nature morter og ikke mindst hudløst ærlige selvportrætter kendetegner den finske kunstner Heleme Scherfbeck (1862-1946) og gør hende til en af de største kunstnere i Norden.
Udstillingen viser knapt 60 af Scherfbecks betydningsfulde værker, der viser essensen i hendes originale bidrag til modernismen. I de senere år har udstillingen i bl.a. Paris, Hamborg og Haag for alvor gjort det finske nationalikon kendt uden for sit hjemland.

Ny Carlsberg Glyptotek, København
Til 31.12.

Gauguin og Polynesien – Et flygtigt paradis

Paul Gauguin: Three Tahitians.

Årets store udstilling, hvor publikum kan opleve Paul Gauguins mesterværker side om side med Polynesiens primitive kunst.
Udstillingen viser mere end 50 af kunstnerens mesterværker med motiver fra Tahiti – mange af dem udstilles for første gang i Danmark. Desuden vises ca. 60 genstande fra den polynesiske kultur, der inspirerede ham: Kultstatuer, våben, smykker samt tatoveringer.
Udstillingen forfølger kunstnerens idé om det primitive, fra hans tid i København og Bretagne frem mod den Tahiti-periode, der har gjort ham berømt. *Oviri – den vilde*. Gauguin kaldte ofte sig selv for 'Oviri' – den vilde. Han opfandt og rendyrkede sin egen form for 'primitiv' kunst, lige dele abstraktion og naturiagttagelse. Eftertiden har vist enorm interesse for Gauguins kunst, hans person og liv. Hans billeder fra Tahiti er i dag ikoner for europæisk kunsts møde med fremmede kulturer, og han har inspireret malere som Picasso og Matisse.

Vendsyssel Historiske Museum, Hjørring
Til 31.12.

Hjørring i Brand

Den 6.januar 2011 var det 100 år siden Hjørring Brandkorpsforening blev stiftet. Det blev den af mænd med vidt forskellig baggrund – men med det ene til fælles, at de stod sammen om at slukke byens brande. Den milepæl markerer museet med denne udstilling.
I århundreder var Hjørring en brandfælde. Igen og igen oplevede Hjørringenserne, at dele af deres by blev flammernes bytte, og både ejendomme, indbo og menneskeliv gik tabt i kampen mod ilden. Udstillingen fortæller bl.a. om de mange brande, der siden middelalderen og op gennem 16, 17 og 1800-årene har hærget byen. I udstillingen følger vi det brandvæsen, Hjørring Brandkorpsforening er en del af. Det vil sige Det Kommunale Brandvæsen frem til 1959, hvorefter Falck overtog ansvaret for byens brandmænd.

Nordsøcentret brænder 2003.

Jagt- og Skovbrugsmuseet, Hørsholm
15.10. til 30.12.

Dianas døtre – "hva' fa'en, der skød kællingen sgu ræven!"

Danske kvinder går også på jagt i udlandet. Privatfoto.

Et udbrud af den art har mange kvinder på jagt måttet høre. Ligeså mange har hørt spørgsmålet: "Hvordan kan du nænne det?". Det kræver sin kvinde at gå på jagt. Hvem er de nye kvindelige jægere og hvorfor går de på jagt, når de fleste stadig synes, at jagt er noget for mænd?
Det har Jagt- og Skovbrugsmuseet og Kvindemuseet i Århus undersøgt.
"Det er hæsligt at se en dame løbe rundt efter en anskudt skræppende hare…" skrev Wilhelm Dinesen i 1889 og udtrykte dermed vel, hvad de fleste mænd dengang tænkte om kvinder på jagt. Siden har alting ændret sig. I dag bliver flere og flere kvinder jægere. I 2009 var ca. 5 % af jægerne kvinder, fyrre år tidligere var det ca. 1%. Samtidig ser det ud til at jagt er blevet moderne, for antallet af personer, der tager jagttegn er steget med 45 % fra 2008 til 2010 "Man har passende uddannelse, et passende job og så skal man have en passende hobby, og det kunne være golf eller jagt", som en ung kvinde sagde i et interview i 2009. Den vigtigste grund til at gå på jagt er nu ikke, at man vil være trendy. Kvinder, såvel som mænd ønsker sig at komme ud i naturen, ikke bare for at være der, men for at være en del af den. Lytte, sanse, være på spring og reagere hurtigere end selv det mest opmærksomme dyr. Alle jægere, både kvinder og mænd siger, at den vigtigste grund til at de går på jagt, er naturoplevelsen og det intense nærvær i naturen. Og så er samværet med venner, familie og for kvindernes vedkommende især deres mand også meget vigtigt.
Det er de to vigtigste resultater af den undersøgelse Jagt-og Skovbrugsmuseet i 2009 lavede sammen med Kvindemuseet af, hvilke kvinder, der går på jagt, hvorfor og hvordan. Nu har museerne lavet denne udstilling, som fortæller meget mere om de moderne kvindelige jægere og sætter deres jagt i et historisk perspektiv ved også at se på berømte kvindelige jægere fra vores danske historie, bl.a. Karen Blixen, Wilhelm Dinesens datter.
Udstillingen er udformet og installeret af kunstnerne Grete Aagaard, Tanja Nellemann Poulsen og Lise Skou, som fik stor ros for deres arbejde med udstillingen *Det er ikke din skyld* på Kvindemuseet. De tre kunstnere arbejder bl.a. med sproget og de bruger både det talte og det skrevne ord aktivt i deres projekter. Det sker som installationer, som billeder, som objekter, i video og i lydværker. I kunstnernes optik bliver stoffet fra museernes undersøgelser spillevende.
Dianas døtre er derfor en helt usædvanlig kulturhistorisk udstilling.
Udstillingen vises på Kvindemuseet i Aarhus 9.2. til 30.4.2012.

Gammel Estrup – Herregårdsmuseet, Auning
Permanent

Grevindens elegante Gemakker

Siden 2009 har museet været i gang med en omfattende restaurering og nyformidling af hovedbygningens 1. sal. Nu står endnu seks rum – Rødestuen, Kammerpigens værelse, Comtessestuen, Forgemakket, Grevindens Kammer og Det blå tårnværelse – færdige. Rummene fremstår, som de kunne have set ud i 1720'erne, da den unge arving, Christen Scheel, overtog Gammel Estrup sammen med sin hustru. I overensstemmelse med barokkens boligkultur, hvor illusioner spillede en væsentlig rolle, skabte det unge par en pragtbolig, der var en højadelsmand værdig. Gennem omfattende restaurerings- og arkivundersøgelser er de smukke interiører nu blevet restaureret og nyfortolket med bemalede gulve, stoftapeter og gardiner, der spiller sammen med rummenes oprindelige barokke interiører. Således kan man nu få et indtryk af boligkulturen blandt landets absolutte elite i begyndelsen af 1700-tallet.

Jægerspris Slot
Til 30.10.

Rom – Jægerspris. Kunstneren og mennesket Jens Adolf Jerichau

Danmarks internationalt kendte billedhugger Jens Adolf Jerichau, blev født i 1816 i Assens på Fyn, og boede og arbejdede flere år i Rom i Italien. I 1870 valgte Jerichau at flytte fra Rom og familien og købte en gård i Jægerspris og her blev han boende til sin død i 1883. Gården ligger her endnu, kendt som Kignæsgården og tæt ved findes Jerichausvej.
Udstillingen fortæller om, hvorfor kunstneren og mennesket Jens Adolf Jerichau valgte at rykke fra den store metropol Rom til det noget mere stilfærdige Jægerspris.
I udstillingen vises Jerichaus tegninger af blandt andet familien, der bestod af hustruen maleren Elisabeth Jerichau Baumann samt parrets ni børn. Desuden kan ses skitser og tegninger til flere af Jerichaus figurer. Af færdige arbejder vises blandt andet en barnebuste af sønnen Harald udført i 1865. Endelig berettes om det smukke monument Jerichau skabte i 1848 til kong Frederik 7.'s mors grav i Vatikanstaten. Prinsesse Charlotte Frederikke døde i Rom i 1840.

Trapholt, Kolding
Til 8.1.2012

Marcel Breuer. En gigant i det 20. årh.

Marcel Breuer (1902-1981) betragtes som skaberen af stålrørsmøbler og dermed som en af de mest interessante og indflydelsesrige designere i det 20. århundrede.
I udstillingen vises et bredt udvalg af Breuers stoledesigns i stål, aluminium, massivt og lamineret træ. Udstillingen viser samtidig en række kendte danske designs som var påvirket og inspireret af funktionalismens udvikling, hvor flere værker trækker på direkte inspiration. Der udstilles bla. Design af B&O, Poul Henningsen, Mogens Lassen, Børge Mogensen, Poul Kjærholm og Erik Magnussen.
Breuer var født og opvokset i Ungarn, og blev senere student ved Bauhausskolen, hvor han fortsatte som læremester for skolens møbelværksted fra 1925 til 1928. I denne periode producerede han bl. a. den legendariske "Wassily" stol, der har bragt ham international berømmelse.
I udstillingen vises også et stort udsnit af Marcel Breuers arkitektoniske bedrifter, som han primært beskæftigede sig med i sin tid i USA i tæt samarbejde med modernismens store arkitekt Walter Gropius. En til tider overset del af Breuers oeuvre som i udstillingen præsenteres gennem arkitekturmodeller af hans bygningsværker som bl.a. Whitney Museet i New York og UNESCOs hovedkvarter i Paris.

Arbejder med stålrørsmøblerne lå i den sene Bauhausskoles ånd. Med Bauhaus kom en designskole til verden, som gjorde funktionalismen til en ideologi og skabte et institutionelt forum for moderne design. Bauhaus blev grundlagt i 1919 og eksisterede frem til 1933, hvor den blev lukket af nazisterne.

Glud Museum, Glud, Horsens
Til efteråret

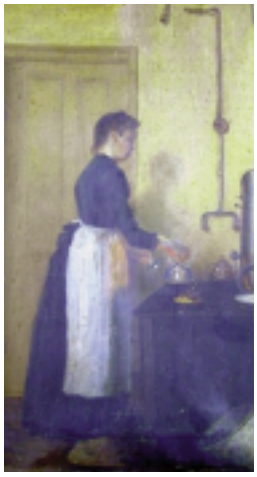

Historiens køkken

I de sidste årtier af 1800-tallet skete der store forandringer inden for boligens historie. Det gjaldt ikke mindst køkkenet. I denne periode bliver mange af nutidens kendte råvarer almindelige, og allerede kendte råvarer forekommer nu i større mængder. Samtidig satte industrialiseringen fokus på effektivisering og rationalisering, og det kom husmoderen til gode i form af støbejernskomfuret. Det nye apparat gav mulighed for at lave flere retter på én gang, at bage og at tilberede stege. De nye tilberedelsesmuligheder kombineret med den ændrede råvaresituation banede vejen for mange af nutidens velkendte retter. Det stigende fokus på hygiejne gjorde desuden, at man gik væk fra fælles grødfad og ølkande og over til egen tallerken, gaffel, kniv og glas, mens vanen med at spytte på gulvet blev ilde set.
I udstillingen bliver der sat fokus på denne udvikling. Udstillingen fortæller om køkkenet igennem 300 år fra ildstedet, over revolutionerende støbejernskomfur til gas – og elkomfuret. Der sættes fokus på netop råvarer og bordskik, men også på overtro om mad. Der er indrettet små minikøkkener anno 1661, 1900 og to fra 1960'erne, og man kan se bord med opdækning fra de nævnte perioder.

Thorvaldsens Museum, København
Til 29.1.2012

ELMGREEN & DRAGSET

I en serie fotografiske værker har Michael Elmgreen (f. København 1961) og Ingar Dragset (f. Trondheim 1969) inviteret Thorvaldsen til gæsteoptræden på samtidskunstscenen.
Elmgreen & Dragset har i deres store fotografier (H: 200 cm x B: 149,5 cm) iklædt Thorvaldsens skulpturer forskellige beklædningsgenstande. I værket "Mercury (Socks)" ses skulpturen "Merkur som Argusdræber" i sportstrømper med blåstribet ombukning og svedbånd om det ene håndled, i "Jason (Briefs)" ses skulpturen "Jason med det gyldne skind" iført hvide underbukser og "Adonis (Backpack)" viser Adonis med rygsæk på.
På Thorvaldsens Museum er det erotiske ikke et fremmed element. Museet er fyldt med skulpturer af nøgne mænd og kvinder. Med skulpturernes nye beklædningsgenstande, kalder Elmgreen & Dragset erotikken frem af den gamle mesters marmor. De iscenesætter det erotiske begær ved at fremhæve *af-klædningen*. Skulpturerne på museet er af begge køn, men kunstnerne har konsekvent forbigået skulpturer af hunkøn. Er man fortrolig med Elmgreen & Dragsets kunst overrasker det ikke, at det er mænd, som de har sat fokus på: for det første lægger kunstnerne ikke skjul på deres homoseksualitet, og for det andet har deres projekter gennem årene udmøntet sig i en del værker, der tematiserer kønsidentitet og seksualitet.
Når Elmgreen & Dragset skaber nye værker ud fra Thorvaldsens skulpturer, kommer der en seksuel tvetydighed i spil. Som sådan kan Thorvaldsen-serien opleves som provokerende overfor den kanoniserede billedhuggers værk, men respektløs er den ikke.

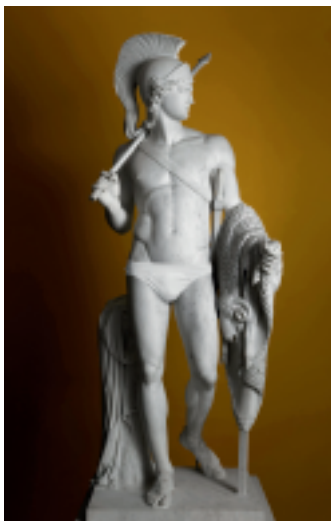

Kastrupgårdsamlingen, Kastrup, København
Til 2.10.

Glaskunst fra Per Hebsgaards værksted

Med denne 25 års jubilæumsudstilling sættes fokus på Per Hebsgaards store betydning for moderne glas og glasudsmykning. Per Hebsgaard har om nogen præget det offentlige rum med mere end 600 opgaver i kirker, lufthavne, biblioteker osv. Han mestrer de klassiske teknikker, som kendes fra Middelalderens blyindfattede ruder, men har også udviklet en række nye metoder til at fremstille glasudsmykninger i den helt store skala. Gennem 25 år har markante kunstnere fra både ind- og udland arbejdet sammen med ham i hans værksted.
Udstillingen omfatter 60 unikke glasarbejder.
Filmvisning hver dag i åbningstiden: *Glasmesteren, 1990*. Af Peter Christensen (Peter Bech Sørensen Film). Om Per Hebsgaards arbejdsmetode, varighed ca. 35 min.
Udstillingen er produceret af Glasmuseet i Ebeltoft og blev vist her (9.10. 2010 til. 1. 5. 2011) og omtalt i Danske Museer.

Fyns Kunstmuseum, Odense Bys Museer
Til 23.10.

Aftenlandet . Motiver og stemninger i dansk landskabsmaleri omkring år 1800

Det er en glansperiode i dansk landskabsmaleri. Udstillingen viser sommeraftener og tusmørke af Jens Juel og Erik Pauelsen, men også aftenlandskaber af den tidlige C.W. Eckersberg, Elias Meyer, Peter Cramer og tegninger af den unge Bertel Thorvaldsen og S.L. Lange. Der er tale om nogle af de væsentligste kunstnere og hovedværker i dansk landskabsmaleri omkring år 1800, og udstillingen byder såvel på et gensyn med kendte værker udlånt fra museer og på muligheden for at se ukendte perler fra private samlere.
Udstillingen blev vist på Thorvaldsens Museum 3.3. til 29.5. (omtalt i Danske Museer nr. 1, 2011).
I forbindelse med udstillingen blev udgivet en rigt illustreret bog. (omtalt i Danske Museer nr. 2, 2011.

Gammel Estrup – Herregårdsmuseet, Auning
Til 27.11.

Grænseløst

Udstillingen "Grænseløst" beskriver kulturarven mellem Danmark, Norge og Sverige i dag og helt tilbage til 1700tallet. "Grænseløst" kredser omkring tanker om frihed, kundskab og magt i de skandinaviske lande på tværs af de nationale grænser, på tværs af havet. Udstillingen tager udgangspunkt i tre steder: Gammel Estrup i Danmark, Larvik i Norge og Göteborg i Sverige. Uanset om man befandt sig på en danske herregård, i en norsk by eller i en svensk by, blev - og bliver – man påvirket af kontakterne over havet. Udstillingen er en vigtig brik i forståelsen af den fælles kulturarv, der findes mellem de skandinaviske lande. Den viser vejen til en glemt historie og et fællesskab, som er så selvfølgeligt, at vi knapt tænker over det i dag.
Udstillingen er en del af et fællesnordisk projekt om Västerhavets Kulturarv. Projektet er støttet af EU og gennemføres som et samarbejde mellem museer og universiteter i Danmark, Norge og Sverige. Udstillingen har været vist i både Norge og Sverige.

Statens Museum for Kunst, x-rummet, København
Til 20.5.2012

One Language Traveller. FOS

"Hvor design skaber løsninger, skaber kunst muligheder". Ordene er af FOS (Thomas Poulsen, f. 1971) og sammenfatter hans grundlæggende syn på billedkunstens egenart i forhold til andre kunstarter. FOS' værker forener både skulptur, design og arkitektur i en hybridform. Og under sin egen genrebetegnelse Social Design, skaber han gennem sine værker rammer for sociale muligheder, møder, aktiviteter og oplevelser. Som eksempelvis i *Osloo*, hans flydende bidrag til årets Venedig Biennale, eller det omdiskuterede redesign af Mændenes Hjem på Vesterbro, som han udformede sammen med kollegaen Kenneth Balfelt i 2006. FOS ser kunsten som en platform for social interaktion. Kunst skabes, men skaber også selv noget – relationer mellem værk og mennesker og indbyrdes mellem mennesker – som rækker langt ud over kunstnerens intention og kontrol.

Udstillingen under x-rummet udfolder sig som en krøllet og mærkværdig zigzagrejse i museets enorme Skulpturgade. Gennem meterhøje membraner, kulørte teltrum med skæve lergulve, passager med gadelamper og gitre når publikum til en stor jordhøj med en fabrik på toppen, der producerer en slags urdesign: pilespidser og øksehoveder formet i sæbe. Undervejs møder man alverdens genstande og materialer, maskiner og lyde, som forstærker fornemmelsen af en mærkværdig og uoverskuelig rejse. Den østrigsk-italienske kunstnerduo Krüger & Pardeller har på FOS' invitation bidraget til udstillingen med en maskinskulptur.

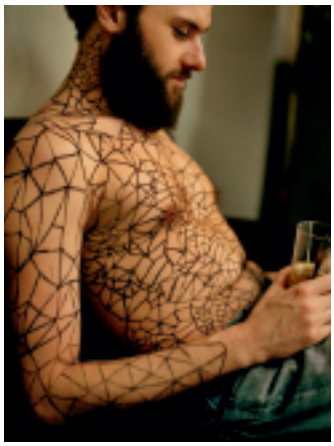

Selvportræt 2007. SMK Foto.

Post & Telemuseum, København
Til 23.10.

iSee? Kommunikationssamfundets blinde vinkler

Udfordringerne og mulighederne for blinde i kommunikationssamfundet er temaet for udstillingen.

En almindelig hverdag for os danskere ser ud på mange forskellige måder, men nogle oplevelser er vi fælles om: Den daglige vej gennem trafikken, indkøbsturen, kontakten til familie og venner. Men mange helt almindelige dagligdags gøremål bliver sværere eller skal takles på en anden måde, hvis man er synshandicappet.

I udstillingen møder man Henning og Elisabeth, som giver et unikt indblik i deres hverdag og de hjælpemidler, de bruger, når de skal lave mad, læse avis eller holde kontakten til familie og venner. Man kan også møde Daniel og høre om hans oplevelser, da hjælpemidlerne skiftede fra skrivemaskine til computere. Nu var det pludselig muligt at skrive, så seende kunne læse det, samtidig med at han selv kunne få det skrevne læst op.

Udstillingen består af tre rum. De første rum fortæller om blinde børns skolegang og om blindes skriftsprog. Rum to er helliget udviklingen inden for skrivemaskiner og talesyntese. I begge disse rum findes et udvalg af hjælpemidler, hvor man selv kan prøve at skrive punktskrift, fotografere og oplæse tekst eller afprøve talesynteseprogram. De sidste af de tre rum er helliget alle de øvrige sanser, for her bliver man berøvet synet og skal finde en ledelinje, som fører frem til en telefon. Her er opgaven: tast det telefonnummer man blev oplyst om uden for rummet ved hjælp af følesans og hukommelse.

Udstillingen er blevet til i samarbejde med Dansk Blindesamfund og de fleste genstande er udlånt af Medicinsk Museion.

Den Hirschsprungske Samling, København
Til 23.10.

Hammershøiana. Fokusudstilling

Den Hirschsprungske Samling fejrer i denne sommer 100-års jubilæum og blandt udstillinger, udgivelse og andre begivenheder i denne anledning vises denne udstilling med tegninger, fotografier og andre erindringer fra Vilhelm Hammershøis liv.

Udstillingen viser et enestående dokumentarisk materiale, som giver et fascinerende indblik i kunstneren og et indblik i selve det at samle. Den mest ihærdige indsamler af Hammershøi-materiale var hans egen mor Frederikke Hammershøi, men samlingen indeholder også materiale indsamlet af Hammershøi selv og hans trofaste støtter, som tandlægen Alfred Bramsen og kunsthistorikeren Emil Hannover.

Man får indblik i en kunstner, der arbejder minutiøst med sit stof, men som også bruger både humor og en palet, der rækker udover gråtonerne. Udstillinger finder sted i museets Havesal.

Kunstmuseet i Tønder, Museum Sønderjylland
Til 2.10.

Paintings out of time. Kehnet Nielsen 1980-2011

Kehnet Nielsen var en af de akademielever, der I 1982 fik en udstilling på Tranegården, og med inspiration fra tyske og italienske samtidskunstnere, indførte det vilde og frie figurmaleri I Danmark. Kehnet Nielsen forlod dog hurtigt denne postmoderne ekspressivitet til fordel for et eftertænksomt og tyst maleri, der søger at forene tiden med rummet i en poetisk dimension.

To af hans hovedværker *Selv i mørke har vi roser VI* og *Saudade*, 2001-2 er allerede en del af Kunstmuseet i Tønder's samling. Museet betragter ham som en ubestridt del af grundstammen af museets nordisk orienterede ansvarsområde.

For første gang nogensinde bliver der lejlighed til at se Kehnet Nielsens værk i sin sammenhæng helt tilbage fra akademitiden og frem til i dag. Udstillingen består af 70-80 værker og indbefatter både træsnit, skulptur og maleri. Udstillingen ledsages af en rigt illustreret bog – se publikationer.

Designmuseum, Danmark, København
Til 30.10.

Peter Jensens muser

Peter Jensen har gennem hele sin karriere bygget sine kollektioner op over en særligt karismatisk person, en Muse, som har givet tid og rum til designet. Udstillingen præsenterer de fem udvalgte muser: Mildred, Tonya, Jytte, Laurie og Muriel. Udstillingen, der er bygget op af Verner Pantons ikoniske trådreoler for Montana, viser de fem Musers forskellige temperamenter. Her er rum for personlighed. Foruden selve tøjet og tilbehøret vises fotos, skitser, tekst – og en liveoptagelse af kærlighedssange sunget under et modeshow af Cardigans Nina Persson.

Udstillingen er arrangeret af Line Rosenvinge og åbnet i forbindelse med Copenhagen Fashion Week.

Tonya 2005, Design, Peter Jensen. Foto: Paul Bliss.

ARKEN Museum for Moderne Kunst, Ishøj, København
Til 11.1.2012

Warhol & Basquiat

Udstillingen fortæller historien om et usædvanligt samarbejde mellem to vidt forskellige kunstneriske temperamenter: Den veletablerede Andy Warhol (1928-1987) fra New York og det unge stjerneskud Jean-Michel Basquiat (1960-1988). De skabte sammen i en kort, men intens periode fra 1983 til 1985 mere end 100 fælles værker.

Warhol og Basquiat var begge en del af New Yorks kunstscene i midt-firserne, hvor kunstnere, musikere og skuespillere eksperimenterede med kunst, forskellige identiteter, seksualitet og euforiserende stoffer. I dette miljø var fremtræden og iscenesættelse afgørende for en kunstnerkarriere og væsentlige ingredienser i det endelige kunstværk. Warhol skabte 'scenen' og Basquiat trådte ind på den som en ung graffitikunstner, der blev et feteret stjerneskud. De blev dyrket som stjerner i samtiden og mytologiseret i eftertiden. Med deres intense liv, store kunst og tidlige død var det stof, som myter skabes af.

Udstillingen viser også enkelte værker, som Warhol og Basqiat skabte i samarbejde med den italienske kunstner Francesco Clemente.

Udstillingen fortæller historien om Warhol og Basquiat. Om tiden, kunstnerrollerne, myterne og et enestående samarbejde, der slog gnister i værkerne. Udstillingens mange værker er fra fortrinsvis private samlinger. Udstillingen er organiseret af kurator Dieter Buchhart i samarbejde med ARKEN.

Johannes Larsen Museet, Kerteminde (6.8.til 25.9.), Marstal Søfartsmuseum (4.11.2011 til 22.1.2012), Kolding Kunstforening (3.2. til 26.2.2012)

Corner til søs med Rylen

Medlemmer af kunstnersammenslutningen Corner har været på inspirationstogt med Johannes Larsens skib Rylen. Resultaterne heraf vises på udstillingen. Rylen er det skib, som man har kunnet følge på TV i dets genopdagelse af de danske øer, når Erland Porsmose og Jørgen Flindt Pedersen har rejst rundt i fodsporene på kunstneren Johannes Larsen og ekspeditionsmanden Achton Friis, der i 1920'erne foretog en skelsættende beskrivelse af de danske øer. Jens Bohr, der har været kaptajn og iværksætter af sejlture og udstilling, har sejlet med Rylen de sidste ti år med forskellige kunstnere med diverse udstillinger for øje – hver gang løst formulerede oplevelsesrejser ud til de danske øer – langs kysterne for at opleve landet, som det ligger. Ikke beskrivende faktuelt, men individuelle kunstneriske udtryk for, hvad sådanne ture har givet hver enkelt.

"Mit ønske er at bringe kunstnere, med vidt forskellige baggrunde, ud i det der åbenlyst er det største og rigeste naturområde vi har i Danmark – vores kystlandskab. De sidste to år har jeg sejlet med medlemmer af kunstnersammenslutningen Corner. Det syntes oplagt for mig at spørge hvem der havde lyst til at se hvad det kunne give at sejle ud med Rylen et par dage i juni. Det har vi gjort i 2010 i Roskilde og Isefjord og 2011 i Det Sydfynske Øhav. Besøgt havnene, ankerpladser, beboede øer og enkelte ubeboede" – fortæller Jens Bohr.

Følgende kunstnere deltager i udstillingen: Lars Ravn, Mogens Gissel, Martin R. Olsen, Lars Grenaae, Kirsten Klein, Anne Marie Mejlholm, Tove Hummel, Bente Hansen, Merete Hansen, Lene Rasmussen, Pontus Kjerman, Tong Wang, Janne Klerk, Mogens Nørgaard, Elisabeth Bergsø, Per Baagøe, Morten Skovmand, Jens Peter Kellermann, Finn Heiberg og Jens Bohr.

Museet på Koldinghus
1.10.2011 til 26.2.2012

Drengestreger. Familieudstilling om Ole Lund Kirkegaard

Ole Lund Kirkegaard (1940-1979) er en af de mest kendte danske børnebogsforfattere. I løbet af sin korte forfatterkarriere leverede han en sand perlerække af bestsellere, der revolutionerede genren ved at henvende sig direkte til børnene og deres måde at se verden på. Men selv om bøgerne inviterer til latter, har de alle et alvorligt budskab, der er aktuelt – også i dag: Børn og voksne skal finde hinanden ved at bruge deres fantasi og nysgerrighed. Udstillingen henvender sig både til børn og voksne. Den inviterer til at gå på opdagelse i nogle farverige børneverdener, som Ole Lund Kirkegaard fik skabt i sine bøger – fulde af skæve eksistenser, helte, antihelte, bumser, fjolser og vatnisser. I samarbejde med byrumsnetværket Bureau Detours har museet skabt en hel by med de velkendte skæve huse, den uhyggelige mølle og den kulørte cirkusvogn.

Men Ole Lund Kirkegaard var ikke blot forfatter. Han tegnede og malede livet igennem, særlig i gymnasium- og seminarietiden sidst i 1950'erne og først i 1960'erne. Udstillingen viser for første gang en næsten komplet samling af Ole Lund Kirkegaards malerier og tegninger. Her får publikum et stærkt indblik i hidtil ukendte sider af Ole Lund Kirkegaards kreativitet. Billederne er fulde af elementer, som vi kender fra hans bøger. Et særligt afsnit af udstillingen går bag om Ole Lund Kirkegaards liv. Ved hjælp af fotos, tegninger, breve, lys og film stilles der skarpt på hans biografi og hans barndom, ungdom og arbejde som lærer og forfatter.

Albert 1968.

Museet for Fotokunst, Brandts, Odense
Til 13.11.

Tro, håb og kærlighed. Jacob Holdts Amerika

Siden 1970'erne er Jacob Holdt vendt tilbage til de samme steder i USA. Til bydele, ghettoer, mennesker, deres liv og skæbner. Ofte har han besøgt den samme familie eller kreds af venner med års mellemrum, og Holdts fotografier er blevet dokumenter over tilværelser, som synes at være ramt af evig modvind. Udstillingens godt 200 fotografier er udvalgt fra Jacob Holdts enorme arkiver, og man kan i flere tilfælde finde billeder af børn fra 1970'erne og se det samme menneske som voksen på senere fotografier: I fængsel, i kærlig omfavnelse med ægtefællen eller fotograferet i et stille øjeblik i en faldefærdig hytte møbleret med håbløshed.

"Jeg er ikke en særlig dygtig fotograf, men en god vagabond" – har Jacob Holdt beskedent sagt. Mens Hans fotografier rummer en visuel kraft. Udstillingen er opdelt i en række temaer: Våben, par, politik, religion. Via temaerne bliver alle historierne fortalt. Om de ekstreme holdninger, om de rige, de fattige, de syge - og viser bagsiden af den amerikanske drøm.

Vendsyssel Kunstmuseum, Hjørring
Til 4.12.

Kristian Hildebrandt – Mindeudstilling

Kristian Hildebrandt, portræt.

Den 28. marts 2011 mistede Hjørring en kunstnerisk ener – en outsider-kunstner med kant, skævhed, humor og alvor i udtrykket. Kristian Hildebrandt blev 87 år. Til det sidste boede han i barndomshjemmet i St. Kirkestræde midt i Hjørring.
Kristian Hildebrandt var oprindelig uddannet skomager, men trangen til og glæden ved at skabe kunst var en vigtig bestanddel af hans tilværelse. Motiverne hentede hans dels fra bybilledet og det omkringliggende landskab og dels fra sit eget sind. Hverdagsiagttagelser blandes med fantasi og drømme, og et mystisk og helt unikt billedsprog dukker frem. Alene brugen af alskens materialer, såsom søm, træ, rav, karklude, papir, bøger, dingenoter og dimser er bemærkelsesværdigt. Kristian Hildebrandt testamenterede hele sin omfattende samling af tegninger, skulpturer m.v. til Vendsyssel Kunstmuseum, og dele af den kan nu opleves i mindeudstillingen. På udstillingen vises værker, der aldrig tidligere er blevet udstillet, og tidsmæssigt spænder udstillingen fra 1970erne og helt frem til kunstnerens død.

Vendsyssel Kustmuseum, Hjørring
Til 1.1.2012

Arne L. Hansen. Retrospektiv

Udstillingen er en hyldest til maleren, keramikeren og grafikeren Arne L. Hansen (1921-2009). Arne L. Hansen voksede op i København og gik på Kunstakademiet i perioden 1938-1945. Hans maleriske udgangspunkt var naturalismen, men det blev modernismen med dens fokus på flade, form, linje og farve, der vandt hans interesse. Formsproget blev gradvist mere og mere abstrakt, og inspirationen hentedes fra så forskelligartede egne og miljøer som København og Skagen; B&W's tunge jernindustri og landskabet omkring Rubjerg og Grenen, hvor han siden 1960erne havde haft fast sommerophold. Arne L. Hansen indtager en central placering i museets samling, og museet råder over et repræsentativt udsnit af kunstnerens værker både hvad angår materiale og motiv.
Den retrospektive udstilling er i sin natur tilbageskuende, og udstillingen trækker tråde fra de tidlige værker og frem til de sene med ønsket om at belyse en kunstner, der livet igennem fandt inspiration i materialets egenart. På udstillingen indgår værker fra museer landet over samt værker i privat eje. Udstillingen er arrangeret i samarbejde med Kunstbygningen i Vrå – Engelundsamlingen.

Arne L. Hansen: Stålværk. Teglholmen, 1962.

Fuglsang Kunstmuseum, Toreby, Lolland
14.10.2011 til 26.2.2012

Himmelgåder. Dansk kunst og astronomi 1790-2010

Universets gåder. Stjerner, planeter, kometer, sole og måner blinker på himmelhvælvingen og nordlysets forunderlige stråler reflekterer universets mægtige, ubegribelige kræfter. Nattehimlens skønhed og varsler har gennem tiderne inspireret såvel billedkunstnere, litterater, musikere og videnskabsmænd.
Udstillingen sætter fokus på det hidtil uudforskede krydsfelt mellem billedkunst og astronomi, og belyser danske kunstneres interesse for det kosmiske. Den udforsker forskellige tiders opfattelse af himmelrummet med kunstværker fra flere århundreder af bl.a. C.W. Eckersberg, Jens Juel, J.F. Willumsen, Carl-Henning Pedersen og Anders Brinch.
Helt tilbage til antikken har himlens tegn og gåder været en kilde til undren og fascination. Mystik, fantasi, rumrejser, naturvidenskab, skrækhistorier, raketter, abstraktion, åndelighed, månelanding, poesi, magi, science fiction og romantik er blandt de emner, der undersøges i udstillingen, hvor kunst, musik, litterære citater, filmklip, astronomiske instrumenter og gamle kort præsenteres side om side.
Udstillingen, tilhørende publikation og et omfattende formidlingsprogram er blevet til i samarbejde med Fyns Kunstmuseum, hvor udstillingen vises 15.3. til 17.6.2012.

J.F. Willumsen: To svævende drenge. En moders syn, 1910. Tilh. Statens Museum for Kunst. Foto: Riccardo Buccarella.

Museet for Samtidskunst, Roskilde
Til 18.12.

Simple Interactions. Lydkunst fra Japan

Lydkunst er som kunstart i opblomstring i Danmark, og indflydelsen fra den japanske lydkunstscene er markant. I det hele taget er lyd et globalt indsatsområde, hvor Japan har markeret sig kraftigt både inden for kunst, design og industri. Derfor har museet inviteret et række japanske lydkunstnere til landet for at bidrage til udstillingen. Udstillingen præsenterer værker af 9 japanske kunstnere. Udstillingen blander installationer, performances og dokumentationer, der alle undersøger hvordan simple interaktioner kan skabe komplekse systemer og mønstre.
Værker og performances af følgende kunstnere: Yuji Dogane, Yukio Fujimoto, Atsuhiro Ito, Soichiro Mihara, Atsushi Nishijima, Jio Shimizu, Toschiya Tsunoda, Tetsuya Umeda, Miki Yui.
I forbindelse med udstillingen har museet udgivet et omfattende katalog – se publikationer.

Vejle Kunstmuseum
Til 4.12.

Impossible Society. Ruminstallation af Asbjørn Skou (Armsrock)

Asbjørn Skou f. 1984 udstillede første gang på Vejle Kunstmuseum som en af deltagerne i udstillingen "Street Art Inspiration" i 2009. Her figurerede han kun under sit street name Armsrock, men han foretrækker her at optræde under sit fødenavn for at markere, at det, der bliver skabt til et kunstmuseum, ikke er at forveksle med hans kunst beregnet for gaden. Som opfølgning på hans deltagelse i udstillingen "Street Art Inspiration" blev han tilbudt deltagelse i udstillingen i Athen, hvor museets værker af Danmarks store grafiker Palle Nielsen blev vist i efteråret 2009, en grafiker som Asbjørn Skou anser som et af sine store forbilleder.

Denne udstilling er en naturlig fortsættelse af det tankegods, som har præget Asbjørn Skous kunstneriske virker hidtil – at tage samfundet og sit eget ansvar herfor alvorligt.

På baggrund af det, som Asbjørn Skou med stor disciplin udførte i Vejle og Athen, blev han allerede i 2009 tilbudt en særudstilling i museets Utzonsal. I foråret og sommeren 2011 har han på den baggrund været tildelt ophold på Statens Værksteder i Gammel Dok Pakhus, hvor han har tegnet store tegninger til Vejle og udtænkt den store, sammenhængende installation, som er opbygget her.

Vejle Kunstmuseums udstilling er bygget op om museumsbegrebets historie, fra institutionen opstod i oplysningstiden i 1700-tallet til i dag, hvor museets rolle og betydning skifter med det omgivende samfund og indgår som en medspiller i en samfundsmæssig sammenhæng – også på problematisk vis. Udstillingen er opbygget kun til Vejle Kunstmuseum, og alle værker er et udeleligt hele – ikke en traditionel udstilling af enkeltværker, men én stor installation udarbejdet til Utzonsalen og Vejle Kunstmuseum som institution, som repræsentant for 'et museum' – som i hans udlægning dækker over et hvilket som helst museum, etnografisk, historisk eller kunsthistorisk.

Asbjørn Skou tegner til Impossible Society. Foto: Niels Erik Hansen.

Kunsthallen Brandts, Odense
Til 8.1.2012

Relicts. Søren Lose

Søren Lose: Collage 2011.

En bestemt duft kan på et splitsekund bringe os tilbage til barndommen eller minde om et særligt menneske. Søren Lose arbejder ad de samme erindringsspor. Han lægger dokumenter frem, fotograferer ældre bygningsværker og rekonstruerer elementer fra fortiden.

Til udstillingen har Søren Lose skabt en række nye værker, som har udgangspunkt i centrale genstande fra DDRs Berlin. Lose har blandt andet rekonstrueret dele af et Lenin-monument, som blev revet ned kort efter murens fald. Med rekonstruktionen søger Lose at diskutere vores forhold til fortiden, og han holder skulpturen frem som bærer af bestemte politiske og kulturelle ideologier og hændelser. Loses rekonstruktioner refererer til noget, der ikke længere findes, og han undersøger hvordan vi bruger bygninger, skulpturer – relikter – til at erindre. Uden monumenter og arkitektur glemmer vi. Uden symboler på fortiden mister den sin betydning – og vi risikerer at gentage den. Til udstillingen er udgivet et katalog – se publikationer.

Århus Kunstbygning
Til 8.1.2012

Ato Malinda: Incommensurable Identities

Den unge kenyanske kunstner Ato Malinda sætter i sin udstilling fokus på afrikansk identitet i forbindelse med Århus Kunstbygnings bæredygtighedstema. Med mytefortællinger, beretninger om kvindeundertrykkelse, politiske og sociale performances m.m., drømmer udstillingen om afrikansk renæssance, der ikke fornægter fortidens spøgelser og dominansforhold. Anerkendelse af fortiden – som en del af en stærk og fri fremtid – er nøgleordene. Ato Malinda (f.1981) arbejder med performance, installations- og videokunst samt lejlighedsvist maleri.

Jane Jim Kaisen: Dissident Translations

Den internationalt anerkendte dansk-koreanske kunstner Jane Jim Kaisen undersøger koblingen mellem miljø og bæredygtighed set i lyset af magtkampe, kolonisering og historisk fortrængning. Kunstnerens geografiske omdrejningspunkt er den koreanske vulkanø Jeju, ud fra hvilken hun undersøger de mange lag, der former en geopolitisk problematik og en kulturel identitet. Ved at kombinere lyd, video og tekst foretager Jane Jim Kaisen en omfattende undersøgelse af spørgsmål relateret til øen Jeju syd for det koreanske fastland. Øen er de seneste årtier blevet markedsført som "Peace Island" og "Hawaii of Korea" og er en ad Sydkoreas største turistattraktioner. Ved første øjesyn er Jejus unikke natur med vulkankratere, lavaformationer og koraller overvældende, og de fleste besøgende er uvidende om øens tragiske historie. Den nyligt påbegyndte konstruktion af en sydkoreansk/amerikansk militærbase, konfronterer dog ikke blot forestillingen om Jeju som et 'økoparadis', men bringer også den fortrængte historie om "Jeju 4.3 Massakren" – en af de mest voldelige hændelser i Sydkoreas moderne historie – op til overfladen.

Udstillingens 3 videoinstallationer samt et tekstbaseret værk kan læses ind i en større historisk sammenhæng, hvor USA's okkupation af Sydkorea har haft vidtrækkende konsekvenser – ikke blot for miljøet, men for landets befolkning og deres økonomiske, politiske og psykologiske tilstand.

Kroppedal Museum, Taastrup
Til 30.12.

Kroppedal og Damgården. To gårde på Vestegnen

Udtillingen fortæller om gården Kroppedal i Vridsløsemagle, Høje Taastrup, hvor museet har til huse, og om Damgården i Albertslund. Damgården eller Svinepyt som gården også hed, blev revet ned i begyndelsen af 1980'erne, og på grunden ligger nu Kirsebærgården, et alment boligbyggeri fra 1987. Gennem de to gårdes historie, fra ca. 1800 og frem til i dag, fortæller udstillingen om Vestegnen og dens forandring fra landbosamfund til moderne forstad. En ældre dame i Hvidovre forærede museet mere end 200 genstande, hovedsageligt sølv og tekstiler, med tilknytning til Damgården og Kroppedal. De fineste af genstandene, bl.a. tretårnet sølvtøj og hedebotekstiler fra begyndelsen af 1800-tallet, vil være at se i udstillingen, der også fortæller om de mennesker der har boet der.

Det gode liv – Velfærden og fingerplanen

Kroppedal Museums udstilling om Københavns Vestegns hastige byudvikling efter 2. Verdenskrig. De store planer blev samlet i Fingerplanen, i dag en del af Kulturkanonen, men det gode liv blev levet i de nye lejligheder, i parcelhusene, butikscentrene eller i den nyanlagte Vestskov ved Herstedhøje, et affaldsbjerg, hvorfra man har udsigt til hele denne velfærdsby.
24. august blev føjet endnu et afsnit til fortællingerne, når gymnasieelever fra Kongholms Gymnasium i Albertslund opsætter udstillingen *Er velfærden i Albertslund Kommune truet? Udfordringer og løsninger*. Eleverne har set på ændringer i demografi fra unge til ældre befolkningsgrupper, der nu bl.a. betyder etablering af ældrepleje og sammenlægning af skoler. Indretning af hjemmene i rækkehusene i Albertslund Syd er forskellige, hvad enten det er hjem for borgere med tyrkisk baggrund eller det er hjem for 2. generations danskere i Albertslund. Kunstneren Jakob Kolding har hjulpet eleverne med at dekonstruere den planlagte by i kunstværker og Contact har sammen med eleverne skabt personlige portrætter, som vises på skærm i udstillingen. Projektet er støttet med midler fra Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration.

Randers Kunstmuseum
Til 8.1.2012

Martin Bigum: Struktur under Huden

Engle, guder, djævle og skeletter brydes i himmelrummet i Martin Bigums nye malerier, hvor de deler plads med abstrakte farverige puslespilsbrikker. I værker fra 2003 til 2011 tager Martin Bigum ikke blot livtag med sin egen personlige bagage, strukturen under huden, men også med sin egen kunstneriske produktion fra 1990erne og kunstens udtryksformer i det hele taget. Udstillingen, der er kunstnerens første på dansk jord i en årrække, viser malerier, fotografier og video fra 2003 og frem, lånt hjem fra ind- og udland. En periode, hvor Martin Bigums kunstneriske udtryk tager en drejning mod en metafysisk inspireret motivverden. I store billedformater opbygges et forunderligt og smukt univers, hvor livet, døden og den menneskelige skæbne tematiseres i et utraditionelt billedsprog. Således refererer udstillingens titel, da også til det mønster, der træder frem under menneskets ydre skin(d), både bogstaveligt og i overført betydning.
Martin Bigum fik sit danske og internationale gennembrud i 1990erne med sine store malerier i tegneserie-stil af den lille kutteklædte mandsling ART, der med en le over skulderen udforskede kunstens historie og verden generelt.
Udstillingen ledsages af et katalog – se publikationer.

Dark Horse.

Museum Østjylland i Ebeltoft
Til 31.12.

Herregårdene i Nationalparken

En lille udstilling med store historier om syv herregårde i Nationalpark Mols Bjerge: Rugård, Søholt, Skærsø, Lyngsbækgård, Bogensholm, Møllerup og Kalø.
Herregårdene rummer en mangfoldighed af spændende kulturhistorie og begivenheder, der til tider også har præget de seneste 7-800 års danmarkshistorie. De gamle herregårde var desuden nært knyttet til slægten, og det righoldige persongalleri rummer et utal af historier om farverige personer, som var beslægtede på kryds og tværs.
I tekst, billeder og genstande præsenterer udstillingen to udvalgte historier fra hver af de syv herregårde, der viser nogle sjove og anderledes sider af deres historie. Der fortælles f.x. om margarinekongen Otto Mønsted, som blev født på Lyngsbækgård, om Søholt, der var ferie-og svagbørnskoloni for københavnske skolebørn samt om Marsk Stigs gods Møllerup.

Rugaard.

KUNSTEN Museum of Modern Art Aalborg
Permanent (undtagen vinter)

Jeppe Hein: Water Pavillon

I museets skulpturpark er indviet en vandskulptur af Jeppe Hein – Water Pavillon. Vægge af vand rejser sig og falder vilkårligt, og publikum kan gå ind i skulpturen, som både appellerer til det legende og eftertænksomme element os børn og voksne.
I skulpturparken findes der i dag større værker af blandt andre Bjørn Nørgaard, Mogens Møller og Gunnar Aagaard Andersen. En skulptur af Jeppe Hein i dette selskab markerer, at en ny skulptørgeneration er kommet på banen.

KUNSTEN Museum for Moderne Kunst, Aalborg
Til 30.10.

DIALOG

På tværs af generationer indgår fire etablerede kunstnere og fire markante, upcomming kunstnere i parvise dialoger på en udstilling på Utzon Center i Aalborg.
Dialog viser, hvad der sker når Kirsten Kleins landskabsfotografi møder Ole Tersløses manipulerede og konstruerede fotoarbejder, Erland Knudssøn Madsens store og små skulpturobjekter møder Lars Pedersens underspillede interiørmaleri, Mogens Otto Nielsens konceptuelle poesi møder Tones auditive og visuelle univers, og Kurt Tegtmeiers stramme skulpturer deler rum med Henrik Godsks figurative og geometriske maleri. Kunstnerparrene har skabt værker til en fælles udstilling, hvor de har samarbejdet og udfordret hinanden på tematik eller det mediemæssige udtryk.

Viborg Museum
Permanent

Nye permanente udstillinger

I forbindelse med museets 150 års fødselsdag skiftede museet navn fra Viborg Stiftsmuseum til Viborg Museum.
Samtidig åbnedes nye udstillinger i 3 etager, som giver museets bud på fremtidens museumsformidling. Fortællingerne er kommet i øjenhøjde med publikum, som kan opleve, høre og dufte byens og egnens historie. Hele museet er forandret som resultat af fem års intensivt samarbejde med blandt andet animatorer og teater-, lys- og lydfolk. Det er danmarkshistorien set fra Viborg, den besøgende præsenteres for. Historien om den midtjyske bispebys op- og nedture, fra driftig middelalder til katastrofen i 1726, og i nyere tid en nu også overstået fase som garnisonsby, frem til nutidig status som hovedstad i Region Midtjylland.
Et af den nye udstillings højdepunkter er den unikke installation 'Viborgs Brand'. Her akkompagnerer desperate klageråb og knitrende flammer biskoppens chokerende beretning om de dage i 1726, hvor store dele af Viborg brændte ned til grunden.
Den bærende idé bag alle udstillingens afsnit bygger på et ønske om, at kultur skal være for alle. Viborg Museum ønsker med sin nye udstilling at understrege, at museerne skal være synlige i lokalsamfundet.. Ikke blot udstillingerne og historiefortællingen skal være nærværende for borgerne midt i nutidens og hverdagens Viborg. Det samme skal være tilfældet med indsamlingen af viden og forskningen i historien.

Traneudstillingen, Gentofte Hovedbibliotek, Hellerup
Til 8.10.

Displacements – det fatamorganiske Dubai

Fotoserie af Tim Eskild Jørgensen
Udstillingen sætter fokus på den spektakulære byudvikling i ørkenemiratet Dubai, der på få årtier har forandret sig fra støvet beduinby til højteknologisk milionby. I dag fremstår Dubai som en artificiel og nøje projekteret arkitektonisk oase, skudt op at ørkensandet med himmelstræbende skryskrabere af stål, glas, beton og kunstige øer med turkisblåt vand. Et kommercielt slaraffenland for luksuriøs masseturisme og international storindustri.
Som masterplan var Dubai tænkt som mellemøstens Shangri-La; et glitrende monument for arabisk virksomhedssucces og vestlig storkapitalisme. Denne drøm er tydeligt manifesteret i arkitekturen, men i skyggen af bygningerne emmer billeder af manglende menneskeligt nærvær. Fotografiernes kulisseagtige præg og mennesketomme landskaber sender tankerne mod Babelmytologien, Las Vegas og fatamorganaets illusionistiske virkelighed. Hermed understreger Tim Eskild Jørgensen hulheden i den utopiske og postmoderne ørkenbys ekstreme materialisme.
Fotografen Tim Eskild Jørgensen rejste i 2008 og 2909 til Dubai for at fotografere byen. Rejserne resulterede i fotoserien *Displacements*, der giver et anderledes og surrealistisk billede af Dubai.

Mediemuseet, Brandts, Odense
Til 20.11.

Type Impressions

Udstillingen viser plakater og tryk, fremstillet ved hjælp af traditionelle træ- og blybogstaver. Værkerne er udført af grafikere fra Europa og USA og viser nye retninger og tendenser inden for det gamle håndværksfag.
Det var Johan Gutenberg som opfandt trykketeknikken med løse blybogstaver. Han fremstillede verdens første trykte bog i 1450'erne, og helt op til 1970erne har hans teknik udgjort grundlaget for vores måde at kommunikere skriftligt på.
I dag hvor digitale metoder er de mest udbredte er bogtrykkunsten blevet en kunstform, som mange unge kunstnere og grafikere har fundet interesse for.
Udstillingen er tilrettelagt af grafisk designer Keith Bassford og bogtrykker Jens Jørgen Hansen.

Arbejdermuseet, København
Til 29.12.

John Kørner. Kvinder til salg

Med sine nye billeder vover John Kørner endnu engang at tage fat på et problem, der allerede er genstand for polariseret politisk debat, nemlig trafficking og prostitution.
John Kørner er nået ud til mange mennesker gennem sit arbejde med 'problemer', ikke mindst med projektet *War Problems* (Krigsproblemer), en efterhånden lang række malerier, der kommenterer den danske deltagelse i krigen i Afghanistan. Han er en både nationalt og internationalt anerkendt og efterspurgt billedkunstner og repræsenteret på alle de store, danske kunstmuseer og adskillige udenlandske.
John Kørners måde at arbejde på falder helt i tråd med Arbejdermuseets ønske om at vise kunst, der tør engagere sig i sin samtids væsentlige og vanskelige spørgsmål. Det vakte derfor begejstring på museet, da Kørner i 2009 henvendte sig med en idé til en udstilling om misbrug af kvinder, i særdeleshed de kvinder, der er ofre for trafficking og arbejder som prostituerede i Danmark. En udstilling der var tænkt til Arbejdermuseets særlige rammer.
Udstillingen består af en serie på tolv store, helt nye malerier og et mindre antal grafiske værker. Der er en kvinde i centrum i alle billederne, som hverken er portrætter eller politiske billeder i traditionel forstand. Det er derimod billeder, der via stemninger, antydninger og flertydighed inviterer til refleksion og stillingstagen til de menneskelige aspekter af kvindehandel og prostitution.
I forbindelse med udstillingen har museet sammensat en udstilling om vilkårene som udenlandsk prostitueret i Danmark. Det er lykkedes at låne genstande og dokumenter, der har tilhørt kvinderne eller haft betydning for deres nuværende situation. Det drejer sig både om materiale fra de organisationer, der arbejder med at hjælpe kvinderne og om genstande, som politiet har beslaglagt under razziaer mod bordeller og bagmænd, som fx juju-poser. Juju er den afrikanske form for voodoo, og poserne benyttes af bagmændene til at skræmme og fastholde kvinderne i gældsslaveri og prostitution.
Udstillingen ledsages af en bog – se publikationer.

Laila, 2011.

Ærø Museum
Til 16.11.

Karlin – Et hundrede

Ærø Museum fejrer den kendte Ærø-maler Rasmus Karlins 100 års fødselsdag med en udstilling, der viser Karlins meget forskelligartede virke gennem årene.

Rasmus Karlin havde et naturtalent. Det ældste billede i udstillingen viser hvilket enestående talent, der gemte sig i Karlin. Da han var blot ni år gammel, lavede han et flot vinterbillede med dybde og perspektiv. Hans færdigheder rygtedes på Langeland, hvor han havde sin opvækst på landet. En dag døde genboen, som var gårdmand. Sønnen var på Java og kunne ikke komme hjem til begravelsen men skrev til Rasmus Karlin, om han ikke kunne lave en tegning af faderens gravsten? Det kunne den lille Karlin, og som tak for hjælpen fik han en pakke helt fra Java med en lille elefantfigur. Fra da af vidste Karlin, at han ville være maler og elefantfiguren fra Java fulgte ham hele livet.

Karlin flyttede til Ærø i 1948 og stiftede familie. Han ernærede sig dels som kunstmaler og dels som malersvend på sygehuset indtil han som 60-årig kunne hellige sig kunstnergerningen fuldstændigt.

Udstillingen viser, hvor bredt Karlin favnede som kunstner og han var meget produktiv. Han er mest kendt for de lyse og nærmest pastelfarvede akvareller, de dunkle landskabsmalerier og de mange motiver fra gaderne i Ærøskøbing. Mindre kendt er det, at han også arbejdede med skibsmalerier, abstrakt kunst og kakler.

Karlin malede til det sidste. Han døde i en alder af 80 år i 1991 og hans sidste maleri blev aldrig færdigt. Det står stadig på staffeliet i udstillingen.

Amalienborgmuseet, København
Til 11.12.

Gud Bevare Danmark. Kongehuset, kirken og kristendommen

Udstillingen belyser den nære relation mellem det danske kongehus, kirken og kristendommen, som har bestået i mere end 1000 år. Relationen kan følges fra "Danmarks dåbsattest" fra ca. år 960, hvor Hendes Majestæt Dronning Margrethe 2.s fjerne forgænger Harald Blåtand på den store Jellingsten bekendtgør, at han har samlet Danmark og gjort danerne kristne – frem til vor tids monark, der ikke alene er kirkens overhoved, men også personligt optaget af teologiske spørgsmål og engageret i at designe kirketekstiler.

Det er en kronologisk historie om Kongehuset, kirken og kristendommen, der belyser såvel kontinuitet som brud. Danmark har fra sin grundlæggelse haft et kongehus og været kristent. Kongehuset, kirken og kristendommen og forbindelsen dem mellem har imidlertid ændret sig meget i historiens løb. Kort udtrykt vil udstillingen formidle to centrale forhold. Kristendommen har antaget varierende skikkelser gennem historien, og Kongehuset har gennem tiden haft nær relation til kirken og de forskellige fortolkninger af kristendommen.

Nordatlantens Brygge, København
Til 23.10.

Ode til Norden. Bodil Kaalund: Malerier gennem 50 år

Der hersker ingen tvivl om at Bodil Kaalund har haft stor betydning for formidlingen og opfattelsen af grønlandsk kunst, både i Grønland og Danmark. Værkerne viser hendes stærke nordiske identitet. En identitet der, som hun siger "bliver bekræftet i Norden, men udvidet og bestyrket i mødet med det særlige grønlandske"

Siden sin første rejse til Grønland i slutningen af 1960'erne, har Bodil Kaalund været fortabt i Grønland. Hun blev straks overrumplet af befolkningens store interesse for kunst og medfødte kunstneriske sans og ikke mindst landets intense skønhed. Siden har hun arbejdet målrettet med at formidle den grønlandske kunst. Hun har således medvirket til oprettelsen af en kunstskole i Grønland i 1972. Senest har hun siddet i initiativgruppen for oprettelsen af Grønlands Nationalgalleri.

Bodil Kaalund (1930). Foto: Lisbeth Hjorth.

Det var oprindeligt Norge, der var Bodil Kaalunds indgang til Norden. Det var derfra fascinationen af og rejsen mod nord begyndte. En rejse, det foruden Grønland, også bragte hende til Island, Færøerne og Finland, hvorfra udstillingen også viser værker.

Davids Samling, København
Til 8.4.2012

Sufismen – islams mystiske vej

Hemmelighedsfulde tegn, lykkebringende amuletter, kærlighedsdigte, dansende dervisher og spyd til at stikke sig med. Davids Samling viser en særudstilling om den islamiske mystik sufismen, som ofte står i kontrast til den ortodokse islam.

For sufierne er målet enheden med Gud og vejen dertil går blandt andet gennem meditation, trance og selvforglemmelse, gennem askese og recitation. På udstillingen kan man opleve det aftryk, denne religiøse strømning har sat på kunst, poesi og kunsthåndværker i den islamiske verden.

Museet for Fotokunst, Brandts, Odense
Til 2.10.

Marianne Grøndahl: Udstødt

I knap tre år har fotografen Marianne Grøndahl (f.1938) været at finde blandt Odenses hjemløse borgere. Hun har ikke boet på gaden sammen med dem, men hendes fotografier vidner om, at hun alligevel har formået at komme særdeles tæt på en gruppe mennesker, som lever på kanten af samfundet. Marianne Grøndahls arbejde er nu samlet i en fotoudstilling – udstillingen består af 66. fotografier. Og en bog – se publikationer.

Det var aldrig fotografens projekt at vise de hjemløses elendighed eller at fremstille dem som en bestemt type af borgere. Marianne Grøndahl ønskede at omsætte den enkeltes personlige skæbne til et billede båret af værdighed og medmenneskelighed. Gennem samtaler, som nogle gange har varet timer, andre gange dage, har Marianne Grøndahl fået adgang til de hjemløses helt personlige historier og skæbner. Hun har fotograferet over 100 personer og hørt deres fortællinger om svigt i barndommen, incest, misbrug, vold, prostitution og kriminalitet. Elementer i en parallelverden, der eksisterer lige ved siden af den normale, men som der kræver noget ekstra at blive accepteret i for udenforstående.